

T.C.
NİĞDE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İKTİSAT ANABİLİMDALI

TERÖRİZM KAVRAMI VE GELİR KAYNAKLARI ÜZERİNE TEORİK BİR
İNCELEME

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Derviş ÇANAKÇI

NİĞDE
Nisan, 2014

T.C.
NİĞDE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İKTİSAT ANABİLİMDALI

TERÖRİZM KAVRAMI VE GELİR
KAYNAKLARI ÜZERİNE TEORİK BİR
İNCELEME

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan

Derviş ÇANAKÇI

Danışman

Prof. Dr. Erdinç TUTAR

NİĞDE

Nisan, 2014

ONAY SAYFASI

Prof.Dr. ERDİNÇ TUTAR danışmanlığında DERVİŞ ÇANAKÇI tarafından hazırlanan "Terörizm Kavramı ve Gelir Kaynakları Üzerine Teorik Bir İnceleme " adlı bu çalışma jürimiz tarafından Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İktisat Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

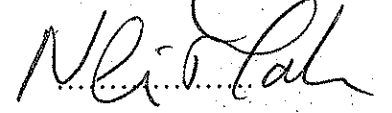
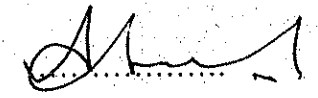
Tarih: 25.04.2014

JÜRİ :

Danışman : Prof. Dr. Erdinç Tutar

Üye : Doç. Dr. Nafiz TOK

Üye : Yrd. Doç. Dr. Ahmet Tuncer

.....

.....

.....

ONAY :

Bu tezin kabulü Enstitü Yönetim Kurulu'nun ..... Tarih ve ..... sayılı kararı ile onaylanmıştır.

Doç. Dr. Mehmet ÖZEL
Enstitü Müdürü

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Terörizm Kavramı ve Gelir Kaynakları Üzerine Teorik Bir İnceleme” başlıklı bu çalışmanın, bilimsel ve akademik kurallar çerçevesinde tez yazım kılavuzuna uygun olarak tarafımdan yazıldığını, yararlandığım eserlerin tamamının kaynaklarda gösterildiğini ve çalışmamın içinde kullanıldıkları her yerde bunlara atıf yapıldığını belirtir ve bunu onurumla doğrularım. 16 Nisan 2014

Derviş ÇANAKÇI

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TERÖRİZM KAVRAMI VE GELİR KAYNAKLARI ÜZERİNE TEORİK BİR İNCELEME

ÇANAKÇI, Derviş

İktisat Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Prof.Dr. Erdinç TUTAR

Mart 2014, 101 sayfa

Bu çalışmanın amacı terör ve terörizm kavramını ortaya koyarak; terör örgütlerinin gelir kaynaklarının neler olduğu ve hangi yöntemleri kullandığı ve finansman ile mücadele boyutunu yürüten uluslararası kuruluşların neler olduğunu ortaya koymak için hazırlanmıştır. Günümüzde terör örgütlerinin finansmanı ile mücadelede dünya genelinde hukuksal çalışmalar yapılmakta olduğu adli birimler tarafından ve ülkeler nezdinde ortak bir mücadele süreci oluşturulmak istendiği çalışmada vurgulanmıştır. Bu tez çalışması ile konunun önemi ortaya konmuş olup çalışma için geniş literatür taraması yapılmış ve kamu kuruluşları tarafından yayınlanan rapor ve belgeler araştırmanın tekniği olmuştur.

Bu çalışmanın birinci bölümünde terör ve terörizm kavramı kavramsal boyut çerçevesinde ele alınmış, uluslararası alanda yapılan tanımlar incelenerek tanım çeşitliliğine ve devletler arasında ortak bir tanımda birleşilemediğine vurgu yapılmış ayrıca terörizm kavramının bakış açısına göre neden farklılık arz ettiğine cevap bulunulmaya çalışılarak terör ve terörizm kavramı arasındaki fark ortaya konulmuştur. İkinci bölümde ise, terör eylemlerinde ulaşılmak istenen amaç ve terörün oluşmasındaki etkenler ve terörizmin unsurları incelenmiş, eylemlerine ve amaçlarına göre terör faaliyetleri terör çeşitleri konu başlığı altında incelenirken konunun özüne ve amacına uygun başlıklar verilmiştir.

Çalışmanın önemli kısmını oluşturan üçüncü bölümde ise; terörün gelir kaynakları incelenirken terör örgütlerinin finansman ihtiyacını nasıl karşıladığı, uyguladıkları taktik ve tekniklerin neler olduğu ve bu kapsamdaki yasal düzenlemeler ve kuruluşların ne olduğu soruları çerçevesinde konu incelenmiştir. Gelir kaynakları konusunda literatür taramasında, terör örgütlerinin gelir kaynaklarını elde ederken hepsinin taktik ve tekniğinin birbirine benzer olduğu görülmüş olup bu durumun çalışmada konu bütünlüğünün sağlanması ve aynı zamanda analiz, yorumlama, genelleme yapılabilmesi açısından faydalı olmuştur. Devletlerin terörün gelir kaynakları ile mücadele sürecindeki kullandığı yasal

düzenlemeler ve bu kapsamda mücadele eden kuruluşlar çalışmanın özünün dışına çıkmayarak incelenmiştir.

Çalışmanın sonucunda terörün gelir kaynakları ile mücadelede başarının ve etkinliğinin artırılabilmesi için dünya üzerindeki tüm terör örgütlerinin devletler nezdinde terör örgütü olarak sayılması ve devletlerin uluslararası alanda yardım ve ortak hareket tarzı içerisine girmesi ve terörün finansmanı ile mücadelede yasal boyutun tüm ülkeler nezdinde kabul edilerek eksiksiz uygulanması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Terörizm, Şiddet, Finansman, İdeoloji, Örgüt

ABSTRACT
MASTER THESIS
A THEORIC RESEARCH ON THE CONCEPT OF TERRORISM AND
SOURCES OF FINANCEMENT

ÇANAKÇI, Derviş

Department of Economics

Supervisor: Professor Erdinç TUTAR

March 2014, 101 pages.

The aim of this study is to reveal the resources of the terrorist organizations, the used methods and the international foundations which finance the terrorist organizations by stating terror and terrorism concepts. It is emphasized in the study that at the present time worldwide legal studies were performed in the fight against the financing of terrorist organizations and that the intention to create a common struggle process by juridical units and by countries. With this thesis the importance of this issue has been shown, extensive literature search has been made for this study and research reports and documents which are published by government agencies have established the technique of the research.

While the study is creating, a broad scanning of literature and reports and documents which is broadcasted by state institutions and organizations have been technique of research.

The conceptual mean of terror and terrorism are tackled at this section one of the study. It is emphasized that definitions which are made in the international arena are analyzed in this respect, the variety of definition cause disagree among interstate about this subject. Also, the difference of between terror and terrorism is exposed by trying to find response why the concept of terrorism tenders differentness in accordance with perspective about the concept of terrorism. As for the second part of the study, the aim which is wanted to be reached in the terrorist action and factors which come in to existence and elements of terrorism are analysed. In this study, it is given the heart of the matter and relevant titles according to action and aim of the terrorism while the movement of terror and types of the terror are researching under the title of this subject.

Composing a significant portion of the study, while the sources of income of terror are researching how the terror organization supply the needs, what the terror organization apply tactics and techniques and what the legal regulations and

foundation are about this range with these kinds of questions, the subject is analysed. During the scanning of literature about sources of incomes, it is recognized same tactics used by all of them while the source of incomes of terror organizations are gaining them. Thanks to this situation, it is helpful about feasibility of analysis, rendition, generalization and at the same time about ensuring the integrity of subject in this study. It is analysed legal regulations which are used by the governments during the process of struggle with the source of income of terror and about this range, the foundations which content with the terror are analyzed by not straying from the point of the study.

As a result of this study, to be increased success and dynamise with struggling the source of incomes of terror, all terror organizations on the world are accepted as terror organization and the governments should be agree about help of the international arena and they should work in cooperation. It is made out that, the procedure of legal dimension should be applied perfectly about struggling the finance of terror organizations by accepting all of the countries.

Answer Key: Terrorism, Violent, Finance, Ideology, Organization

ÖNSÖZ

Bu çalışmanın esas temelini terörün gelir kaynakları oluşturmıştır. Bu çerçevede terör örgütleri niçin finansman ihtiyacı duyarlar? Bu gelirleri nereden temin ederler? Yasaların bu kapsamda almış olduğu tedbirler nelerdir? Bu mücadele sürecinde uluslararası yasal düzenlemeler ve kuruluşlar hangileridir? sorularına cevap aranmıştır. Araştırmada, terör kavramı kavramsal boyut çerçevesinde incelenirken bu konuda kaynak sayısının fazla olması bu bölümün çatısının oluşturulmasında kolaylaştırıcı etken olmuştur. Fakat gelir kaynakları hususunda açık kaynak bilgilerinin istenilen düzeyde olmaması, olan bilgilerde de örneklemin az olması araştırmanın yapılmasında zorlaştırıcı etken olmuştur.

Araştırmada yabancı ve Türkçe kaynakların taranması ve Resmi kurum ve kuruluşların ve stratejik araştırma kurumların raporları ve güvenlik kuvvetleri ile yapılan görüşmelerde elde edilen bilgiler kullanılmıştır.

Tez konusunun seçiminde ve çalışmalarda sağladığı kolaylıklardan dolayı emeği geçen öğretim üyelerine teşekkürü borç bilirim.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	iv
ÖZET.....	v
ABSTRACT.....	vii
İÇİNDEKİLER.....	ix
ŞEKİL VE TABLOLAR LİSTESİ.....	xii
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xiii
GİRİŞ.....	1

I. BÖLÜM

TERÖR VE TERÖRİZMİN KAVRAMSAL BOYUTU

1.1 TERÖRİZMLE KARIŞTIRILAN KAVRAMLAR.....	4
1.1.1. Terörist.....	4
1.1.2. Nihilizm.....	7
1.1.3. Gerilla.....	8
1.1.4. Vandalizm.....	9
1.1.5. Anarşizm.....	10
1.2. TERÖR VE TERÖRİZM KAVRAMLARININ TANIMLARI.....	11
1.2.1. Tanımlama Sorunu.....	12
1.2.2. Akademisyenlerin Tanımları.....	15
1.2.3. Ansiklopedi ve Sözlüklerde Geçen Tanımlamalar.....	23
1.2.4. Uluslararası Hukuk ve Sözleşmelerde Tanımlamalar.....	24
1.3. TERÖRİZMİN TARİHİ GELİŞİMİ.....	30
1.3.1. Sicariiler.....	30
1.3.2. Haşhaşinler.....	31
1.3.3. Thuglar.....	32
1.3.4. Cennet ve Dünya Adlı Örgüt.....	32
1.3.5. Jakobenler.....	33
1.3.6. Narodnaya Volya.....	33

II. BÖLÜM

TERÖRÜN OLUŞMASINDAKİ FAKTÖRLER

2.1. TERÖRİZMİN AMACI.....	37
2.1.1. Genel Amacı.....	37
2.1.2. Siyasi-Sosyal-Ekonomik Amacı.....	39
2.2. TERÖR ÇEŞİTLERİ.....	40
2.2.1. Etnik Terör.....	41
2.2.2. İdeolojik Terör.....	44
2.3. TERÖRİZM UNSURLARI.....	45
2.3.1. İdeoloji Unsuru.....	45
2.3.2. Örgüt Unsuru.....	48
2.3.3. Şiddet Unsuru.....	51
2.3.4. Medya Unsuru.....	53
2.4. TERÖRÜN OLUŞMASINDAKİ FAKTÖRLER.....	55
2.4.1. Ekonomik Faktörler.....	57
2.4.2. Sosyo-Kültürel Faktörler.....	59
2.4.3. Hukuki Faktörler.....	61
2.4.4. Psikolojik Faktörler.....	61

III. BÖLÜM

TERÖRÜN GELİR KAYNAKLARI

3.1. TERÖRÜN FİNANSMANI.....	63
3.2. TERÖRÜN FİNANSMANININ TANIMI.....	64
3.3. TERÖR ÖRGÜTLERİNİN FİNANSMAN İHTİYACI.....	65
3.3.1. Terör Eylemlerinin Doğrudan Maliyetleri.....	67
3.3.2. Terör Eylemlerinin Hazırlık Maliyetleri.....	68
3.3.3. Örgüt Üyelerinin İaşe ve İbate Giderleri.....	68
3.3.4. Örgüt Üyeleri İle Yakınlarına Yapılan Düzenli Ödemeler.....	68
3.3.5. Eğitim Masrafları.....	69
3.3.6. Seyahat Masrafları.....	69
3.3.7. Bir Takım Kişilere Yapılan Ödemeler.....	69
3.3.8. Propaganda Masrafları.....	70
3.3.9. Diğer Örgütlerle İlişkiden Doğan Masraflar.....	70
3.3.10. Tahrik Merkezleri Oluşturmak İçin Yapılan Harcamalar.....	71

3.4. TERÖRÜN GELİR KAYNAKLARI.....	71
3.4.1. Terör Örgütlerinin Yasal Görünümlü Faaliyetleri Kullanarak Kaynak Elde Etmesi.....	73
3.4.2. Ticari İşletmeler Kullanılarak Kaynak Elde Edilmesi	73
3.4.3. Basın-Yayın Organlarının Kullanılması ile Kaynak Elde Edilmesi.....	75
3.4.4. Kar Amacı Gütmeyen Kuruluşlar ve Sosyal Etkinlikler Kullanılarak Kaynak elde edilmesi.....	75
3.4.5. Aidat ve Bağışların Toplanması Suretiyle Fon Sağlanması.....	76
3.4.6. Terör Örgütlerinin Yasadışı Faaliyetleri Kullanarak Kaynak Elde Etmesi...76	
3.4.6.1. Uyuşturucu Ticareti.....	77
3.4.6.2. İnsan Kaçakçılığı.....	79
3.4.6.3. Silah Kaçakçılığı.....	80
3.4.6.4. Sigara Kaçakçılığı.....	80
3.4.6.5. Hırsızlık, Soygun, Gasp.....	81
3.4.6.6. Fidyeye Amaçlı Adam Kaçırma ve Haraç Toplama.....	82
3.4.6.7. Sahtecilik ve Dolandırıcılık.....	83
3.5. TERÖRÜN GELİR KAYNAKLARININ KULLANILMASI.....	84
3.5.1. Havale Sistemi.....	85
3.5.2. Kuryelerin Kullanılması.....	86
3.5.3. Bankacılık Sistemi.....	87
3.5.4. Yasal Ticari İşletmeler.....	88
3.6. TERÖRÜN GELİR KAYNAKLARIYLA MÜCADELEYE YÖNELİK TEMEL ULUSLARARASI DÜZENLEMELER VE İLGİLİ KURULUŞLAR	89
3.6.1. Birleşmiş Milletler (BM).....	90
3.6.2. Mali Eylem Grubu (FATF).....	95
3.6.3. Egmont Grubu.....	97
3.6.4. Wolfsberg Grubu.....	99
3.6.5. Avrupa Birliği.....	99
3.6.6. Avrupa Konseyi.....	100
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	101
KAYNAKÇA.....	103

ŞEKİL VE TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1: 2011 Yılındaki Terörist Saldırı ve Tutuklamaların

Üye Ülkelere Göre Dağılımı.....45

Tablo 2: 1880-1975 Yılları Arasında Terörist Örgütlerin

Finansman Kaynakları.....70

Şekil 1: Havale Sisteminin İşleyişi.....91

KISALTMALAR LİSTESİ

Avrupa Polis Teşkilatı: EUROPOL

Avrupa Birliği Terörizm Durumu ve Eğilimi: TE-SAT

Birleşmiş Milletler: BM

Bask Vatanı ve Özgürlük: ETA

Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü: OECD

Ermenistan'ın Kurtuluşu için Ermeni Gizli Ordusu: ASALA

Filistin Kurtuluş Örgütü: FKÖ

Federal Soruşturma Bürosu: FBI

İrlanda Cumhuriyet Ordusu: IRA

Kuzey Atlantik Anlaşması Teşkilatı: NATO

Kürdistan İşçi Partisi: PKK

Merkezi İstihbarat Teşkilatı: CIA

Mali Suçlar Araştırma Kurumu: MASAK

Mali Eylem Grubu: FATF

GİRİŞ

Yeni dünya düzeni ideali etrafında, uluslararası ilişkilerin yeniden şekillendirilmeye çalışıldığı günümüzde terörizm dünya da güncelliği azalmayan konulardan biri olma özelliğini korumaktadır. Terörün, sosyal, ekonomik ve psikolojik yaşantılarda terörün ağır sonuçlarının hissedilmesi, konu üzerinde önemle durulması gerektiğini ortaya koymaktadır.

Günümüzde de birey ve devletlere yönelik tehlike ve saldırıların başında terörizm olgusu gelmektedir. Ülkeleri bölmek isteyen bölücüler, anarşistler, aşırı uç mensupları; yurtiçinde ve dışında can ve mala karşı ağır saldırılar gerçekleştirerek isteklerini bu tür şiddet eylemleriyle zorla kabul ettirmeye çalışmaktadır. Geçmiş yıllarda birçok devlet terörle mücadele etmiş ve hâlân de mücadelelerini sürdürmektedir.

Teknolojinin hızla gelişmesi ile birlikte küresel güçlerin dünyayı yönetme projelerini uygulamaya geçirmeleri, terörün önemini artırmış, ancak literatürde birçok terör tanımı yer almasına rağmen hala üzerinde uzlaşma sağlanmış bir terör tanımı mevcut değildir.

Terörün oluşmasında birçok etken mevcuttur. Bu etkenler incelendiğinde sosyal, siyasi, ekonomik, hukuki, psikolojik etkenlerden kaynaklandığını ve bu etkenler çerçevesinde çalışmalar yürütülürse terörle mücadele de daha etkin sonuçlar alınacağını söyleyebiliriz. Terör örgütlerinin ulaşmak istediği amaca baktığımızda ise toplum içerisinde psikolojik tahribat yaratarak, devletin inandırıcılığını kayıp ettirmek ve sonuç olarak da herkesi kendi başının çaresini arar duruma düşürerek kaos ortamı yaratmaktır. Terör örgütlerinin hedefleri devleti kendi istekleri doğrultusunda adım atmasını sağlamaktır. Bunu başarabilmesi için de halkı etkilemesi gerekir.

Terörün esas amacı bir toplumda korku yaratmak ve infial uyandırmak suretiyle bir hükümeti veya uluslararası örgütü bir şey yapmaya veya yapmamaya zorlamaktır. Ulaşılmak istenilen hedef ne olursa olsun tüm terör örgütleri faaliyetlerini gerçekleştirebilmek için finans kaynaklarına ihtiyaç duyarlar. Bu yüzden terör

örgütleri yeterli finansal kaynağa sahip olmak ve bu kaynakları ilgili kamu otoritelerinin dikkatini çekmeksizin kullanmak isterler. Bu nedenle terörle mücadelede terör örgütlerini finansal kaynaklarından mahrum etmek büyük önemi haizdir.

Terörist örgütlerinin varlıklarını devam ettirmeleri için gerekli olan bazı unsurlar vardır. Bunlar genel olarak ideoloji veya inanç, iç ve dış destek, finansal kaynaklar ve insan olarak sayılabilir ve mevcut terör yapılanmalarının devamlılıklarının başında finansal ihtiyacın öncelikli olarak giderilmesi gerekmektedir. Bununla beraber terörist örgütlenmelerin yaşamlarını devam ettirip, barınma, beslenme, giyecek, sağlık hizmetleri, ulaşım, yayın ve propaganda faaliyetlerinin devam ettirilmesi, gerekli olan silâh ve bu silâhlara uygun mühimmatın elde edilmesi gibi birçok faaliyet gerekli finansal destek elde edilmeden karşılanabilecek maliyetler değildir.

Avrupa Polis Teşkilatı'nın (EUROPOL) Avrupa Birliği Terorizm Durumu ve Eğilimi (TE-SAT) 2012 yıllık raporunda; terör örgütlerinin faaliyetlerinin finansmanını, pragmatik bir şekilde gerektiğinde siyasi dini bağlarını göz ardı ederek çeşitli yollarla sağladığı, genellikle yasal veya yasa dışı denenmiş ve güvenilir metotların kullanıldığı, para toplama, sosyal yardımların kötüye kullanılması ve haraç dışında rehine alma/adam kaçırmanın güvenilir bir metot haline geldiği, ayrıca AB içinde ve dışında çoklu küresel kriminal girişimler yoluyla da kaynak sağlandığı, PKK terör örgütünün terörist faaliyetlerine kaynak ve destek sağlamak için narkotik madde kaçakçılığı yaptığı şüphesinin bunun bir örneği olduğu ifade edilmektedir.

Bu çerçevede, tez çalışmasında terörün yarattığı etkiler ve oluşmasındaki faktörler, terörün unsurları, terör çeşitleri ve terörün gelir kaynakları, terörün gelir kaynaklarıyla mücadeleye yönelik temel uluslararası düzenlemeler ve ilgili kuruluşların incelenmesi amaçlanmıştır.

I. BÖLÜM

TERÖR VE TERÖRİZMİN KAVRAMSAL BOYUTU

Terörizm konusu ile çalışan araştırmacıların ve uygulamacıların ortaklaşa vardıkları sonuç, üzerinde çok konuşulan fakat az bilinen bir konu olduğudur. Günümüzde artık sınırlarını genişleten ve uluslararası bir hal alan terörizm, kökleri tarihin derinliklerinde olan olgu olduğudur.

Bu konuda Deniz Ülke Arıboğan, Proudhon'nun "Savaşı bilen, bütün insan türünü bilir" adlı sözünü söyleyerek terörle bağlantı kurmaya çalışır ve şu şekilde ifade eder; savaşa son vermek için onu anlamış olmak gerekir. Ademoğlu'nun en lanetli keşiflerinden biri olan terör, tarih kadar eski bir savaş biçimidir ve onunla mücadele de, başlı başına bir savaş içeriğindedir. Yıkıcı, yıpratıcı ve acımasız bu kör düşüşünün, tarafları, taraftarları, kurbanları, kahramanları bulunur. Herkes safını tutar ve birileri "kötülerin" diğerleri ise "kötülerle" savaşan "kötülerin" yanında yer alır. Türlü nedenler ve niçinlerin arasında, yaşamlar, ölümler, haklar, hukuklar, sevgiler, nefretler sorgulanır. Cevapları olmayan sorular, soruları olmayan hazır cevaplar karşılır; "Terörizm kötüdür", "başka çaremiz mi vardır", ölenler masumdu", "bizim kurbanlarımızın ne günahı vardı", "cezalandırılmayı hak ettiniz", "biz zaten cezamızı çekiyorduk, sıra sizde", "düzeni bozdunuz", "o bizim düzenimiz değildi ki", nefret saçıyorsunuz", "biz hiç çözülmedik ki". şeklinde ifade eder¹.

---

¹Deniz Ülke ARİBOĞAN (2007), Terör Korku Hali, Profil Yayıncılık, 3.Baskı, İstanbul, s.15.

Değişen dünya dengeleri ve uluslararası ilişkilerdeki farklılaşmalar sonucunda sıcak savaşlar, yerini soğuk savaş metotlarına bırakmıştır. Soğuk savaşın gereği olarak ortaya çıkan psikolojik savaş türü ve bu savaşın vazgeçilmez unsuru düşük yoğunluktaki çatışmalar terör kavramını da beraberinde getirmiştir².

1.1. TERÖRİZMLE KARIŞTIRILAN KAVRAMLAR

Belirtilen konu başlığının kullanılma gerekçesi bu kavramların tezin bütününde yeri geldikçe kullanılacak olması ve özellikle belirtilecek bazı kavramların bazı kaynaklarda ve tezlerde terörizm kavramı başlığı altında işlendiğinden yanlış bakış açısına düşürdüğü ve farklı terminoloji kullanımına ittiğinden dolayı ayrı bir başlık altında işlenmesinin daha doğru olacağı hem de anlaşılır, güvenilir, tarafsız bir bakış açısı ve amaca hizmet edeceği düşüncesindeyim.

Bu çalışmada kavramlar adı altında konuyu işleyerek hem bilgi karmaşasını ortadan kaldırmak hem de terörün uygulayıcılarının bu akımlardan nasıl etkilediklerini ayrıntılara çok fazla değinmeden ve bazı akımların terörizm olgusuyla eşleştirme konuyu açıklayarak terörizm kavramının teorik açıdan anlaşılmasını kolaylaştırmaktır.

1.1.1. Terörist

Teröristin tanımlamasını yapmak, terörizmin tanımını ortaya koymak kadar zordur. Terörizmin siyasi bir niteliği olması ve hukuki olarak ortaya konulan eylemlerin niteliklerine göre değerlendiriliyor olması terörist kimliğinin belirlenmesinde etkili olmaktadır. Bu kapsamda terör uzmanları tarafından yapılan bir tanım incelendiğinde ortak bir paydada bileşildiğinin göstergesi olabilir.

Bir terör eylemini gerçekleştiren ya da eylem girişiminde bulunan, terör eylemi için destek sağlayan, yardım ve yataklık yapan, eylem yapmasalar bile terör örgütlerine katılan, terör örgütlerinin amaçları doğrultusunda bir grupla birlikte ya da tek başına suç işleyen kişi, yasalara göre terör suçlusu ya da yaygın deyimle teröristtir³.

Çirhinlioğlu ise “Hiç şüphe yok ki, terörist diye sınıflandırılan kişiler saldırgan kişilerdir. En azından kafalarındaki sorunları çözmenin yoluna ya da erişmek istedikleri hedeflere, diğer insanlara saldırmanın dışında herhangi bir şekilde ulaşılamayacağını düşünen kimselerdir. Barışçıl yollarla bunlara ulaşılacağını

² Sabri DİLMAÇ (1997), Terörizm Sorunu ve Türkiye, EGM yayınları, Ankara, s.19.

³ Ercan ÇİTLİOĞLU (2008), Gri Tehdit Terörizm, Destek Yayınları, 1.Baskı, Ankara, s.222.

düşünseler bile, bu yolu, zaman ve maliyetlerin yüksek olacağını düşünerek tercih etmemektedirler. Karşılarında duran diğer seçenekler arasından diğer insanları öldürmeyi, mala ve mülke zarar vermeyi tercih etmektedirler ve bu yolla insanları etkilemek istemektedirler.” şeklinde ifade etmektedirler⁴

Post’a göre, hemen hemen bütün teröristlerin ortak bir retoriği var gibidir. Kutuplaşma ve mutlakıyetçilik içerisinde “onlara karşı bizler” en bilinen retoriktir. Kurulu düzen genelde “onlardır” ve “bizler” ise onun karşısında yer alır. “Bizler” kurulu düzenden özgürlük talep eden uç’uzdur⁵. Kurulu düzenin kendisine karşı olduğu saplantısına kapılan terörist, kendi kimliğini kazanabilmek için kurulu düzen ile mücadele etmek ve onu yenmek gerektiğini mantıksal olarak çıkarmaktadır. Kendi içerisinde kalındığı sürece ya da temel öncülleri kabul edildiği sürece teröristlerin, patolojik değil normal davranış içerisinde olduklarını söylemek mümkündür⁶.

Teröristler narsizm özelliklerine sahip kişilerdir. Bu kişilik özellikleri çocukluk zamanlarındaki hayallerinde yaralanmaları ve düş kırıklığı yaşamalarından kaynaklanmaktadır. Zaten terör olayları genel olarak incelendiğinde görülecektir ki teröristlerin genelinde psikolojik bozukluklar olsaydı, eylemlerine tam olarak başarıyla ulaşamazlardı⁷.

Terörist, çok farklı psikolojileri bir arada yaşayan, duygusal gelgitleri olan birisidir. Sıradan hayatı normal gidişinde yaşayan insanlardan kimi farklılıkları bulunduğu açıktır. Terör uzmanlarına göre, olayların gereğinden fazla küçümsenmesi, yoğun hayal kırıklıkları, risk almaya yönelim, kendi doğruluğuna aşırı güven, hayalperestlik, sosyal izolasyon, ve fark edilme arzusu, terörist tipolojisinin en genel nitelikleridir. Genel nitelikleriyle sıradan terörist, sistemle barışık olmayan, ama o sistemin değerleriyle düşünen, yanlışları şiddet kullanarak düzeltme arayışında olan ve sistemin içerisinde yerleşik bir kimliktir⁸. Terörist, adaletsiz olarak nitelediği var olan sisteme karşı, savaşımı temel çıkış noktası gerekçesi kabul ettiği için yıkmayı amaçladığı sistemin kendisine yüklediği her ne değer varsa, adı da dâhil olmak üzere bunlarda sıyrılmayı kurtulmayı ister. Teröristle, mücadele ettiği sistem arasında güçlü bir bağı olan aidiyet duygularının tümünden yadsınması, örgütle sistem arasındaki

⁴ Zafer CİRHİNLİOĞLU (2004), Terör ve Toplum, Gündoğan Yayınları, İstanbul, s.185.

⁵ Jerold M. POST (1990), “Terorist Psycho-logic: Terorist Behavior as a Product of Pshological Forces”, in Walter Reich, Origins of Terrorism, Cambridge Ünivristy, Aktaran: Zafer CİRHİNLİOĞLU (2004), s.193.

⁶ Zafer CİRHİNLİOĞLU (2004), s.194.

⁷ Deniz Ülke ARİBOĞAN (2007), s.21.

⁸ Deniz Ülke ARİBOĞAN (2007), s.80.

köprülerin bütünü ile yıkılıp yeni bir kimliğe kavuşulması için, ad, aile, arkadaşlık gibi duygusal bağları sembolize eden kavramların unutulması, mülkiyet, para, sosyal statü gibi toplum içindeki sosyo ekonomik konumu belirleyen değerlerin tümünün reddi, yani bir kişilik ve buna dayalı bir kimlik oluşturulmasının ön koşulu olarak görülür. Bunun için de bireysel olan her şeyden soyutlamaları, örgütü ailesi, varlık nedeni kimlik ve yaşamın gerekçesi olarak görmek mümkündür⁹ Eric Hoffer'ın da ifade ettiği gibi, “ Bir bireyi, bir ideoloji ya da bir dava uğrunda kendini feda edebilecek düzeye getirebilmek için, onun kendine özgü kimliğini ve kendine has özelliklerini yansıtan kişiliğini silip, yerine kolektif bir topluluğun kimliği ve kişiliğini kazandırmak gerekir. Bir kişinin kendine özgü özellikleri tamamen yok edilmelidir. Bir kimsenin amaçları ve idealleri, mutluluğu ve mutsuzluğu, öğrenmesi ve güvenmesi, kendi görüş ve yeteneklerinden değil, fakat bağlı olduğu grubun kaderinden doğmalıdır...”¹⁰ şeklinde ifade etmektedir.

Horowitz, ise terör eylemcisinin psikolojik yapısını irdelerken, şunları sıralamaktadır:

- Terörist insan aklından üstün olarak düşündüğü bir neden için kendini hayatını feda etmeye hazır insandır,
- Terörist için bütün olaylar geçicidir ve hiçbir şey kesin değildir,
- Terörist, görevini amatör bir ruhla yerine getirir,
- Terörist, kendisini sıradan bir katille ayrı tutar,
- Terörist, şiddet daha geniş bir hoşnutsuzluğu duyurur ve dramatize eder,
- Terörist gençtir. Çoğunlukla orta sınıf bir aileden gelir, genellikle erkektir ve ekonomik olarak marjinaldir¹¹.

Günümüz terörist örgütleri ve mensuplarına bakıldığında, ideolojik ayrılıkları ne olursa olsun (ister radikal dinci, etnik milliyetçi, ırkçı, isterse ideolojik) tümünün ortak noktaları “aidiyet” duygusu ve kavramının reddi ile yerine kendi normatif ölçüleri içinde yeni bir aidiyet geliştirmiş olmalarıdır. Bu yeni ve öznel değer yargılarımız içinde “aidiyetsizlik” olarak adlandırılan çelişki terörizmin anlaşılmasında en önemli etkenlerden birisi olarak belirlemektedir. Çünkü aidiyet, onunla, mücadele ettiği sistem arasındaki bağları sembolize eden ve mutlaka

⁹ Ercan ÇİTLİOĞLU (2008), s.255-256.

¹⁰ Eric HOFFER(1980), Kesin İnançlılar, Yüksel Matbaası, İstanbul, s.63.

¹¹ Alex Peter SCHMID (1985), Political Terrosim: a research guide to concepts, theories, data bases and literatüre, Amsterdam and New York: North-Holland Pup. Co.: New Brunswick, Amsterdam: North-Holland Pub.Co., s.192.

yıkılması gereken güçlü bir duygudur. Bu nedenle; aile bağları da dâhil olmak üzere adından başlayarak tüm ilişkilerini bir tür yeniden doğuş felsefesi içinden reddeder. Bu ret aynı zamanda kendi dünyasının değerlerine ait ve bizce anlaşılmayan yeni bir aidiyet duygusunun ortaya çıkışı ya da başka yaklaşımla yeniden doğuştur. Bu yeni yaşam ve aidiyet; eskiden mensubu olduğu, kendisine adaletsizlik, haksızlık, aşağılanmışlık vb. gibi mücadele edilmesi gereken ait değerler yükleyen birinci yaşamın tümünden yadsınması sonucuna eşlik ederek, karşımıza; katı, acımasız, yıkıcı, intikamcı, kendine eski yaşamını tahrip ettikçe yüceldiğine inanan bağınaz ve adanmış kimlikleri çıkarır¹².

Teröristi motive eden objeler arasına etnik ve dinsel kimlikler de eklenince yapılan eylemler ve masumların öldürülmesi terörist için kutsal bir anlam ifade etmektedir. Böylece yaptıkları eylemlerin ruhları anlatan bir açıklaması vardır¹³.

Genel çerçevede yapmış olduğum açık kaynak araştırmalar ve güvenlik güçleri ile yaptığım görüşmelerde teröristlerin kişisel özellikleri ve örgüte katılımlarında; İnanmışlıklar, intikam duygusu, fark edilme arzusu ve öldürülme korkusunun yaratmış olduğu duyguda örgütte bağlılığı daha çok güçlendirdiği bunun yanında ekonomik etkenlerin bu özelliklerden daha sonra geldiği ifade edilmektedir. Diğer taraftan aile ve çevresel etkenler, zorla kaçırılma da katılım ve terörist kimliğinin belirlenmesinde etken olabilmektedir.

1.1.2. Nihilizm

Nihilizm, hiççilik olarak bilinir. 19. Yüzyılda Rusya'da Çarl II. Alexander'ın hükümdarlığının ilk yıllarında ortaya çıkan, şüpheci temellere dayalı felsefe anlayışıdır¹⁴.

Toplumsal bir grubun düşünsel ve moral değerleri ile ortak ülküsünü yadsımaya dayanan görüş, her türlü gerçek varlığı yadsıyan aşırı bireycilik, her türlü siyasi düzeni yadsıyan toplumun birey üzerindeki hiçbir baskısını kabul etmeyen görüştür¹⁵.

Nihilizm hiçbir değere inanmamaktır. Anarşizmin aksine nihilizm, insanlar için hiçbir mutlu gelecek görmez ve belli bir değer sistemi ile çalıştığından dolayı riyakâr ve sahte addettiği mevcut düzeni yıkmaya çalışır. Nihilizm terörist ideoloji olarak

¹² Ercan ÇİTLİOĞLU (2008), s.116-117.

¹³ Faruk ÖRGÜN (2001), Küresel Terör, Okumuş Adam Yayıncılık, 1. basım, İstanbul, s.37.

¹⁴ http://www.felsefe.gen.tr/nihilizm_hiccilik_nedir.asp (Erişim Tarihi: 13 Mart 2013)

¹⁵ Dictionnaire Larousse (1993), Milliyet Gazetesi Yayını, C: 6, İstanbul

ortaya çıkması, en iyi American Weathermen grubunda görülür. Nihilistliğin niteliğinden dolayı amaçları da genellikle tanımlanmamaktadır¹⁶.

1.1.3. Gerilla

Anlamı küçük savaş olan, geleneksel biçimde üstün olan güçlere karşı toplumsal, siyasal ve coğrafi üstünlüklerden yararlanılarak yürütülen düşük yoğunluklu ya da düzensiz savaşlar için kullanılan İspanyolca bir terimdir¹⁷. Gerilla terimi Yarımada Savaşı'nda İspanyolların Napolyon Bonapart'ın Fransız ordusuna karşı mücadelelerde kullandıkları taktiğidir. İlk defa Arabistanlı Lawrence tarafından yazılı bir savaş konsepti haline getirildi. Sun Tzu'nun öğretilerini bilen Mao Zedung tarafından başarıyla uygulandı. Mao tarafından ilham alan Vo Nguyen Giap, Ernesto Che Guevara ve Carlos Marighella gerilla harbinin geliştirilmesinde katkıda bulundu¹⁸. Gerilla savaşı kuramları temelinde, devrimci ve anti-sömürgeci hareketin bir biçimi olarak yayılmıştır¹⁹.

Gerilla savaşının özünde kırsal alanda kurtarılmış bölgeler oluşturmak vardır. Sayı güç ve teçhizat olarak giderek büyüyecek olan askeri birlikler kurarak, hükümet birliklerine karşı mücadele etmek amaçlanır. Genel olarak bakıldığında gerilla kuvvetlerinin ara sıra terörist tekniklere başvurdıkları görülür. Cezayir ve Vietnam da yaşananlar gibi. Fakat teröristlerin gerilla tekniklerini kullandıkları hemen hemen hiç görülmemiştir²⁰.

Gerilla savaşı; güçlü bir şekilde donatılmış ve eğitilmiş olan işgal ordusuna karşı, iktisadi bakımdan geri bir ülkenin geniş kitlelerinin savaşıdır. Düşman güçlüyse ondan sakınılır. Düşman güçsüzse ona saldırılır. Cephenin sabit yeri yoktur. Düşman neredeyse cephe oradadır.

Mao Zedung bir ifadesinde “Gerilla eğer balık kabul edilirse, yaşaması için gerekli olan su çevresindeki halktır. Başarısı için bu halkın desteğini muhafaza etmesi gereklidir”. Demektedir. Ayaklanmaların bastırılması için, mutlaka ayaklananların halktan tecrit edilmesi, yani balığın içinde yaşadığı sudan yoksun bırakılması gerekmektedir.

¹⁶ İsmet KARACAN (1984), “Terörizmin Kavram ve Yapısı”, Uluslararası Terörizm Sempozyumu, Ankara Üniversitesi Yayınları, No: 88, Ankara, s.59.

¹⁷ Gordon MARSHALL (2003), Sosyoloji Sözlüğü, Çev.: Osman AKINHAY, Derya KÖMÜRCÜ, Bilim-Sanat Yayınları, Ankara, s.267.

¹⁸ http://tr.wikipedia.org/wiki/Gerilla_sava%C5%9F%C4%B1 (Erişim Tarihi: 11 Mart 2013)

¹⁹ Gordon MARSHALL (2003), s.267

²⁰ Walter LAQUEUR (2002), “Terörizmin Yorumlanması”, Silinen Yüzler Karsısında Terör, Editör: Cemal GÜZEL, Ayraç Yayınevi, İstanbul, s.103-104.

Gerilla birlikleri, küçük ve gruplar halinde, savaşçı olmayanlara zarar vermeme gibi savaş kurallarını gözeterek savaşabilirler. Teröristler bu gibi yasal ve etik kuralları tanımazlar.

Gerillalar sadece eylem hedefi noktasında değil, amaç olarak da teröristlerden ayrılırlar. Gerillaların amacı; işgal edilmiş ya da haksız olarak gasp edilmiş toprakları geri almak, organize olarak bunun mücadelesini vermektir. Amaçları siyasal nitelikli terörizm değil, hem siyasal hem kültürel hem de fiili işgalden kurtulmaktır. Karşılarında yasal bir güç değil, yasa dışı işgalciler vardır. Terör örgütlerinin hedef seçtiği organ ve kişiler, yasal olarak vardırırlar. Ayrıca gerilla ve terörist eylem şekilleri ve örgütleniş şekilleri açısından da birbirlerinden ayrılmaktadırlar. Gerilla bir amaç için örgütlenmiştir. Amaç gerçekleştiğinde yasal kurallara göre kendini lağvedecek ve görevi yasal güvenlik birimlerine bırakacaktır ki, elemanlarının çoğunluğu bu birimlerin personelidir²¹.

Günümüzde birçok terör örgütü meşruiyet kazanma adına bu kavramlar ile kendisini özdeşleştirme çabası içerisine girmektedir. Bu kapsamda; 1949 Cenevre Sözleşmesi Ek Protokol 1 Bölüm II'de Savaşçılar ve Savaş Esirleri²² başlığı altında hukuksal boyutu açıklamaktadır. Cenevre Konvansiyonunda Gerilla ifadesi yerine Savaşçı ifadesi kullanılmış ve gerekli kriterleri ortaya koymuştur. Bu kriterleri sağlayan unsurların ülkenin silahlı kuvvetleriyle eşdeğer olabileceğini ifade etmiştir. Günümüzde bir çok terör örgütü kendini gerilla olarak ifade etmekte yaptıkları eylemin gerilla savaşı olduğunu söylemekte fakat hukuki boyut çerçevesinde ve Cenevre sözleşmesine incelendiğinde bu sınıflamaya girmediği görülmektedir.

1.1.4. Vandalizm

Sanat, ilim eserlerini tahrip eden kimse Vandal, güzel şeyleri yıkıp bozma meyline Vandalizm denmektedir²³. Büyük Larousse ansiklopedisi ise şiddetin denetimsiz ve sürü psikolojisi olarak dışa vurumu olan şiddet hareketleri olarak belirtmiştir. Bunları şu şekilde sıralamıştır; futbol maçından sonra ortaya çıkan taşkınlık gösterileri, vitrin taşlama, üniversite işgalleri, illegal örgüt sempatizanlarının yasadışı gösterileri çerçevesinde polisin taşlanması, etrafın harap edilmesi, çevreye zarar ve rahatsızlık verilmesi, fanatik futbol taraftarların yıkıp dökme eğilimleri,

²¹Faruk ÖRGÜN (2001), s.26.

²² http://www.kizilay.org.tr/hukuk/sayfa_yazdir.php?t=-Ulusl.ve.Uluslararası.Sozlesmeler-CENEVRE.EK.1.PROTOKOL (Erişim Tarihi: 13 Mart 2013)

²³ The Oxford English-Turkish Dictionary (1991), İnkılâp Yayınları, İstanbul, s.588.

cenazelerde meydana gelen taşkınlıklar, bir anlık duygu patlamaları gibi. Vandalizm, Fransız devrimiyle “etrafı kırıp geçirmek” anlamında ortaya çıkmıştır²⁴.

1.1.5. Anarşizm

Anarşi, anarşik ve anarşist sözcükleri Yunanca “anarkhia”, Fransızca “anarchie” sözcüklerinden türemiştir²⁵.

Fransız devrimiyle ortaya çıkan felsefi-politik bir öğreti olan anarşizm, Antik Yunancada komutansız, yöneticisiz, efendisiz, otoritenin yokluğu anlamlarına gelmektedir. Anarşizm sanıldığı gibi aksine bir toplumsal düzensizlik anlayışının savunuculuğunu yapmaz, daha ziyade, otoritesiz, bireysel özgürlüğün var olduğu bir düzen anlayışını savunur²⁶.

Meydan Larousse göre Anarşi, “kumanda yokluğundan hükümeti kalmamış veya hükümeti, siyasi, iktisadi, sosyal anlaşmazlıklara hakem olmak veya bir grubun ötekilere hakim olmasını sağlamak için gereken otoriteyi yitirmiş bir milletin durumu” olarak ifade etmiştir²⁷. Aynı ansiklopedi Anarşiyi, Tarihi şartlar ne olursa olsun, devletin ortadan kaldırılmasını savunan ideoloji, doktrin. Anarşizm ise, mutlak hürriyet ve yerleşmiş iktidarın sistemli bir şekilde reddedilmesi doktrini olarak belirtmektedir.

Dictionnaire Larousse ise; “Anarşi, siyasi otorite yokluğundan, yasaların yetersizliğinden kaynaklanan kargaşa ve düzensizlik durumu, kuralsızlık, ilkesizlik veya ilkelere uyulmaması nedeniyle herhangi bir alanda ortaya çıkan karışıklık, düzensizlik, Anarşizm ise anarşizmi savunan, destekleyen, onun için mücadele eden kişi, anarşik olayların içinde yer alan, var olan siyasi otoriteyi yıkmak için anarşi yaratan kişi olarak ifade etmektedir.”²⁸.

Anarşizm, her türlü otoritenin insanın gelişimini engellediği, dolayısıyla insanın devlet de dâhil herhangi bir otoriteye ihtiyacı olmadığıdır. 1970–1980 yılları Türkiye’de yeni bir düzeni silah zoru ile yaratmayı hedefleyen çabaların hepsine anarşist hareketler adı verilmişti. Bu anarşizm, şiddete başvuran, ancak doktrinde olduğu gibi, otoriteyi tamamen ortadan yok etmeyi hedefleyen eylemlerin değil, yeni

²⁴ Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedisi (1992), Milliyet Yayınları, C: 9, İstanbul, 12086.

²⁵ Ercan ÇİTLİOĞLU (2008), s.94.

²⁶ Ahmet CEVİZCİ (2003), Felsefe Ansiklopedisi-1, Etik Yayınları, İstanbul, s.370.

²⁷ Meydan Larousse (1969), Meydan Yayınları, C.1, İstanbul, s.497

²⁸ Dictionnaire Larousse (1993), Milliyet Gazetesi Yayını, C: 6, İstanbul

otoriter yapılarını şiddet yolu ile kurmayı hedefleyen eylemlerin toptan adı olmuştur²⁹.

Anarşistler, toplumun bürokratikleştirilmesi ve devletleştirilmesini tehlike kabul etmiş, bu nedenle tek biçimli, merkeziyetçi ve esneklikten uzak, katı düzen yapılarına karşı çıkmışlar, adem-i merkeziyetçi, çok çeşitlilik içeren ve kendi kendini yöneten bir toplumdaki yeni olduklarını ileri sürmüşlerdir³⁰.

Sonuç olarak, anarşizmin teorik ve felsefi altyapısı, bir sosyo-ekonomik ve siyasi yapısı vardır. Terörizmin ise belli bir doktrini, felsefi bir alt yapısı yoktur³¹.

1.2. TERÖR VE TERÖRİZM KAVRAMLARININ TANIMLARI

Soğuk savaş döneminin iki kutuplu ayrışması, blokların çözülmesi ile birlikte bilinen düşmanlıklar ya da ittifakları, devletler düzeyindeki topyekün çatışmaları sonlandırdığı için uluslararası ilişkiler, devletler dışında ve kimi zaman devletlerden daha güçlü aktörlerin de katılımı ile birlikte çok daha karmaşık bir sisteme eşlik etmeye başlamış bulunmaktadır³².

Bütün bu belirtilenlerden ayrı olarak, terörizm 1990 sonrasında, yoğun ve yaygın bir olgunlaşma niteliği kazanan ve ülkeleri her bakımdan olumsuz olarak etkileyen çok ciddi bir konu haline gelmiştir.

Terör ve terörizm kavramları genelde aynı anlamla kullanılma birlikte ikisi arasında çok ince bir ayrım vardır. Terör kavramı, korku, dehşet ve yıldırma kavramlarını belirtirken, terörizm ise siyasi ve ideolojik amaçlarla uygulanan sistemli şiddet hareketleridir. Terörizmde felsefe ve ideoloji, örgüt vardır. Siyasal maksatlı stratejiyi ifade eder.

Bu açıdan terör ve terörizm arasındaki farklılık irdelendiğinde; Terör, kısaca silahlı eylemler marifetiyle kendini ve davasını duyurma; terörizm ise, bu eylemleri savunan, stratejilerinin anlatan, aktaran, geliştiren bir düşünce disiplini veya akımıdır denilebilir. Terör ve terörizm çoğunlukla karıştırılır, ancak birincinin stratejik eylem, ikinci kavramın ise stratejik söylem olduğunu belirtmek gerekir³³.

²⁹Zafer ÇİRHİNLİOĞLU, s.25.

³⁰Rolf CANTZEN (1994), Daha Az Devlet Daha Çok Toplum, Çev.: Veysel ATAYMAN, Ayrıntı Yayınları, s. 12.

³¹Ercan ÇİTLİOĞLU (2008), s. 99-106

³²Ercan ÇİTLİOĞLU (2007), "Terörizmin Yeni Konsepti", Stratejik Analiz, Aylık Uluslararası İlişkiler Dergisi, S: 89, s. 30.

³³İhsan BAL (2006), "Terör, Terörizm ve Tarihsel Süreç", Terörizm, Editör: İhsan BAL, USAK yayınları, Ankara, s.8."

Birleşmiş Milletler ve NATO gibi kuruluşlar dâhil olmak üzere pek çok ülkede tanımlama zorluğu çekilmektedir. Fiil'in niteliğini ve nedenini dikkate alanlar yanında, dikkate almayanlar, kavramlara farklı yaklaşım içinde olmaktadır³⁴.

1.2.1. Tanımlama Sorunu

Terörizmle ilgili bir yazıya başlarken önce tanım üzerinde durmak, terörizmin tanımını yapmaya kalkışmak, usulen yapılması gereken bir işmiş gibi görülebilir, oysa terörizmin tanımı belki de bu konuda karşılaşılan problemlerin en önemlisidir³⁵.

Çeşitli uluslararası kuruluşlar bu terimi tanımlamış olsalar da, bu tanımların hiç biri üzerinde uluslararası toplum tarafından ortaklaşa uzlaşa sağlanamamış olduğunu ve Türkçe ve İngilizce literatüre baktığımızda, terör kavramından ne anlaşılması gerektiği konusunda bir birliğin sağlanamamış olduğunu görebiliriz.

1984 yılında bir kitap yayınlayan araştırmacı Alex SCHMID, eserinde 1936 ile 1981 yılları arasında terörizmi anlatmak için 109 ayrı tanım yapıldığını³⁶ yazmıştır. ABD'nin resmi belgelerinde de yarım düzine kadar değişik tanım kullanıldığı bilinmektedir³⁷. Bu durum BM çalışmalarına da yansımıştır. Genel olarak bakıldığında yapılan tanımlar iki ayrı grupta toplamak mümkündür. Bir grup fillin niteliğini belirlerken nedenini dikkate almakta diğer grup ise almamaktadır³⁸.

Deniz Ülke ARIBOĞAN; “Nedense terör üzerine yapılan çalışmaların çoğu, terör kelimesinin kökeninin Latince “terrere”den geldiğini ve bu kavramın Fransız devrimi ile beraber siyaset literatürüne girdiğini söyleyerek başlar. Hemen ardından yaklaşık 150 değişik terör tanımlamasında, 4-5 tanesi ardı ardına sıralanır ve terörizmin tanımlamasında zorluklar vurgulanır. Gerçekten de çok haklı bir şikâyetir. Bu olayın neresinde durduğunuza bağlı olarak hangi olayın bir terör eylemi, hangi olayın ise meşru bir direniş olduğu konusunda değişen kanaatlere sahip olursunuz. Çoğunlukla kendinizi ister istemez bir tarafa daha yakın hisseder ve konumlanmanıza

³⁴Nurullah AYDIN (2009), Küresel Terör ve Terörizm, Kum Saati Yayınları, İstanbul, s.31.

³⁵Sertaç BAŞEREN (2000), “Terörizm: Kavramsal Bir Değerlendirme”, Terörizm İncelemeleri, Editör: Ümit ÖZDAĞ, Osman M. ÖZTÜRK, ASAM Yayınları, Ankara, s.1.

³⁶Alex SCHMID (1984), Political Terrosim: a research guide to concepts, theories, data bases and literatüre, Amsterdam and New York: North-Holland Pup. Co.: New Brunswick, Aktaran: Walter Laquer (1986), “Reflections on Terrosim”,<http://www.foreignaffairs.com/articles/41396/walter-laquer/reflections-on-terrorism> (Erişim Tarihi: 10 Kasım 2012)

³⁷ Walter LAQUER, “Reflections on Terrosim”, <http://www.foreignaffairs.com/articles/41396/walter-laquer/reflections-on-terrorism> (Erişim Tarihi: 18 Kasım 2012)

³⁸Ümit ÖZDAĞ, Osman M.ÖZTÜRK (2000), s.2.

göre size çok ters gelecek bir eylemi bile haklı bir nedene bağlamaya çalışırsınız³⁹.” Doğru bir tespittir, terör konusunda yapılan çalışmalar incelendiğinde terörün tanımlamasındaki sorunları açık bir şekilde görülmektedir, bölgesel farklılıklar, sosyo-kültürel değişkenler, sosyal mekân vb. etkenler bu konunun anlaşılmasını ve ortak bir tanım etrafında birleşilmesini zorlaştırmaktadır.

Terörizmle mücadelede ve hatta terörizmi tanımlamada karşılaşılan başlıca güçlük, karşıt siyasal görüşteki kişilerin belirli bir şiddet olayını birbirinden tamamen farklı bir biçimde değerlendirmeleridir. Birinin terör eylemi olarak nitelendirdiği bir şiddet eylemini bir başkası, baskıcı bir yönetime karşı girişilmiş, özgürlük ve bağımsızlık amacını güden, devrimci bir eylem olara değerlendirir⁴⁰.

Terör, terörizm, terörist ve terör örgütü konularındaki tanımlar; çoğunlukla bakılan tarafın verdiği anlamı yansıtmaktadır⁴¹. Diğer bir deyişle, “birisinin terörist olarak adlandırdığı, ötekini özgürlük savaşçısıdır; kimiler için terörizm olan şey, kimileri için kahramanlıktır.”

Bir eylemin terör eylemi olup olmadığını belirlerken, söz konusu eylemin gerçekleştirilme amacına ve kişilere, topluluklara göre değişebilen dinsel, ırksal, ideolojik özelliklere bakıldığı sürece yukarıda ortaya çıkan sonuç kaçınılmazdır⁴². Bu durum ise, ortak bir paydada tanım yapmayı güçleştirmekte ve her ülkeye göre tanımlamalarda farklılıklar olduğunu görmekteyiz.

Terörün tanımlanmasında karşılaşılan en önemli sorunların başında self determinasyon hakkını kullandığı düşünülen ulusal kurtuluş hareketlerinin konumunun belirlenmesi gerekmektedir. Afrika ulusal Kongresi yöneticileri Güney Afrika Cumhuriyeti, Siyonistler İngiltere ve Filistin Kurtuluş Örgütü (FKÖ) önderleri İsrail tarafından bir zamanlar terörist ilan edilmişken bugün bu örgütlerin lider kadrosu yönetimde bulunmaktadır⁴³. Terörün uygulayıcıları bir taktik olarak terörü kullanarak siyasal bir hareketi başarıya ulaşırsa terörizm etiketi ortadan kalkıyor ve terörist olarak nitelenen gruplar ulusal liderlere veya devrim liderleri konumuna yükseldiğini geçmişte görebilmekteyiz. Terörle ilgili kararlar incelendiğinde bunların terörü kınamalarının yanında birçoğunun, diğer yandan, self determinasyon

³⁹ Deniz Ülke ARİBOĞAN (2007), s.15-16.

⁴⁰ Ercan ÇİTLİOĞLU (2008), s.89.

⁴¹ Walter LAQUEUR (2002), “Terörizmin Yorumlanması”, Silinen Yüzler Karşısında Terör, Editör: Cemal GÜZEL, Ayraç Yayınevi, Ankara, s.97

⁴² Cemal GÜZEL (2002), “Korkunun Korkusu: Terörizm”, Silinen Yüzler Karşısında Terör, Editör: Cemal GÜZEL, Ayraç yayınevi, Ankara, s.14.

⁴³ İbrahim KAYA (2005), Terörle Mücadele ve Uluslararası Hukuk, USAK yayınları, Ankara, s.22-23.

mücadelelerini terörden farklılaştırma çabası içinde oldukları görülür. Bu hakkın varlığı yönünde kullanılan uluslararası hukuk dokümanları terörizmin kim tarafından, hangi gerekçeyle işlendiğine bakılmaksızın gayri meşru olduğunu ifade etmektedir. Ulusal Kurtuluş mücadelesi verdiğini düşünenler bu kapsam dâhilinde değerlendirilmelidir⁴⁴.

Bu durumu örneklemek için CHOMSKY, 1985'te Achille Lauro gemisinin kaçırılmasını ve Leon Klinghoffer'in öldürülmesini ele almakta. Achille Lauro 'yı kaçıranlar eylemlerini terör diye değil, bir hafta önce İsrail'in Tunus'u bombalayarak 20 Tunuslu ile 55 Filistinliyi, olay anında orada bulunan İsraili gazeteci Amnon Kapeliouk'un aktardığı diğer tüyler ürpertici sahneler bir yana, insanı paramparça edip taşınmaz hale getiren akıllı füzelerle öldürmesine misilleme diye görüyordu. ABD ile İsrail'e göre Tunus'un bombalaması terör ya da saldırganlık değil, Larnaka'da (Kıbrıs) üç İsrail'inin soğukkanlılıkla öldürülmesine karşı meşru bir misillemeydi. Bakan Shutz, genel bir beğeni edasıyla, Tunus'un bombalanmasını "terörist saldırılara" karşı "meşru bir karşılık" diye adlandırdı⁴⁵.

1991 tarihli Birleşmiş Milletler Genel Kurur kararına göre tüm terörist yöntemler ve eylemler, nerede ve kim tarafından işlendiğine bakılmaksızın kınanmaktadır. Bunların self determinasyon amacıyla "özgürlük savaşçıları" ya da meşru müdafaa gerekçesiyle devlet görevlileri tarafından işlenmesi arasında fark bulunmamaktadır⁴⁶.

Bazı ülkelerin terörist saydıklarına başka bazı ülkeler kol kanaat germekte, sığınma sağlamaktadır. Bunun yanı sıra terörist eylemler ve benzerleri bazı devlet aktörleri tarafından da tüm dünya medyası önünde işlenebilmektedir. Uluslararası politik dengeler ve çıkarlar bağlamında ülkeler terörist örgütler listesi oluşturmada pazarlıklar yapmakta, koşullar öne sürebilmektedir. Yine bazı devletler terörü desteklediklerini iddia ettikleri birtakım devletlere karşı yaptırımlar uygulayıp güç kullanma tehdidinde bulunurlarken, terör ve benzeri eylemlerde bulunan başka devletlere karşı uluslararası hukuk çerçevesinde önlem alınması teşebbüslerine de engel olabilmekteler. Tüm bu sorun ve çifte standart içeren eylemler uluslararası

⁴⁴ İbrahim KAYA (2005), s.22-23.

⁴⁵ Noam CHOMSKY vd. (1999), Terörizm Efsanesi, Ayraç Yayınevi, Ankara, s.44

⁴⁶ İbrahim KAYA (2005), s.24.

düzlemde üzerine anlaşılmış bir terör tanımının bulunmamasından kaynaklanmaktadır⁴⁷.

Yöntem konusunda varılan düşün birliğine karşın, geniş açılımda ortaya çıkan çeşitlilik ve ayrılıklar hiç kuşkusuz terörizmin bugün çeşitli nedenlerle hala yapılmayan ya da bağlayıcı anlamda yapılmak istenilmeyen ve üzerinde birleşilemeyen tanımın havada kalmasının nedeni olabilir. Niccolo Machiavelli, “prens” adlı ürün eserinde; “Bazen bir hastalığı başlangıçta tedavi etmek kolay ancak tanısını koyabilmek zordur. Bir zaman gelir ki yüzeysel olarak tedavisi çok zor biçime dönüşebilir” derken günümüzün en büyük tehdidi olarak nitelenen terörizmin, tanımı ve önlenmesine ilişkin bitmeyen tartışmaları görmüş gibidir⁴⁸.

Bu kapsamda terörizmle etkin olarak mücadele edilebilmesi için terörizm teriminin uluslararası kabul görmüş, objektif bir tanımı yapılarak ortaya konması, terörizmin gerçekliğinin her boyutu ile anlatılması ve ortak bir payda üzerinde anlaşılması gerekmektedir.

1.2.2. Akademisyenlerin Tanımları

Terörizm diğer hiç bir vakanın olmadığı kadar büyük bir disiplinler arası meseledir. Hemen her akademik disiplin (Siyaset Bilimi, Uluslararası İlişkiler, Ortadoğu Çalışmaları, Sosyoloji, Psikoloji, Ekonomi, Bilgisayar Bilimi, Hukuk, Biyoloji, Kimya, Fizik ve pek çok diğerleri.) terörizmin bir yönü ile ilgilidir. Bu sebeple, terörizmle mücadele yönetimi mümkün olduğunca geniş bir perspektif ve analitik kabiliyet gerektirmektedir. Akademik sistem elde mevcut tüm bilgi ve veriler ile teçhiz edilmelidir. Bu çabaların bir parçası olarak, en üst düzeyde akademik beyinlerin katılımı ile uluslararası akademik bir araştırma ağı kurulmalıdır. Bu akademik ağ terörizmin önlenmesi konusundaki araştırmalara yönlendirilmeli, gerekli finansal kaynaklar sağlanmalı, dünya üzerindeki değişik araştırmacılar arasında irtibatlar tesis edilmeli, çalışma grubu toplantıları düzenlenmeli ve ortak akademik veri tabanlarının tesis edilmesine yardım edilmelidir⁴⁹.

Bu alanda yapılan tanımlamalar ilgili kişinin çalıştığı uzmanlık alanına ve tabii oldukları devletlere göre farklılıklar gösterebilmektedir.

⁴⁷ İbrahim KAYA (2005), s.9.

⁴⁸ Ercan ÇİTLİOĞLU 2008, s. 89, 300.

⁴⁹ Boaz GANOR (2006), “Soğuk Savaş Döneminden Geçiş ve Terörizm”, Küresel Terörizm ve uluslararası İşbirliği Sempozyumu, Genel Kurmay Başkanlığı, Ankara, s.30.

Çitlioğlu, Terörizmin tanımı konusunda, “kaynakları, gerekçeleri, teröristlerin psikolojileri üzerinde durulması gereken başlıca noktalar; terörizmin dünya coğrafyasının ayrımsız her yerinde, her ırk ve dinden kişilerin katıldığı bütünlüklü bir eylem olmaktan çok niçin belli coğrafyalarda yoğunlaştığı, bu coğrafyaların ortak özelliklerinin neler olduğu, bu coğrafyalarda yaşayan halkların antropolojik, sosyolojik, psikolojik, kültürel yapıları (psikososya/psikopolitik) ile sosyo-ekonomik koşulları, tarihsel süreç içinde yaşadıkları çatışmalar, travmalar, seçilmiş zaferler ve yaslar, toplumsal değerler bütünü, direnç ve kırılma noktalarının araştırılması olmalıdır⁵⁰” şeklinde ifade etmektedir.

Deniz Ülke Arıboğan, İnançlarımız, ideolojilerimiz, sosyal, ekonomik, sınıfsal statümüz, yöneten ya da yönetilenlerden oluşumuz, terörizme bakış açımızı önemli ölçüde belirliyor. Bu nedenle bazen egemen siyasi erkin koymuş olduğu kuralları hiçe sayan grupların, siviller üzerinde kullandığı şiddet, bazen de egemen siyasi erkin, birilerince reddedilen iktidarını kabul ettirmek için toplum üzerinde kullandığı şiddet terörizm olarak tanımlandığını ifade ediyor.

Terörizm konusunda ise; “Her şeyden önce terörizm, “ ekonomik ve sosyal nedenlerden kaynaklanan siyasal taleplerin, felsefi dayanaklarla beslenen şiddet kullanımı yoluyla, çatışmacı şiddet kullanımı yoluyla, çatışmacı yöntemlerle karşı tarafa iletilmesi” olarak düşünülmeli. Yani terörizm olgusal olarak iktisadi, sosyal, siyasal, felsefi ve çatışmacı dinamikleri bünyesinde barındıran son derece karmaşık bir yapıya sahip⁵¹” olduğunu vurgular. Bu konunun anlaşılabilmesi ve terörizmin ne olduğu nasıl anlaşılması gerektiği konusunda güzel bir örnek ortaya koyar ve bir elma ağacından söz eder.

“Bir elma ağacı yaprakları, kırmızı ya da sarı elmaları olan, kahverengi dallara sahip bir bitkidir. Eğer manzaramızı kapatmaktaysa bu elma ağacından kurtulmak için dallarını kesmek uygundur. Ama eğer derin analiz yöntemiyle bakarsanız ve elma ağacının görünmeyen köklerini görürseniz, onu daha iyi anlama fırsatınız olabilir. Bir elma ağacı kökleri metrelerce derinlere giden, görüldüğünden çok daha geniş bir varlıktır. Üzerinde yer aldığı zeminle uyum içerisinde ve o zeminde beslenir. Uygun zeminin olmaması o ağacın yeşermesini engeller. Yani çölde elma ağacı yetişmez, onun yetişeceği bir zeminin olması gerekir ki elma ağacı dallanıp budaklanabilsin.

⁵⁰ Ercan ÇİTLİOĞLU (2008), s. 35.

⁵¹ Deniz Ülke ARIBOĞAN (2007), s. 20,203.

Bir elma ağacı kendi başına ontolojik bir mana ifade etmez, yani bir varlık nedeni olması için içerisinde yer aldığı ekosistemin bir parçası olması gereklidir. Oksijen karbondioksit dengesinin ayarlanması adına işlevi olan, ürün veren canlıdır. Güneşin ışınlarına buluttan düşen yağmurlara ihtiyacı vardır. Bunlar olmadan yaşamını sürdüremez. Her elma ağacının üzerinde ona bağımlı olarak yaşamını sürdüren asalaklar bulunmaktadır. Karıncalar, böcekler, kelebekler, kuşlar vardır dallarında. Bu ağacın varlığı, bu asalakların varlığının ön koşuludur ve ağacın yaşaması her şeyden çok bu bağımlı canlıların gereksinimidir. Elmalar ağacın ürünleridir ve bunların içerisinde de kendi kurtçukları yani parazitleri bulunur. Kısaca bir ağaç, yalnızca görünenden çok daha kompleks bir varlıktır ve farklı bir gözle bakmayı gerektirir. Ağacın dallarını budamaksa onu eskisinden daha güçlü ve büyük bir bitki haline getirecektir.

Terörizm de tıpkı bir elma ağacı gibi derin analiz gerektirir. Eğer yalnızca ilk görünen resimle vizyonunuzu sınırlı tutarsanız, elinde bombalar ve silahlar olanı terörist, terörizmin tamamı zannedebilirsiniz. Oysa onun hangi zeminden beslendiği, yaşamak için nasıl bir yaşam döngüsüne ihtiyaç duyduğu, nasıl bir sistemin parçası olduğu, ondan ve yan ürünlerinden beslenen asalaklarının kimler, hangi kurumlar olduğunu tespit etmeden, çok boyutlu bir analiz yapmak mümkün değildir. Tek boyutlu resim, yani yalnızca görünenlerle ilgilenen bakış teröristi öldürürsün ve terörizm biter mantığının yansımasıdır. Oysa teröristlerin öldürülmesi ağacın budanmasına eş değerdir ve eskisinden çok daha heybetli bir profil ortaya çıkarabilir. Bu nedenle kurumsal işbirliğini temellendirirken derin analiz metodunu kullanmak ve mücadeleden önce ortak algılamayı doğru temeller üzerinde kurgulamak esastır.⁵². Terörizmle etkin olarak mücadele edilebilmesi ve teşhisin doğru ortaya konabilmesi, tanımın geçerliliği koruyabilmesi açısından son derece güzel bir örnektir.

Ergil'e göre ise terörizm, kaçırmandan cinayete kadar uzanan amacı sindirme olan şiddet eylemlerine verilen addır. Nedeni ne olursa olsun dehşet, aşırı bir algılamayı içerir. Bu aşırı algılama, bir yandan yüksek dozda korku gibi ruh halini, diğer yandan da, o durumu yaratan filli ya da olası şiddet olayını kapsar. Şiddet

⁵²Deniz Ülke ARIBOĞAN(2006), "Terörizme Karşı Kurumlar Arası Koordinasyon ve İş Birliği İmkânları" Küresel Terörizm ve uluslararası İşbirliği Sempozyumu, GenelKurmay Başkanlığı, Ankara, s.126-127.

eylemi ya da tehdidine karşı doğan duygusal tepkiye ve bunların (şiddet ve ona karşı olan tepkinin) toplumsal etkilerine terör süreci denmektedir⁵³.

Ceza hukukçusu Sulhi Dönmezer ise terörizmi "...şiddetin, sosyal, ulusal, ırki, dinsel, fesat çıkarıcı ve diğer maksatlarla ve sosyal sınıflar arasında çatışma ve savaş tahrik etmek üzere planlı ve hukuk dışı olarak kullanılması..."⁵⁴ şeklinde tanımlamıştır. Terörü bu şekilde meşru şiddet kullanma yöntemlerinden ayırt etmektedir.

Kongar, terörü toplumbilimi açısından değerlendirir; "siyasal yapıda, yani egemenlik ilişkisi içinde yer alan bir etkinliktir. Esas olarak hedeflediği kişinin, grubun ya da toplumun ardındaki yönetim felsefesi yani meşru ya da gayri meşru olarak belirlenmiş olan egemenlik ilişkisine saldırıdır. Otoriter rejimlerde, kimi zaman haklı bir tepki imiş gibi algılanan terörist eylemlerin, demokrasilerde lanetlenmiş olmasının nedeni, demokratik rejimlerde egemenlik ilişkisinin yani yönetim felsefesinin halkın iradesine ve onayına bağlı olmasından dolayıdır⁵⁵". şeklinde ifade eder.

Yabancı kaynaklarda; uluslararası alanda ve akademik alanda yapılan birçok çalışma halen günümüzde referans olarak kullanılmakta ve güncelliğini korumaktadır.

Terörizm tanımı konusunda yapılmış çalışmaların hiçbirisi Schmid'in 116 kelime ve ayrı üç cümleden oluşan tanımına atıfta bulunmazlık edememiştir. Yerinde olmasına rağmen uzunluğundan dolayı devletlerce kullanılması ihtimalinin düşük olduğu Schmid tarafından da kabul edilen tanımına göre terörizm; gizli ya da yarı gizli birey, grup ya da devlet aktörleri tarafından, kişisel, kriminal veya politik sebeplerde, korku ve endişe kaynağı olan tekrarlanmış şiddet eylemleridir. Suikastlar hariç olmak üzere, bu eylemlerin doğrudan hedefleri, asıl (birincil) mağdurları değildir. Şiddetin insan mağdurları, rasgele ya da önceden belirlenmiş temsili veya sembolik hedefler olarak seçilirler. Teröristler, doğrudan mağdur ve hedef kitle arasında tehdit ve şiddet üzerine kurulu bir iletişim süreci oluşturmak isterler. Teröristlerle mağdurlar ve esas hedef kitle arasındaki tehdit ve şiddet üzerine kurulu iletişim süreci, söz konusu esas kitleyi yani toplumun genelini etkilemeye çalışmaktadır. Yıldırma, zorlama veya propaganda amaçlarından hangisine ulaşmak

⁵³ Doğu ERGİL (1980), Türkiye'de Terör ve Şiddet: Yapısal ve Kültürel Kaynakları, Turhan Kitabevi, Ankara, s. 1.

⁵⁴ http://www.gebze.pol.tr/index.php?option=com_content&view=article&id=219&Itemid=58 (Erişim Tarihi: 13 Mart 2013)

⁵⁵ Emre KONGAR (2003), Küresel Terör ve Türkiye, Remzi Kitabevi, 7. basım, Ankara, s. 73-74.

isteniyorsa; buna uygun olarak hedef kitle terörün, talepleri veya ilginin odağı haline getirilir⁵⁶. Tanım incelediğinde terörizm kavramının nasıl anlaşılması gerektiği ve amacı, ulaştırmak istediği mesaj ve kitleyi etkilemenin ne derece önemli olduğu hususunda kapsamlı açıklayıcı bir tanım olduğunu belirtebiliriz.

Nitekim bu tanım 109 ayrı tanımın sentezinden oluşmakta ve 16 saptanabilir unsuru içermektedir⁵⁷.

Paul Wilkinson terörizmi; “ siyasal istekleri kabul ettirmek üzere, kişileri grupları, toplumu ve hükümeti yıldırmak için sistematik olarak öldürme, tahrip etme ya da öldürme tahrip etme tehdidinin kullanılmasıdır.”⁵⁸ olarak belirtmektedir.

Benjamin Netanyahu; ”Terörizm, siyasal amaçlara ulaşmak için korku sağlamak uğruna suçsuz insanları bilinçli ve düzenli biçimde katletmek, yaralamak ve onlara gözdağı vermektir⁵⁹” şeklinde ifade etmektedir.

T.J.Badey ise terörizmden bahsedebilmek için sistematik şiddetin tekrarlı bir şekilde uygulanması gerektiğinden bahseder. Buna göre devamı gelmemiş eylemler terörizm sayılmaz⁶⁰ demektir.

Başka bir terör uzmanı da, Alexander, terörizmin “bireyler, ulus-altı gruplar ve devlet aktörleri tarafından siyasi, sosyal ve ekonomik amaçlar elde etmek gayesiyle saldırılan veya tehdit edilen mağdurlardan daha geniş bir hedef kitlede aşırı korkuya yol açma niyetiyle planlanmış şiddetin gerçekleştirilmesi veya gerçekleştirilme tehdidinde bulunulmasıdır. “ şeklinde tanımlanabileceğini ifade etmiştir⁶¹. Bu tanım devlet aktörlerini de içermektedir. Tanımın ekonomik motiflerle başvuruşan şiddeti içermesi mafya gruplarının da kapsandığı anlamına gelmekte ve terör ile organize suçlar iç içe geçmektedir⁶².

Terör uzmanı Yonah Alexander diğer yapmış olduğu tanımda ise toplum içinde korku oluşturmak suretiyle organize bir şekilde şiddet kullanılması olarak tarif etmiştir.

Korku, terörle yaşamın yapışık ikizi gibidir; teröristin eyleminin en görünür ürünü pek çok terör uzmanının üzerine en çok vurgu yaptığı konu da budur⁶³.

⁵⁶ İbrahim KAYA (2005), s.17–18.

⁵⁷ İbrahim KAYA (2005), s.18.

⁵⁸ Paul WILKINSON (1977), Terrosim and Liberal State, Willey pub., Mcmillan, London, s.49.

⁵⁹ Noam CHOMSKY vd. (1999), s.70.

⁶⁰ İbrahim KAYA (2005), s.18.

⁶¹ Yonah ALEXANDER, E.H. BRENNER (2001), Terrorism and the law, Transnational publishers, Newyork, Aktaran: İbrahim KAYA (2005), s.19.

⁶² İbrahim KAYA (2005), s.19.

⁶³ Deniz Ülkü ARIBOĞAN (2007), s.31.

Thomas Hobbes, ünlü öneri Leviathan'da (1651) ölüm korkusunu, insanları barışa yönelten duygular arasında sayar. Onun düşüncelerine göre “doğal olarak, herkesin her şeye hakkı vardır.” İlkesi temel doğa yasadır. Bu yasa, herkesin birbirine karşı sürekli bir savaş durumu içerisinde bulunmasına yol açar. Bir başkasının yaşam hakkını elinden alabilme hakkının var olması ise, ölüm korkusunun esas nedenleridir. Bu korkudan kurtulmanın çaresi, insanların yaşamlarını, güvence altına alabilmek maksadıyla, kimi hakların şiddet kullanma tekeline sahip Leviathan'a yani devlete devretmelidirler. Güvenliği sağlamanın, korkuları ortadan kaldırmanın tek yolu devlet otoritesinin gücünü göstermesi ve kılıcı kınından çıkartmasıdır. Bu şekilde korku ile dengelenecek, itaat kaçınılmaz hale gelirken, barışın kurulması mümkün olabilecektir⁶⁴.

Bassiouni'nin ise terör tanımı şöyledir: “terörizm iktidarı etkilemeye yönelik bir sonuç elde etmek veya belirli bir davanın veya sorunun propagandasını yapmak için, suçu işleyenlerin kendileri veya bir devlet adına hareket edip etmediklerine bakılmaksızın, toplumun belli bir bölümünde korku oluşturmak üzere tasarlanmış uluslararası düzeyde yasaklanmış şiddetin ideolojik olarak saiklenen stratejisidir⁶⁵.” Yukarıdaki tanımda olduğu gibi devlet aktörlerini de kapsamaktadır.

Teröre farklı bir bakış açısıyla yaklaşan Erich Feigl'e göre; “Terörizm, fantezi savaşlarının bir mücadele biçimidir. Terör ve fantezi savaşları, insanları, sanki öldürmenin serbest olduğu bir “savaş” varmış gibi eyleme sürükleyen, “karşı” tarafı (fantezi savaşları esas olarak devletlere karşı yürütülür) ise sanki böyle bir şey yokmuş, kendisine karşı bir fantezi savaşı ilan edilmemiş gibi davranmaya iten garip olgulardır.”⁶⁶

Terörizmi siyasi, dini ya da herhangi bir temele dayanan amaçlara ulaşmak için sivil hedeflere yönelik şiddet ve tehdit yoluyla baskı uygulamak olarak tanımlayan Chomsky⁶⁷ terörizmin devletlerin resmi politikalarının bir parçası olduğunu iddia etmektedir. Terörizmi öne çıkaran teröristler olmadığını Batı ile Batının arzları olduğunu vurgulamakta ve bunu terörizmi ideolojik propaganda ve denetim aracı olarak kullanmak için yaptıklarını ifade etmektedir.

⁶⁴ Thomas HOBBS(1996), Leviathan, Editör: John Charles, Addison Gaskin, Oxford University Press, Aktaran: Deniz Ülke ARİBOĞAN (2007), s. 31.

⁶⁵ C.Bassiouni (2001), International Terrorism: Multilateral Conventions (1937-2001), Transnational publishers, Newyork, Aktaran: İbrahim KAYA (2005), s.19.

⁶⁶ Erich FEİGL (1987), Bir Terör Efsanesi, Çev.: Füsün ANT, Milliyet Yayınları, İstanbul, s.181–182.

⁶⁷ Noam CHOMSKY (2001), 11 Eylül, Çev.: Dost Körpe, Om Yayınevi, 2.baskı, İstanbul, s.48.

Terör bilimci Robert Kupperman, “siyasal erklere olanakları tümünden kullanmadan ulaşmak” için zor kullanma ya da tehdidinden söz eder⁶⁸ ve terörizmin çeşitli şekillerde düşünülmesinin ilgi çekici olabileceğini, fakat bir savaş biçimi olarak düşünülmesinin daha doğru ve yararlı olacağını belirterek, terörizmle klasik askeri stratejilerin esaslarının birbirine uyduğunu söylemektedir⁶⁹.

Kuçuradi de terör kavramı ile ilgili görüşlerini: “Terör, örgütlü bir grubun, psikolojik baskı yoluyla siyasal/ideolojik isteklerini dolaylı olarak kabul ettirmek için bu isteklerinin gerçekleşmesine engel oluşturduğu düşündüğü kimseleri korkutmak, yıldırma ya da saf dışı etmek veya doğrudan doğruya öç almak için, sistematik bir biçimde gerçekleştirdiği ya da gerçekleştirmekle tehdit ettiği, bazı insan haklarını çiğneyen ya da kamu veya özel mülke önemli sayılabilecek zararlar veren şiddet eylemleridir.”⁷⁰ olarak ifade etmiştir.

Weinzierl ise terörizmi, şiddet kullanılması veya tehdidiyle, toplumun dikkatini çekmek ve onları kendi amaçlarına inandırmak⁷¹ olarak belirtmiştir.

Hoffman, “politik amaçlarla, şiddet kullanımını veya tehdidini içeren; ivedi kurbanının ötesinde (bir seyirci kitlesinde) derin bir psikolojik etki bırakmayı amaçlayan; devlet-içi veya devlet-dışı bir organizasyon veya suç hüçresi tarafından gerçekleştirilen faaliyetler”⁷² olarak ifade eder.

Terörizmden söz edebilmek için belli bir siyasi hedefe yönelmiş birbirleriyle bağlantılı bir dizi terör olayına ihtiyaç vardır. Terörizm “siyasal amaçlar için örgütlü, sistemli ve sürekli terör kullanmayı yöntem olarak benimseyen bir strateji anlayışıdır”⁷³.

Terörizm bir kişiyi öldürüp milyonları korkutarak, onların siyasal tercihlerini etkilemektir. Buna dayanarak terörizmin sembolik bir fiil olduğunu söylemek gerekir. Doğrudan doğruya hareket, neticeleri itibarıyla önem taşımaz; neticenin ötesinde yarattığı etki bakımından çok önemlidir. Bu anlamda hareket enstrümantal değil semboliktir. Bu noktada 1960'larda yapılan bir terör tanımını hatırlatmak yararlı

⁶⁸ Noam CHOMSKY vd.(1999), s.10.

⁶⁹ Atilla YAYLA (1990), “Terör ve Terörizm Kavramlarına Genel Bakış”, SBF Dergisi, C.XLV, No:1-4, s.339.

⁷⁰ Kuçuradi IOANNA (2002), “İnsan Haklarından Devlet Kavramına”, Silinen Yüzler Karşısından Terör, Editör: Cemal GÜZEL, Ayraç Yayınevi, Ankara, s.343.

⁷¹ John WEINZIERL (2004), “Terrorism: Its Origin and History” , Understanding Terrorism Threats In An Uncertain World, New Jersey, Pearson Education, s.30.

⁷² Bruce Hoffman, “Defining Terrorism”, <http://www.nytimes.com/books/first/h/hoffman-terrorism.html> (Erişim Tarihi: 13 Mart 2013)

⁷³ M. BOZDEMİR (1981), ‘terör(mü) ve terörizm(mi)?’, Ankara, S.B.F., Basın Yayın Yüksek Okulu Yıllığı, C.VI, s. 256.

olabilir. "terör, şiddet kullanma ya da şiddet tehdidi içeren normal dışı yollarla siyasal davranışları etkilemek üzere biçimlendirilmiş sembolik bir fiildir."⁷⁴

Terörist faaliyetlerin yapmış olduğu eylemle hedef kitleyle iletişim süreci oluşturması bakımından ortaya çıkardığı fiziki yıkım arasında çok büyük fark vardır. Ulaştırmış olduğu mesaj fiziki kapasitenin çok üstündedir. Thomas Parry Thornton'nun "fiil semboliktir" ifadesi bunu kastetmektedir. Örnek olarak ASALA terör örgütünün 1975'li yıllarda 34 Türk diplomatını şehit etmesi olayını incelediğimizde ulaşılmak istenen amaç diplomatların öldürülüp devleti diplomatsız bırakarak sonuç almak değil bilakis öldürmenin ötesinde yaratacağı etkinin peşindedir. Toplumda yaratacağı etki yani iletişim süreci oluşturmak da diyebiliriz.

Terörizm de asıl önemli olan olay doğrudan işlenen fiil değil hedef kitlede bırakmış olduğu etkidir yani toplumun ötesinde bir yarar olarak gördüğü propagandadır.

Bu çerçevede baktığımızda; terörizm, politik, dini veya ideolojik hedeflere ulaşmak için korku salma, zorlama, tehdit gibi usullerle şiddetin planla ve birikimli kullanımıdır. Terörizm, genelde sembolik nitelikte asıl kurbanların ardındaki seyirci kitleyi etkilemeyi amaçlayan bir suç eylemidir⁷⁵.

Bir tanıma göre; "terörizm, ileride gerçekleştirilecek şiddet tehdidini birincil hedefe bildirmek amacıyla, enstrümantal bir hedefe karşı faillerin kasıtlı olarak şiddet kullanmasını veya şiddet kullanma tehdidinde bulunmasını içerir"⁷⁶.

Terörizm de ulaşılmak istenen sonuç politik sonuçlar elde etmek ve halk desteğini tamamen kendi yanına çekmektir. Halkı kendi yanına çekerken de uygulanan yöntem şiddet olgusudur. Bütün yapılan tanımlarda ortak nokta şiddet olgusu olduğunu görmekteyiz.

Bu çerçeveye uyan bir tanım şöyledir: "Terörizm belirli politik sonuçları elde etmek amacıyla sivillere karşı yöneltilmiş bilinçli şiddet kullanımıdır." Bu tanım, saldırganların hedeflerinin ne ölçüde adil ve meşru olmasına bakılmaksızın hiç bir zaman kabul edilemez bir noktanın sivillere karşı bilinçli şiddet kullanımı (Terörizm)

⁷⁴ Thomas Parry THORNTON (1964), "Terror as a Weapon of Political Agitations", Internal war, (ed. By) Harry Eckstein, Newyork: Free Press, Aktaran: Sertaç BAŞEREN (2006), "Kavramsal Özellikleri İle Terörizm (Tarihi ve Hukuki Boyutları İle)" Küresel Terörizm ve uluslararası İşbirliği Sempozyumu, GenelKurmaya Başkanlığı, Ankara, s.9-10.

⁷⁵ Frank BOLZ vd.(2005), The Counter-Terrorism Handbook: Tactics, Procedures and Techniques, FL: Taylor&Francis, Aktaran: Taner TAVAS (2000), "Terörizm: Psikolojisi ve Hedefleri", Terörizm İncelemeleri, Editör: Ümit ÖZDAĞ, Osman M. ÖZTÜRK, ASAM Yayınları, Ankara, s.16.

⁷⁶ Shireen MAZARI (2006), "Terörizmin Geleceği ve Ortak nitelikleri", Küresel Terörizm ve uluslararası İşbirliği Sempozyumu, GenelKurmaya Başkanlığı, Ankara, s.214.

olduğunu vurgulayarak, teröristlerin hedefleri ve eylem tarzları arasında bir ayırım yapmaktadır⁷⁷.

Bilim adamları ve araştırmacılar tarafından ortaya konulan tanımlamaları incelediğimizde, terörizmin şiddet, baskı, şantaj, tehdit gibi unsurları kullanarak; belli hedeflere ulaşmak içi benimsenen bir strateji olduğu ve amacının korku ortamı yaratarak toplumu etkilemek ve psikolojik tahripler yaratmak olduğu, insani ilkelerle bağdaşmadığı ve temel faktörün ses getirmek olduğunu ifade edebiliriz.

1.2.3. Ansiklopedi ve Sözlüklerde Geçen Tanımlamalar

Genel olarak bu tanımlamalara bakıldığında dar kapsamlı veya tarihsel dönemi anlatan özel tanımlar görülmektedir. Bunun nedenleri, terör kavramının sözlüklerde yer almasının yakın bir geçmişe dayanması ve sözlüklere esas teşkil edecek ve genel kabul gören kapsamlı bir tanımın akademik çevrelerce henüz yapılamamış olması olarak ifade edilebilir. Bazı sözlük ve ansiklopedilerin eski basımlarında terör ve özellikle terörizmin tanımları bulunmamaktadır. İkinci dünya savaşı sonrasında terörün yaygınlaşmasıyla birlikte 1970’li yıllarda terörizm sözcüğü sözlüklerde yer almaya başlamıştır⁷⁸.

Türkçedeki karşılığı “yıldırma, korkutma” olan⁷⁹ terör kelimesi Fransızca Petit Robert sözlüğünde “bir toplumda bir grubun halkın direnişini kırmak için meydana getirdiği ortak korku” anlamında yer alırken⁸⁰ Siyasi Terimler ve Örgütler sözlüğünde “kamu otoritesini veya toplum yapısını yıkmak için girişilen korku ve yılgınlık saçan şiddet hareketleri”⁸¹ olarak belirtilmektedir.

Anglo-Amerikan hukuk sistemlerinde tanım konularında ilk başvuru kaynaklardan biri olan Black’s Law Dictionary terörizmi “özelikle siyasal tutumu etkilemek amacıyla panik oluşturmak veya paniğe neden olmak için şiddetin kullanılması veya kullanılma tehdidinde bulunulması” olarak tanımlamaktadır⁸².

Ansiklopedik tanımlamalardan Ana Britannica’da terörizmi; “siyasi bir hedefe ulaşmak amacıyla devlete, halka ya da bireylere karşı sistemli şiddet eylemlerine

⁷⁷ Boaz GANOR (2006), “Soğuk Savaş Döneminden Geçiş ve Terörizm”, Küresel Terörizm ve uluslararası İşbirliği Sempozyumu, Genel Kurmay Başkanlığı, Ankara, s.31.

⁷⁸ Hasan E. ŞENOCAK (2006), Avrupa Terör Örgütleri ve Ülke Uygulamaları, Platin Yayınları, Ankara, s. 61.

⁷⁹ Türk Dil Kurumu (1998), Türkçe Sözlük, Ankara, TTK Basımevi, s. 2200.

⁸⁰ Ruşen KELEŞ, Artun ÜNSAL (1982), Kent ve Siyasal Şiddet, Ankara Üniversitesi SBF Basın ve Yayın Yüksek Okulu Basımevi, Ankara, s. 2.

⁸¹ Ansiklopedik Siyasi Terimler ve Örgütler Sözlüğü (1993), “Terörizm”, Güvenlik ve Yargı Muhabirleri Derneği Yayınları, Ankara, s.124.

⁸² İbrahim KAYA (2005), s.17.

başvurma” şeklinde tanımladığı görülmektedir⁸³. Aynı ansiklopediye göre terör, insanları korkutup boyun eğmeye zorlayarak bir gücü, bir egemenliği zorla kabul ettirmek amacı ile uygulanır. Bundan başka, karşı şiddet hareketlere yol açarak amaca uygun bir siyasal ortam yaratmak için kullanılır⁸⁴.

Meydan Larousse ise ; “ihtilalci grupların giriştiği şiddet eylemlerinin tümü, tedhişçilik, bir hükümet tarafından uygulanan şiddet rejimi”⁸⁵ olarak ifade etmektedir.

Ansiklopedik Zabıta Sözlüğü’nde terör sözcüğünün karşısında “sürekli korku altında tutmak amacıyla sistemli şiddet hareketleri, kaçırımlar ve cinayetlere başvurma eylemi”⁸⁶ olarak yer vermektedir.

1.2.4. Uluslararası Hukuk ve Sözleşmelerde Tanımlamalar

Ortak bir tanım yapılmasa da terörle mücadelede uluslararası işbirliğinin sağlanması için en azından diğer hukuk sistemlerindeki tanımların karşılaştırma yapılarak ortak payda sağlanması önemlidir. Bu amaçla; uluslararası kuruluşların veya sözleşmelerin ve diğer ülkelerin yaptığı tanımların, mücadele süreçlerinin incelenmesi önem arz etmektedir.

Terör tanımında anlaşamama terörü yasaklayan genel bir uluslararası anlaşmanın hazırlanmasını engelleyen en önemli faktördür. Bu nedenle uluslararası hukukta terörü tümünden yasaklayan kapsayıcı bir global anlaşma yapmak henüz mümkün olmamıştır. Uluslararası hukukta ancak bazı spesifik terör eylemlerini yasaklayan ve onlarla mücadele eden anlaşmalar yapılabilmektedir⁸⁷.

Uluslararası terörizme karşı kalıcı bir zafer ancak, hiçbir ayırım gözetmeden terörizmin her türüne karşı çıkmak ve terörü anlaşmazlıkların çözümünde geçerli bir araç olarak kabul etmemek ilkelerinin uluslararası düzeyde yaygınlaşmasıyla ulaşılabilir⁸⁸.

En geniş terörizm tanımlarından birisi İslam Konferansı Örgütü tarafından benimsenmiştir. Buna göre:

“Terörizm” saik ve kasdına bakılmaksızın halkı terörize etmek veya ona zara verme tehdidinde bulunmak veya halkın yaşamları, onurları, özgürlükleri, güvenlikleri veya haklarını tehlikeye atmak veya çevreyi, bir kamu hizmetini veya

⁸³ AnaBritanica Genel Kültür Ansiklopedisi (1999), Hürriyet Matbaacılık, İstanbul, s.549.

⁸⁴ Ercan ÇİTLİOĞLU (2008), s.80.

⁸⁵ Meydan Larousse Büyük Lugat ve Ansiklopedi (1973), Meydan Yayınları, C.12, İstanbul, s.83.

⁸⁶ Yılmaz ALTUĞ (1995), Terörün Anatomisi, Altın Kitaplar Yayınevi, İstanbul, s.21.

⁸⁷ İbrahim KAYA (2005), s.9.

⁸⁸ Ercan ÇİTLİOĞLU (2008), s.89.

kamu veya özel mülkü zarara maruz bırakma veya onları işgal etme veya onlara el koyma, veya bir ulusal kaynağı veya uluslararası hizmetleri tehlikeye atma, yada bağımsız devletlerin istikrar, ülke bütünlüğü, siyasal birliği veya egemenliklerini tehdit amacıyla bir bireysel veya toplu suç planını gerçekleştirmek için işlenen her türlü şiddet eylemi ile bu tür eylem tehdidinde bulunmaktır. “

Bağımsız Devletler Topluluğu da terörü şöyle tanımlamıştır:

Kamu güvenliğini zarar veren, otoriteler tarafından karar alınmasını etkilemek yada halkı terörize etmek amacıyla işlenen ceza hukukuna göre cezalandırılan ve aşağıdaki şekillerde gerçekleşen hukuka aykırı filler:

- Gerçek ya da tüzel kişilere karşı şiddet veya şiddet tehdidi;
- Kişilerin hayatını tehlikeye atacak şekilde mülk ve diğer maddi nesneleri yok etme ve bunları yok etme tehdidinde bulunma;
- Mülkiyete ciddi zarar verme ve topluma zararlı neticelere yol açma;
- Bir devlet adamı veya kamu yetkilisine görevini sona erdirmeye amaçlı veya ondan öç almaya yönelik tehditte bulunma;
- Bir yabancı devlet temsilcisine veya uluslararası örgütün uluslararası korunan personeline ve bunların işyerleri veya araçlarına saldırma;
- Taraf devletlerin ulusal hukuklarında veya terörle mücadeleyi amaç edinmiş evrensel olarak tanınan hukuki enstrümanlarda terör olarak nitelenen diğer eylemler.⁸⁹

Avrupa Birliği de terörle mücadelede üye uluslararası ilişkilerde ortak payda sağlamak ve terörizmle etkin bir mücadele oluşturmak için çerçeve karar almıştır. Çerçeve kararında Avrupa Birliğinin, insan hakları, eşitlik, özgürlük gibi değerler üzerinde olduğu, temel hak ve hürriyetlere saygı duyduğu, demokrasi ve hukuk devletinin Birliğin prensibi olduğu, terörizmin bu prensiplere karşı en önemli tehlike olduğu hususları yer almaktadır. Buna göre;

Her üye Devlet, kendi ulusal hukukuna göre tanımlanmış olan doğaları ve bağlamları gereği

- Halkı ciddi şekilde sindirme veya
- Bir devleti veya uluslararası örgütü bir eylemi işlemeye veya işlemekten kaçınmaya gayri meşru olarak zorlama veya,

⁸⁹ İbrahim KAYA (2005), s.9-10.

- Bir ülkenin veya uluslararası örgütün temel siyasi, anayasal, ekonomik veya sosyal yapılarını ciddi şekilde istikrarsızlaştırma veya yıkma amacıyla işlenen bir ülkeye veya uluslararası örgüte ciddi şekilde zarar verebilecek olan aşağıda (a) dan (i) ye kadar ki fıkralarda belirtilen kasdi eylemlerin terörist suçlar olarak sayılmasının sağlanması için gereken önlemler alınacaktır:

- (a) Ölüme sebebiyet verebilecek şekilde bir kişinin yaşamına saldırılar,
- (b) Bir kişinin fiziksel bütünlüğüne saldırılar;
- (c) Adam kaırma ya da rehin alma;
- (d) Devlet ya da kamu imkanlarını, taşıma sistemlerini, bilgi sistemi de dahil olmak üzere altyapı imkanlarını, kıta sahanlığı üzerindeki sabit platformları, insan yaşamını tehlikeye atma veya büyük ekonomik kayba yol açma ihtimalinde kamusal mekan veya özel mülkiyeti geniş çaplı yok etmeye neden olma;
- (e) Uçaklar, gemiler ya da başka insan ve mal nakil araçlarını kaırma;
- (f) Nükleer, biyolojik ya da kimyasal silahları ya da silah ve patlayıcıları üretme, bulundurma, edinme, nakil, sağlama ya da kullanma ile biyolojik ve kimyasal silahlara yönelik araştırma ve geliştirme;
- (g) İnsan hayatını tehlikeye atacak şekilde tehlikeli maddeleri ortama salma ya da yangın, sel baskını veya patlamalara neden olma;
- (h) İnsan hayatını tehlikeye atacak şekilde su, enerji veya diğer temel doğal kaynakların sunulmasına müdahale etme ya da bunu engelleme;
- (i) (a)'dan (h)'ye kadarki fıkralarda sıralanan eylemlerden birini işleme tehdidinde bulunmak.⁹⁰ olarak tanımlamıştır.

16 Mayıs 2005 tarihli Avrupa Konseyi Terörizmin Önlenmesi Sözleşmesi'nde ise terörün, çerçeve kararında yazılı olan amaçlar doğrultusunda işlenen suçlar olduğu ve 1566 sayılı Güvenlik konseyi kararında olduğu gibi hangi sebeple yapılırsa yapılsın mazur görülemeyeceği belirtilmiştir. Sözleşme ayrıca yeni suçlar yaratarak terörizmin kapsamını biraz daha genişletmiştir. Düzenlenen yeni suçlar; toplumu terör suçuna tahrik veya provoke etmek, terörizm için adam devşirmek, terörizm amaçlı eğitim ve bu suçlarla bağlantılı olarak iştirak, yardım, örgüt kurma, yönetme, teşebbüs ve örgüt üyeliği gibi suçlardır⁹¹.

⁹⁰ İbrahim KAYA (2005), s. 12-13.

⁹¹ Council of Europe Convention on the Prevention of Terrorism, Warsaw, 16.V.2005, <http://conventions.coe.int/Treaty/en/Treaties/Html/196.htm> (Erişim Tarihi: 13 Mart 2013)

İngiltere'nin 2000 yılında kabul ettiği Terörle Mücadele Kanununun 1. Maddesi şöyledir;

“1. (1) *Bu kanunda geçen terörizm ifadesi, bu maddede yazılı olan niteliklere sahip bir eylemin kullanılması veya kullanılması veya kullanma tehdidinde bulunulması anlamına gelmektedir.*

(a) *Fiil 2. fıkradaki fillerden ise,*

(b) *Eylem veya tehdit hükümeti veya toplumu veya toplumun bir bölümünü etkilemeye yönelikse,*

(c) *Eylem veya tehdit politik, dini veya ideolojik amaçlarla yapılırsa,*

(2) *Bu fıkra kapsamındaki filler şunlardır.*

(a) *Bir kişiye karşı ciddi şiddet uygulamak*

(b) *Bir malla ciddi zarar vermek*

(c) *Bir başkasının hayatını tehlikeye atmak*

(d) *Toplumun sağlık ve güvenliğine yönelik ciddi bir risk oluşturmak*

(e) *Bir elektronik sistemi ciddi bir kesintiye uğratmak*

(3) *2. fıkradaki şiddet eylemi veya tehditleri eğer ateşli silah veya patlayıcı madde ile yapılmışsa (1) (b) deki şart aranmaksızın terör kabul edilir.*

(4) *Bu maddedeki*

(a) *filler, İngiltere dışındaki filleri de kapsamaktadır.*

(b) *Kişi veya mallar, nerede olursa olsun tüm kişi ve malları kapsar*

(c) *Toplum, İngiltere dışındaki tüm toplumları kapsar.*

(d) *Hükümet, İngiltere hükümetini, ingiltereye bağlı hükümetleri ve diğer ülkelerin hükümetlerini kapsar.*

(e) *Bu kanundaki terör amaçlı filler terör örgütleri adına yapılan filleri de kapsamaktadır*⁹².

Birleşmiş Milletler 1970 tarihli “Devletlerarasında Dostça İlişkiler ve İşbirliği” hakkındaki kararında : “Her devletin diğer bir devletin topraklarında terör eylemi amacı güden hiçbir organize faaliyete, kendi toprağında müsamaha göstermeyeceğine ilişkin yükümlülüğü”⁹³ belirtilmiştir.

⁹²“The Impact of UK Anti-Terror Laws on Freedom of Expression”

<http://www.article19.org/data/files/pdfs/analysis/terrorism-submission-to-icj-panel.pdf> (Erişim Tarihi: 13 Mart 2013)

⁹³ 24.10.1970 tarih ve 2625 (XXV) sayılı Genel Kurul Kararı: Friendly Relations Declaration <http://www.un-documents.net/a25r2625.htm> (Erişim Tarihi: 10 Şubat 2013)

Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi; 28 Eylül 2001 tarihli kararında (1371) statünün 7.bölümüne dayanarak Birleşmiş Milletler üyesi tüm devletleri bağlayıcı şekilde, “ Terör eylemlerinin engellenmesi için gerekli adımların atılması, bilgi değişimiyle diğer devletleri tehlikeler hakkında mümkün olduğu kadar erken uyarma konusunda yükümlülükleri” tespit etmiştir⁹⁴.

İngiltere tarafından yapılan tanım oldukça kapsamlı bir tanımdır. Amacı, nitelikleri, hedefleri ortaya konmuş ve ceza hukuku açısından bir netlik kazandırmıştır.

Amerika Birleşik devletlerinde terör eyleminin tanımını yaparken; “Terör Eylemi”; (A) Birleşik Devletlerin ya da herhangi bir eyaletin ceza yasalarını çiğneyen ya da Birleşik Devletlerin ya da herhangi bir eyaletin yargılama alanı içinde işlediğinde ceza gerektirecek ihlal oluşturan bir şiddet eylemi ya da insan yaşamı için tehlike oluşturan bir eylem içeren bir etkinlik; (B) (i) sivil bir nüfusa gözdağı verme ya da baskı yapma; (ii) gözdağı ya da baskı yoluyla bir hükümetin siyasetini etkileme; ya da (iii) suikast ya da adam kaçırma yoluyla bir hükümetin davranışına etki etme amacını güttüğü ortaya çıkan bir etkinlik demektir.

ABD ordusunun hazırladığı, terörizme karşı koymayı ele alan bir el kitabında terörizm doğaca siyasal, dinsel ya da ideolojik hedeflere ulaşmayı amaçlayan, önceden tasarlanmış şiddet kullanımı ya da tehdidi” diye tanımlanır.

CIA’nın 1980’de yaptığı bir tanımda, uluslararası terörizmden, “yabancı bir hükümetin ya da örgütün desteğiyle yürütülen ve/veya yabancı uluslara, kurumlara ya da hükümetlere yönelik terörizm” olarak söz edilmektedir⁹⁵.

Amerika Birleşik Devletlerinde FBI’nın yapmış olduğu terörizm tanımında “terörü kişilere ve mülke karşı politik veya sosyal amaçlar doğrultusunda devleti, sivil halkı veya halkın bir bölümünü, korkuya sevk etmek veya zorlamak maksadıyla yasadışı güç veya şiddet kullanılması” olarak tanımlamıştır.

ABD Dış İşleri Bakanlığı terörü “ genellikle bir toplumu etkilemeyi amaçlayan ulus-altı gruplarca veya gizli ajanlarca savaşımayan (noncombatant) hedefler karşı işlenen tasarlanmış, siyasi olarak saiklenen şiddet” olarak tanımlanmaktadır⁹⁶.

⁹⁴ T.FENDOĞLU, A.KEMAL(2004), Uluslararası Dokümanlarda Terörizm, EGM Yayınları, S:40, s.32-37.

⁹⁵ Noam CHOMSKY vd. (1999), s.10, 68.

⁹⁶ Yonah Alexander, E.H. Brenner (2001), Terrorism and the law, Transnational publishers, Newyork, Aktaran: İbrahim KAYA (2005), s.15

Fransa, 19. yüzyılda meydana gelen anarşi ve terör olayları nedeniyle terör suçunu daha önce düzenlenmiştir. Şiddet eylemlerinin tamamını terörizm olarak nitelendirmiştir.

Fransa terörü, baskı veya tehdit yolu ile mevcut kamu düzeninin ciddi olarak bozulması maksadıyla bireysel veya toplu olarak bulunulan herhangi bir faaliyet olarak tanımlamaktadır. Bu ortak noktalardan birincisi, terörün hedefi ve algılanmasındaki farklılığa karşın mutlaka siyasi amacının bulunması, ikincisi ise bu amaca ulaşmada baskıdan başlayarak cebir ve şiddet kullanımına uzanan filler dizisinin işlenmesi gerekir⁹⁷. Fransa hukukunda şu şekilde belirtmiştir:

“Madde 42-1: Aşağıdaki suçlar, yıldırma ve korkutma yoluyla kamu düzenini ciddi bir şekilde bozma amaçlı bireysel veya toplu bir girişime bağlantılı olarak kasten işlendiklerinde terörizm suçunu oluştururlar⁹⁸.”

İspanyol hukukunda terörizm tanımı ise “bireysel veya gizli bir örgüt adına yapılan, sürekli veya bir defaya mahsus gerçekleşen ve bir güvensizlik, sosyal korku ve kamu barışının bozulması durumu yaratmayı hedefleyen, sosyal ve anayasal düzeni kısmen veya tamamen yıkmayı amaçlayan planlı eylemler.⁹⁹” olarak tanımlamıştır.

Ülkemizin 12.04.1991 tarihinde kabul edilen 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununun Terör tanımı başlığı altındaki 1’inci maddesinde terör:

Terör; Cebir ve şiddet kullanarak; baskı, korkutma, yıldırma, sindirme veya tehdit yöntemlerinden biriyle, Anayasada belirtilen Cumhuriyetin niteliklerini, siyasi, hukuki, sosyal, laik, ekonomik düzenini değiştirmek, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozmak, Devlet otoritesini zaafa uğratmak ve yıkmak veya ele geçirmek, Temel hak ve hürriyetleri yok etmek, Devletin iç ve dış güvenliğini, kamu düzenini veya genel sağlığı bozmak amacıyla, bir örgüte mensup kişi veya kişiler tarafından girişilecek her türlü suç teşkil eden eylemlerdir¹⁰⁰. şeklinde tanımlamıştır.

Burada yapılan tanımlama, her ne kadar terör tanımı olarak verilmiş olsa da asıl vurgulanan şey terörizmdir. Çünkü terörizm, genellikle şiddet ve dehşet olgularının

⁹⁷ Ercan ÇİTLİOĞLU (2008), s.189–190.

⁹⁸ “Legislating Against Terrorism – The French Approach”, (Erişim Tarihi: 10 Ocak 2013) www.chathamhouse.org/.../International%20...

⁹⁹ Profiles on Counter-Terrorist Capacity: Spain, Council of Europe Committee of Experts on Terrorism (codexter), www.coe.int/...profiles/CODEXTER%20Pr... (Erişim Tarihi: 03 Nisan 2012)

¹⁰⁰ www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.3713.doc 12.04.1991, 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu (Erişim Tarihi: 08 Haziran 2012)

birleştigi, siyasal içerikli ve kurulu bir düzene-sisteme yönelik amaçlı eyleme verilen addır¹⁰¹.

Buraya kadar yapılan tanımlamalar incelendiğinde terör sözcüğünün tanımlarında varılan ortak noktanın; mutlaka şiddet içerdiği, şiddetin sistematik olduğu, başvuru şiddetin farklılıkları içerse de bir amacın gerçekleştirilmesine yönelik olarak kullanıldığı¹⁰² ve siyasal bir motifi bulduğu, terör ve korkunun takdimi, halkta güvensizlik ve öngörüsüzlük, sembolik hedeflerin kullanılması, insanlıktan uzak ve acımasız metotlar uygulamak, halkta çaresizlik duygusunu yaymak, halkın dikkatini çekmek ve reklâm yapmak, bunu şiddet stratejisinin bir parçası olarak kullanmak, gizli planlama ve eylemlerin uygulanması, grup ya da topluca eylemde bulunma gibi¹⁰³ ortak noktalar bulunduğu söylenebilir.

1.3. TERÖRİZMİN TARİHİ GELİŞİMİ

Terör ve terörizmin tarihi, bir kısım yazarlarca iki bin yıl öncesine kadar götürülmektedir. Terör “korku ve dehşet” yaymak suretiyle baskı kurmak olarak algılandığında belki günümüzde epeyce eskilere kadar götürülebilir, ancak stratejileri bakımından modern çağın bir ürünüdür¹⁰⁴. Fakat yapılan çalışmayı çok fazla genişletmemek ve konunun verilmek istenen amacın dışına çıkmamak için tarihsel süreci 1920’li yıllara kadar inceleyeceğiz.

19. yüzyıldaki terörün oluşumu bu dönemde Batı ülkelerindeki işçi kitlelerinin şikâyetlerinden ortaya çıkmıştır. Bunun getirisi olarak bu süreçte terör olayları işçi hareketleriyle etiketlenmiş ve işçi direnişi ve işçi hareketleri “terör” olarak isimlendirilmiştir.

1.3.1. Sicariiler

İnsanlığın ilk dönemlerindeki şiddet eylemlerinden farklı olarak terör eylemlerinin bir araç olarak kullanılmasının ilk örnekleri, günümüzde terörün en yaygın olduğu Orta Doğu topraklarında görülmüştür. M.S 66-73 yılları arasında Filistin’de Romalılara karşı direnen ve “Zealot” adı verilen Yahudi militanlar tarafından kurulan “Sicarii” adlı dinci grup ilk terör örgütü olarak kabul

¹⁰¹ Ali ÇAĞLAR (1997), “Terör ve Örgütlenme”, Türkiye ve Ortadoğu Amme İdaresi Dergisi, s.121.

¹⁰² Ercan ÇİTLİOĞLU (2008), s.89.

¹⁰³ K.G.ROBERTSON, “Intelligence, Terrorism and Civil Liberties”,
www.journals.hil.unb.ca/index.php/JCS/.../15825 (Erişim Tarihi:10 Ocak 2013)

¹⁰⁴ İhsan BAL (2006), s.7.

edilmektedir.¹⁰⁵ Roma yönetiminin kâbusu haline gelen sicariiler, terörizmin bir siyasal araç olarak kullanımının ilk örneklerini oluşturmuştur. Üyeleri toplumun aşağı sınıflarından olan ve zealot adamları tarafından kontrol edilen bu grup, son derece iyi örgütlenmiştir. Bu grup, Sicae denilen küçük bir kılıcı ceketlerinin altına saklar, kalabalığın en yoğun olduğu yerde kurbanlarına saldırarak, hemen kalabalığa karışırlardı. Onları, isimlerini kullandıkları silahtan almışlardır. Sicariler rahiplerin evlerini devlet adamlarının saraylarını tahrip etmiş, kamu arşivlerini yakma yoluyla tefecilerin evraklarını yok ederek, borçları silmişlerdir.¹⁰⁶ Sicariiler, suikastın yanında Romalıların kullandıkları su kıyılarını ve tahıl ambarlarını zehirleyerek basit kimyasal saldırı tekniklerini de eylem yöntemi olarak kullanmışlardır.¹⁰⁷

Sicariiler aşırı milliyetçi, Roma aleyhtarı bir partiydiler ve kurbanlarını Filistin'deki ve Mısır'daki Yahudiler arasında örgütlenen ılımlı Yahudi Barış Partisi mensuplarıydı. Bazı yazarlar Sicarii'yi fakiri zengine karşı kışkırtan bir sosyal protesto aracı olarak görmekteydiler. Josephus, Sicariiler'in idealist Saiklerinden şüphelenerek şahsi kazanç için ortaya çıkmış ve dış kuvvetlerce oynatılan hırsızlar olduğunu vatanseverliklerinin ve özgürlük taleplerinin sadece ideolojik bir örtü olduğunu iddia etmiştir. Ama Josephus bile bunlar arasında bir dini bekleyiş humması ve gaye uğruna ölmeyi neşeli bir şey olarak görme eğilimi olduğunu belirlemiş ve "Kudüs'ün düşmesinden sonra günahkâr rejim iktidarda olmayacağı için Romalılara karşı zaferin mümkün olabileceği ve Allah'ın kendini halkına göstererek onları kurtaracağı" gibi tamamen mantıksız bir inanca sahip bulunduklarını kabul etmişti¹⁰⁸.

1.3.2. Haşhaşinler

Sicarilerden yaklaşık 11 asır sonra İran'da, benzer yöntemleri kullanan ve terör terminolojisine "suikastçı" anlamına gelen "assassin" terimini kazandıran haşhaşin adlı grup çıkmıştır¹⁰⁹. (Aubrey, 2004: 61) Hasan SABBAH'ın kurucusu ve en önemli lideri olduğu bu örgüt, onbirinci ve onüçüncü asırlarda bölgedeki Selçuklu hâkimiyetine karşı savaşmıştır. İslam'ın İsmailiye bağlı kimseleri içinde toplayarak büyük bir gizlilik içinde hareket eden bu örgütle çağdaş terör örgütleri arasında önemli benzerlikleri vardır. Günümüz terör örgütleri gibi çok güçlü düşmanlarıyla yüz

¹⁰⁵ Walter LAQUEUR (2001), A history of Terrorism, New Brunswick (U.S.A) and London (U.K) Transactions Publishers, s.7.

¹⁰⁶ Deniz Ülke ARİBOĞAN (2007), s.151.

¹⁰⁷ Bruce Hoffman (2006) , Inside Terrorism, New York, Columbia University Pres, s.83.

¹⁰⁸ Yılmaz ALTUĞ (1995), s.27-28.

¹⁰⁹ Stefan M.AUBREY (2004), The New Dimensions of International Terrorism, vdf Hochschulverlag AG, s.61.

yüze savaşamayacağını anlayan Hasan SABBAH, iyi örgütlenmiş, gizli, disiplinli bir küçük grubun yürüteceği uzun vadeli bir terör kampanyasıyla amacına ulaşmak istemiştir. Efsanelere geçecek biçimde elemanlarını uyuşturucu maddeler kullanarak kendisine bağlayan SABBAH, düzenli askeri birlikleri savaş meydanına sürmek yerine, müritlerini önde gelen düşmanları öldürecek fedailer olarak göndermiştir. Fedailer silah olarak hançer kullanırlardı. Bunun nedeni ise hançerle öldürmenin daha kutsal bir eylem olduğuna inanmaları idi¹¹⁰. Örgüt 13.yy.da Moğollar tarafından yok edilmiştir¹¹¹.

Gerçekleştirdikleri eylemlerden sonra liderleri Hasan SABBAH'ın sunduğu haşhaşla ödüllendirilen ve kendilerinden geçmiş bir halde cennete ulaştıklarını düşünen eylemciler, liderlerine, onlara cennete sunabilmesi dolayısıyla sonsuz bir bağlılık göstermişlerdi. Sarayların içerisi de dâhil, en iyi korunabilen yerlere de kolayca ulaşabilen haşhaşınlar, siyasi suikastlara dolayısıyla terörizmin biçimini en başarılı uygulayan örgütlerdir.¹¹²

1.3.3. Thuglar

Hindistan'da 13 ve 19 yy.lar arasında etkin olan “Thug” adlı dini bir terör örgütü “Kali” adlı tanrıları için¹¹³ kurbanlarını ipek bir bağ ile boğarak öldürmüşlerdir. Eylemlerini Tanrıça Kali'ye kurban verme geleneğinin bir uzantısı olarak tanımlayan örgüt üyelerinin siyasi amaçlarını tanımlamakta zorluk bulunmasına karşın eylem performansları açısından oldukça etkili oldukları gözlemlenmişti. Ölümü basit bir dönüşüm olarak nitelendirmiştir¹¹⁴.

1.3.4. Cennet ve Dünya Adlı Örgüt

Çin de çok eski dönemlerden itibaren gizli örgütlerin illegal faaliyetlerine sahne olmuş bir ülkedir. Genelde kaçakçılık ve kumar gibi işlerle uğraşan bazı suç örgütlerin yabancı düşmanlığını esas alan siyasi amaçları da vardı¹¹⁵. 18.yy.da kurulan “Cennet ve Dünya” adlı gizli örgüt, Mançurya kökenli Qing Hanedanlığı'nı devirmeyi ve yeniden Han soyundan gelen Ming Hanedanı'nın Çin'in yönetimi ele geçirmesini amaçlıyordu. Bu örgüt daha sonra birçok örgüte ayrılarak Çinli nüfusun olduğu birçok

¹¹⁰ Walter LAQUER (1977), *Terrorism*, Little, Brown and Company, Boston, s. 6.

¹¹¹ <http://blog.milliyet.com.tr/hasasileri-bitiren-mogollar/Blog/?BlogNo=232112> (Erişim Tarihi: 27 Mart 2013)

¹¹² Deniz Ülkü ARIBOĞAN (2007), s. 152.

¹¹³ Gus MARTIN (2009), *Understanding Terrorism: Challenges, Perspectives, and Issues*, Sage Publications Inc, 184.

¹¹⁴ Deniz Ülkü ARIBOĞAN (2007), s.152.

¹¹⁵ Yılmaz ALTUĞ (1995), s.30–31.

ülkeye yayıldı. Sembollerinde üçgen kullandıklarından dolayı batı dünyasında “Triad¹¹⁶” olarak adlandırılmıştır. On yıl süren ve yaklaşık on milyon Çinli’nin hayatını kaybettiği 1851 Taiping ayaklanması ve 1900’deki Boxer ayaklanması önemli terör dönemleri olmuştur¹¹⁷. Çin’deki Cumhuriyet rejiminden sonra 1921’den başlayıp 1949 yılında Komünist rejim kurulması ile sona eren bir iç savaş yaşanmış olup Çin’deki terör dönemi yaklaşık yüz yıl sürmüştür¹¹⁸.

1.3.5. Jakobenler

Terörizm kelimesinin sözlüklere girme tarihi ise 1798 yılıdır. Fransa’daki 1793–1794 dönemini belirten “terör düzeni, yönetimi” anlamıyla girmiştir.

Fransız ihtilalinden sonra Monarşinin yıkıldığı ve 1.Cumhuriyetin başladığı Konvansiyon Meclisi döneminde yeni rejimi yerleştirmek için uygulanan şiddet ve baskı rejimi tanımlamak için kullanılmıştır¹¹⁹. Terör siyasi bir kavram haline gelmiştir. İhtilal meclisinde Jirondenler’in 31 Mayıs 1793 tarihinde iktidardan düşürülerek Jakobenler’in iktidar olmasıyla Halk Selamet Komiteleri kurulmuş, Şüpheliler Kanunu çıkarılmış, Robespierre ve arkadaşlarının bu iktidar döneminde yalnız kralcılar değil, aralarında bazı ihtilal önderlerinin de bulunduğu birçok insan, yeniden düzenlenen ihtilal mahkemeleri tarafından yargılanarak giyotine gönderilmişlerdir. 27 Temmuz 1794 tarihinde Robespierre’in iktidardan düşürülerek 1400’e yakın kurbanının arkasından, aynı mahkemelerde yargılanıp giyotine gönderilmesiyle kapanan ihtilalin bu dönemi, “terör dönemi” olarak anılmaktadır. Jakobenler on üç ay süren bir süre boyunca, devamlı tedhiş ve korkuyu yaygınlaştırarak Fransa’yı kana boğmuş, toplumun bütünü, yaygınlaştıran bir dehşet içine sokarak, sosyal organizmanın sinir merkezlerini felce uğratıp ihtilali kendilerinin buluşu olan bir zemine oturtmak istemişlerdir¹²⁰.

1.3.6. Narodnaya Volya

19.yüzyılın ikinci yarısında ortaya çıkan 1877’de Rusya’da kurulan “Narodnaya Volya” “Halkın Özgürlüğü” anlamındaki örgütte çarlığı ihtilal yoluyla devirmeyi amaçladığı tüm devrimcilerin bir çatı altında toplandığı gizli bir örgüttür. Anarşistleri, Nihilistleri ve Narodovoltsiy’ları, çarlık rejiminden kurtarmak için bir araya

¹¹⁶ “Triad Society”, <http://www.answers.com/topic/triad-society> (Erişim Tarihi: 27 Mart 2013)

¹¹⁷ Murat SARICA (1983), Siyasi Tarih, Ar Basım Yayın, İstanbul, s.186–189.

¹¹⁸ Fahir ARMAOĞLU (1988), Siyasi Tarih, Türkiye İş Bankası Yayınları, Ankara, s.96.

¹¹⁹ Rıfat UÇAROL (2000), Siyasi Tarih (1789-1999), Filiz Kitabevi, İstanbul, s. 17.

¹²⁰ Kamil TURAN, “Terörün Yeni Boyutları”, Tercüman, 26 Nisan 1986 Aktaran: Yılmaz ALTUĞ, Terörizm Sorunu, www.arastirmax.com/system/.../arastirmax_19018_pp_47-99.pdf (Erişim Tarihi: 27 Mart 2013)

getirmiştir. Devrimci harekette eylem ve propagandanın birlikte kullanılması fikrini benimsemiş ve planlı terör eylemleri gerçekleştirmiştir¹²¹. Narodnaya Volya Çarlık Rusyası'na karşı başlattıkları suikastları ve terör eylemlerinin haklılığını; "Çarlığın despotik bir rejim olduğu ve halkın zorbalara karşı direnme hakkının olduğu" iddiasıyla savunuyorlardı. Örgüt hedef olarak, zorbalığın sorumlusu olarak gördükleri Çarı, üst düzey yönetici ve askerleri hedef almış ve suikastlar gerçekleştirmiştir¹²².

Narodnaya Volya, günümüzdeki kimi eylemlere esin kaynağı oluşturmaktadır, fakat tüm bu yönleri rağmen günümüzdeki terör örgütleriyle eşleştirmek dar bir bakış açısını göstermektedir. Çünkü günümüzdeki terör örgütleri bir rejim değişikliğini devrim yolu ile değiştirmekten çok uğradıkları baskılar ve haksızlıklara karşı silahlı direniş, özgürlük ve hak arayışı şeklinde eyleme dökmektedir. Çitlioğlu, terör örgütlerinin 1880'li yıllarda yalnızca Rusya'da değil Avrupa'da da görüldüğü ve terörizmi Rusların dünyaya armağan ettiğine ilişkin tezlerin çok da geçerli olmadığını şu şekilde ifade etmektedir; Narodnaya volya'nın yakın dönemin ilk gizli terör örgütü olarak tanıtılmasına karşın 19. yüzyılda, Mart 1881'de Çar II. Aleksandr'ın öldürülmesi dışında Mayıs 1882'de İngiltere'nin İrlanda'daki Genel temsilcisi Lord Cavendish ve yardımcısı Thomas Henry Burke'ün öldürülmeleri ile sonuçlanan bir başka terör eylemi olduğunu ifade etmekte ve Çar II. Aleksandr'ın öldürülmesinden Narodnaya Volya sorumlu ise de İrlanda'da iki üst düzey İngiliz yöneticisinin öldürülmesi, terör eylemi kimliğine karşın bugüne değin açıklığa kavuşmamış olduğunu ve terör eylemlerinin o dönemde sadece Rusya'da değil, Avrupa'da da görüldüğünü söylemektedir¹²³.

19.yy da ve 20.yy.ın başlarında özellikle Osmanlı ve Avusturya-Macaristan gibi İmparatorlukların parçalanmaları sürecinde yabancı tahriklerin de etkisiyle güçlenen milliyetçi ve ayrılıkçı akımlar bağımsızlık mücadelesi adı altında sık sık terörizme başvurmuşlardır¹²⁴. Buna örnek olarak, 28 Haziran 1914'te Saray Bosna'da, bir Sırp milliyetçisi tarafından Avusturya-Macaristan Veliahtı Fransız Ferdinand'ın öldürülmesi olayını gösterebiliriz. Bu olay 1. Dünya Savaşını tetikleyen olay

¹²¹ Ercan ÇİTLİOĞLU (2008), s.164. , Hasan E. ŞENOCAK (2006), s.31. ,Yılmaz ALTUĞ (1995), s.31

¹²² Deniz Ülke ARİBOĞAN (2007), s.22.

¹²³ Ercan ÇİTLİOĞLU (2008), s.165-167.

¹²⁴ Ahmet Hamdi TOPAL (2005), Uluslararası Terörizm ve Terörist Eylemlere Karşı Kuvvet Kullanımı, İstanbul, Beta, s.39

olmuştur. Bu olay bir terör eyleminin savaşa neden olabileceğini ve uluslararası barışı engelleyebileceğini göstermiştir¹²⁵.

Osmanlı imparatorluğunun son dönemlerini incelediğimizde bazı Ermeni çevrelerince kurulan örgütlerin imparatorluğu parçalamaya yönelik yabancı güçlerle işbirliği yaparak gerek sivil halka gerekse devlet görevlilerine karşı eylemler ve devlete karşı isyanlar düzenlemişlerdir. Örnek olarak kurulan Hıncak ve Taşnak Ermeni örgütlerini buna örnek gösterebiliriz bu örgütler bölgesel kurulmamış olup tamamen dış destekle kurulmuştur. Yaptıkları faaliyetler ise bombalı saldırı, devlet adamlarının öldürülmesi gibi terör eylemlerinden bir kaçısı söylenebilir.¹²⁶. (Usakgundem, agis, 2013) Yakın tarihimizde ortaya çıkan ASALA terör örgütünü de bu kapsamda gösterebiliriz. Çok sayıda diplomatımızı şehit eden ve farklı yerlerde suikastlar düzenleyen terör örgütünün siyasi bir amaçla yola çıktığını ve yakın tarihe kadar eylem faaliyetlerinde bulunduğu bilinen resmi belgelerde ve raporlarda, açık kaynaklarda görülmektedir.

1970’li yıllarda dünyada terör hareketleri, anarşi, gençlik hareketleri, iç karmaşanın yaygın olduğu dönemde alt yapısını oluşturan¹²⁷ halen illegal faaliyetlerini sürdürmekte olan ve Avrupa ve diğer ülkeler tarafından terör örgütleri listesinde olan bölücü terör örgütü PKK’yı da örnek verebiliriz. Örgütlenme sürecinden itibaren siyasi bir amaç ortaya koyan ve bunu gerçekleştirmenin ancak silahlı eylemlerden geçtiğini vurgulayan, şiddet, baskı, şantaj unsurunu vazgeçilmez unsur olarak gören terör örgütü siyasi amacını gerçekleştirmek için illegal olarak faaliyet yürütmektedir.

20.yüzyılda ise durum biraz farklılık göstermiştir. Her ne kadar bu yüzyılda yaşanan bağımsızlık hareketleri genel olarak ayrılıkçı terör olaylarını ön plana çıkarsa da bu gelişmelere daha baskın çıkan ve belirleyici siyasal söylem olan soğuk savaş dönemi terörü olmuştur. Soğuk savaş dönemi terörünün belirgin özeliği bu dönemde devletler tarafından kullanılmasıdır. Bu dönemde daha çok Doğu ve Batı Blok’unda yer alan devletlerin karşılıklı savaşları göze alamamaları sonucunda, hasım ilan

¹²⁵ Emre ÖKTEM (2007) , Terörizm İnsancıl Hukuk ve İnsan Hakları, Derin Yayınları, İstanbul, s.15-16.

¹²⁶ “Ermeni İddiaları ve Terör”, <http://www.usakgundem.com/ders-notu/3/ermeni-%C4%B0ddialar%C4%B1-ve-ter%C3%B6r.html> (Erişim Tarihi: 27 Mart 2013)

¹²⁷ Nurullah AYDIN (2005), “PKK Terör Örgütü Orta Doğu’da Bir Truva Atı mı? PKK’nın Sosyo-Kültürel Analizi”, Jeopolitik, S: 19, s.35.

ettikleri taraflara karşı mücadele eden terör örgütlerinin yoğun bir şekilde desteklemeleri söz konusudur¹²⁸.

Soğuk savaş döneminden sonra yaşanan gelişmeler 1991 tarihinde SSCB'nin yıkılmasıyla sonuçlanan Doğu-Batı cepheleşmesi ABD'nin önderliğini yaptığı Batı Blok'unun galibiyetiyle sonuçlanmıştır. Bu süreçte en sık kullanıma sunulan kavramlar ise; başta küreselleşme ve hemen ardından liberaleşme, demokratikleşme, insan hakları ve özgürlükleri olmuştur¹²⁹.

Sonuç olarak; yaratılan ya da konjoktürel nedenlerle oluşan gri alanların gizemine sığınarak, kimi devletler ve devletler dışı üstü sivil aktörler, kimlik ve amaçlarını saklayarak sahneledikleri ölümcül oyunlarını sürdürme alışkanlıklarını terk etmedikleri sürece terörizm yeni boyutlar, yeni, kimlikler ve yeni taktiklerle evrimleşerek karşımıza çıkmaya devam edecektir¹³⁰.

---

¹²⁸ İhsan BAL (2006), s.9.

¹²⁹ Türkkiye ATAÖV (2004), 11 Eylül: Terörle Savaş mı Bahane mi, Alkım Yayıncılık, İstanbul, Aktaran: İhsan BAL (2006), s.10.

¹³⁰ Ercan ÇİTLİOĞLU (2008), s.10.

II. BÖLÜM

TERÖRÜN OLUŞMASINDAKİ FAKTÖRLER

2.1. TERÖRİZMİN AMACI

2.1.1. Genel Amacı

Terör eylemlerinin temel amacı; hedef kitleleri sarsmak, güvensizlik duygularını körüklemek, sisteme olan bağlılık ve inançlarını sorgulamalarına zemin hazırlamak, kitleleri normal yaşam alışkanlıklarını terke zorlamak, toplumsal bir paranoya ve zihinsel kargaşa yaratarak doğruların algılanmasını engellemek, panik duygularını tırmandırmak ve toplumları pasif duruma iterek teslimiyete zorlamak olduğu düşünüldüğünde; eylemin medya aracılığı ile kitlelere iletilmesi bir yandan toplumun bilgilendirilmesi amacına hizmet ederken bir yandan da terörizmin ana ve vazgeçilmez amacının gerçekleştirilmesi anlamındadır¹³¹.

Bir siyaset bilimci olarak Ahmet Taner Kışlalı ise terörizmin amacını şu şekilde açıklamaktadır: Adi şiddette amaç bir varlığa zarar vermek ya da onu yok etmektir. Oysa terörist için şiddet bir amaç değil araçtır. Terörist için önemli olan insan ya da insanlar değil, onları öldürdüğü zaman toplumda yaratacağı etkidir. Bir trene bomba koyduğunda, trende kimlerin olduğu, ölecek olanların kimliği doğrudan bir önem taşımaz. Bu nedenledir ki; şiddetsiz bir terör olmaz, ama her şiddet de terör değildir. Atilla Yayla'nın da altını çizdiği gibi; terör eylemlerinde, psikolojik sonuçlar fiziksel hedeflerden çok daha önemlidir. Terörizm hesaplı bir şiddettir. Amacı olabildiğince

---

¹³¹ Ercan ÇİTLİOĞLU(2008), s.40.

çok insan öldürmek değil, kitlelerin eylemlerinden etkilenmelerini sağlamaktır. Kitlelerin dehşete kapılmasını ve bir umutsuzluk içinde terörizme boyun eğmelerinden başka çare olmadığını hissettirmektir¹³².

Terörün amaçlarına ilişkin farklı bir bakış açısı ise İngiliz tarihçi ve yazar Paul Johnson'ın 1979 yılında Kudüs'te gerçekleştirilen Uluslararası Terörizm Konferansında sunduğu bildiride “Terörün Yedi Ölümcül Günahı” başlığı altında terörün amaçlarını;

- “Şiddetin, kasıtlı ve soğukkanlılıkla diğer meşru eylemlerinin önüne geçilerek doğal, arzulanır bir eylem biçimi olarak idealize edilmesi, entelektüel meşruluk kazandırılması (şiddetin idealize edilmesi),
- İnsanın moral güdülerine kasıtlı baskı uygulayarak sistematik olarak bu duyguların körleştirilmesi (moral değerlerin reddi),
- Toplum sorunlarının çözümünde normal çözme yöntemi olarak siyasetin ret edilmesi (siyasetten feragat),
- Aktif olarak, sistematik olarak ve sonuç olarak totaliter nitelikli devletlerin yayılmasına yardım edilmesi (Totalitarizm’in yüceltilmesi),
- Hukuk devleti sistemini yıkmayı arzulaması (sistemin yıkılması),
- Demokratik toplumların özgürlükçü yapısının sömürülerek tehlikeye sokulması (özgürlüğün sömürülmesi),
- Demokratik sivil toplumların kendini savunma iradesinin bitirilmesi (demokrasinin zayıflatılması)” olarak ifade etmektedir¹³³.

Terör örgütlerinin istedikleri en önemli şey, devletin kendi eliyle işlerine yardımcı olmasıdır. Şöyle ki, terör örgütleri eylemlerini artırdıkça ve sertleştirdikçe, devleti bazı sınırlamalar koymaya ve bazı yaptırımlar uygulamaya zorlayacaktır. Eğer devlet bu yaptırımları artırır, yurttaşlarına sağladığı bazı haklarda böylece yavaş yavaş rafa kalkacaktır¹³⁴.

Terörün yaratmaya çalıştığı bu etki ne kadar geniş kitlelere ulaşabilirse, amaçlarına da o denli iyi ulaşmış olacaklardır. İletişim teknolojisindeki gelişmeler de adeta bu amaca hizmet eder hale gelmiştir. Özellikle de geniş halk yığınlarına, görsel,

¹³² A. Taner KIŞLALI(1998), Siyasal Sistemler, Siyasal Çatışma ve Uzlaşma, İmge Kitabevi, Ankara, s.37.

¹³³ Metehan BAYKAL (1997), “Terörizm, Dün-Bugün-Yarın”, Yeni forum Dergisi, Cilt: 86, Sayı: 212, s.20-21.

¹³⁴ Demokrasi İnsan Hakları ve Terör Üçlüsünde Türkiye (1995), Türk Demokrasi Vakfı, Ankara, s.22.

işitsel ve yazısal olarak ulaşan iletiler bu işlevi, beklenenden belki de daha iyi ve etkili yapmaktadır¹³⁵.

2.1.2 Siyasi-Sosyal-Ekonomik Amacı

Bu genel amaç ötesinde, siyasi iktidarı yıkmak veya zaafa uğratmak belli kararlar almaya ya da politikalarını değiştirmeye zorlamak, bir kazanım elde etmek maksadıyla hedef alınan ülke ve toplumda belirli ortamların oluşmasına aracılık etmek, bir başka ülkeyi istikrarsızlaştırmak ve zayıflatmak, hainleri ve düşmanları cezalandırmak, terör eylemlerini finanse etmek, eleman temin etmek, örgüt içinde disiplin sağlamak, tutuklu ve mahkûmları serbest bırakmak gibi çok sayıda olgunun terörizmin amacı olabileceği ifade edilmektedir¹³⁶. Terör üzerine çok tanım yapıldığı gibi çeşitlendirilmesine yönelik de pek çok tasnif yapılmıştır. Bunlardan birine göre de terörün amacı var olan toplumsal-ekonomik ve siyasal düzeni yıkıp, yerine “daha ileri” bir düzen kurmak olarak tarif yapılmıştır¹³⁷.

Bilinen yaklaşımlar çerçevesinde terörizmin amacının, hedef aldığı rejimi yıkarak yerine kendi ideolojileri doğrultusunda yeni bir yönetim tesis etmek oluşu, terör örgütlerinin gücü dikkate alındığında anlamsız görülmektedir. Terörizm, geleneksel savaş veya mücadele yöntemleriyle ulaşılabilecek sonuçların peşinde değildir. Teröristler, bir alanı/mekânı zaptetmezler, rakiplerinin güçlerini tümüyle yok etmezler. Zaten çoğu kez bunu yapacak güçleri de yoktur. Eylemleriyle içinde bulunduğumuz kitle iletişim çağında bir davaya ya da siyasal anlaşmazlığa dikkat çekmek isterler¹³⁸. Terör başlangıçta bireysel davranışlarla başlasa da aslında bir iç savaşı amaçlar. Yapılan şiddet eylemlerinin belli gruplarca ya da örgütlerce üstlenilmesinde ise; terör hareketinin dayandığı ideolojik görüşü benimseyen etnik grupların ya da toplumsal sınıfların yandaş olarak katılmasını sağlamaktır. Onlara “bizler bu nedenden dolayı eylem yaptık” mesajını vererek sanki onların çıkarlarını ve haklarını gözetiyormuş gibi bir hava yaratmaktır¹³⁹.

¹³⁵ Aysel AZİZ (1985), “Şiddet-Terör ve Kitle İletişim Araçları”, B.M. Türk Derneği Yıllığı, Ankara, s.132.

¹³⁶ Pulat Y. TACAR (1999), Terör ve Demokrasi, Bilgi Yayınevi, Ankara, s.47-48.

¹³⁷ A.Taner KIŞLALI (1998), s.38.

¹³⁸ Brian JENKINS (1975), “International Terrorism: A Balance Sheet”, Volume: XVII, Number: 4, Survival: Global Politics and Strategy, s.158.
<http://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/00396337508441554> (Erişim Tarihi: 27 Mart 2013)

¹³⁹ Nezir DEMİRKENT (1980), “Türkiye’de Terörün Boyutları, Gelişimi ve Çözüm Önlemleri”, Türkiye’de Terör, Gazeteciler Cemiyeti Yayını, İstanbul, s.44-48

Teröristlerce örgütlü ve sistemli bir şekilde sürdürülen şiddette amaç geniş yığınlara bıkkınlık ve güvensizlik vererek “kim gelirse gelsin bundan daha kötü olmaz” dedirtmek ve bu boşluğu en iyi kendi modellerinin doldurabileceğine onlara güvendirme¹⁴⁰.

Sonuç olarak; terörist gruplar, toplumsal bir sorunu önce ‘dava’ şekline sokmaktadırlar; ilerleyen süreçte, tarafsız insan bırakmamak, toplumu kutuplaştırma; kutuplaşan toplumun içindeki anlaşmazlıkları, çelişkileri çok daha abartılı biçimde iç çatışmalara dönüştürmektedirler. Amaçları, devleti kendisine taraftar olanları koruyacak bir çatı olmaktan çıkarıp, devletin inandırıcılığını ve gücünü zayıflatmaktadır¹⁴¹.

2.2. TERÖR ÇEŞİTLERİ

Terörizmin tanımının yapılmasının güçlüğü, aynı zamanda, terörizm türlerinin standart bir sınıflamasının yapılmasını da güçleştirmektedir. Bunun temel nedenleri, terör örgütlerinin ideoloji, doktrin ve amaçlarının farklılığı ile terör eylemine girişenlerin konumunun ayırt edilememesidir¹⁴². Her terör eylemi farklı özellikler taşıdığından, bunların ortak noktaların bulunup çıkarılması da güç gibi görünmektedir¹⁴³.

Bu kapsamda; bir toplumda terörün ortaya çıkması, uygulayıcılarının amaçlarına göre farklılıklar arz etmektedir. Bir kısım teröristler; içinde yaşadıkları ülkenin siyasi yapısı içinde mensup oldukları etnik gruba ait bazı istekleri doğrultusunda bu yola başvurdıkları gibi, bir kısım teröristler; mensup oldukları ideolojinin terör yolu ile iktidarı ele geçirme çabası içinde bulunmaktadır. Bir kısmı ise; mevcut iktidarlarını baskı yolu ile korumak amacı ile teröre başvurumaktadırlar¹⁴⁴.

Terör eylemlerine bakarak terörizm sınıflandırmasını yapmak Amerikalı yazarlar arasında oldukça yaygındır. Yapılan sınıflandırmalar incelendiğinde;

- Eylemlerde kullanılan silah ve benzeri maddelere göre olan (Kimyasal, Biyolojik ve Nükleer Terör gibi) sınıflandırmalar.
- İdeolojilerin belirleyici olduğu (Marksist, Faşist terör gibi) sınıflandırmalar
- Etnik kökene ya da inançlara göre yapılan sınıflandırmalar.

¹⁴⁰ Özer OZANKAYA (1980), “Terörün Toplumsal Etkenleri ve Çözüm Yolları”, Türkiye’de Terör, Gazeteciler Cemiyeti Yayını, İstanbul, s.171.

¹⁴¹ Şükrü BAYBAŞ (2007), “Türkiye’deki Terör ve Terörle Mücadele Yöntemleri Üzerine Sosyolojik Bir İnceleme”, Yayınlanmamış Yüksek lisans Tezi, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, s.29.

¹⁴² Hayati HAZİR (2001), Siyasal Şiddet ve Terörizm, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, s. 45.

¹⁴³ Zafer CİRHİNLİOĞLU (2004), s.127

¹⁴⁴ Ahmet ÇEŞME (2005), Psikolojik Hareket ve PKK, IQ Kültür Sanat Yayıncılık, s.28.

• Terör örgütlerini (PKK, IRA, ETA gibi) öne çıkararak yapılan sınıflandırmalar bulunmaktadır¹⁴⁵.

Ayrıca terör türlerini inceleyenin bakış açısına göre de bireysel terör-kitle terörü, yukarıdan terör-aşağıdan terör, iç terör-uluslararası terör, kır terörü-şehir terörü, devlet terörü-devlete karşı terör, seçici terör-rastgele terör, biyolojik terör, siber (sanal) terör, nükleer madde terörü, doğrudan terör-dolaylı terör ve etnik terör vb. şeklinde çok farklı sınıflandırmalar yapılabilmektedir¹⁴⁶.

Sınıflandırma ile ilgili olarak yapılan çalışmalar incelendiğinde sınıflandırmaların kesin ve mutlak olmadığıdır.

Çünkü terörizm çoğunlukla kendilerini demos'un temsilcisi olarak nitelendirilen örgütlü gruplarca kullanılan bir direniş veya çatışma stratejisidir. Bu strateji, kimi zaman resmi devlet otoritesine ve temsilcilerine, kimi zamansa kendilerinden farklı ve düşman olarak tarif ettikleri insan gruplarına karşı yöneltilen şiddet faaliyetleri çerçevesinde şekillenmektedir¹⁴⁷. Eylem faaliyetleri bu şekilde şekillenince, terör türleri zaman zaman çeşitli bakımlardan çakışabilir ve terör türlerine verilen kavramsal tanımlar içeriğini tam olarak karşılamayabilir ve kavram tartışmasına neden olabilir.

Konunun daha iyi anlaşılması açısından ve günümüzdeki yansımaları çerçevesinde terör türlerinden sadece etnik terör ve ideolojik terör üzerinde duracağız.

2.2.1. Etnik Terör

Terörizmi amaca göre sınıflandırmada türlerden birini de etnik terör oluşturmaktadır. Bölücü terör ise etnik terörün bir türünü oluşturmaktadır¹⁴⁸. Belirli bir etnik kimliğe sahip kişilerin, içinde yaşadıkları ülkenin siyasi yapısı içerisinde tek unsur olmamaları durumunda, yaşadıkları ülkeden toprak talepleriyle birlikte ayrılıp kendi devletlerini kurmak amacıyla hareket etmeleri temelinde ortaya çıkan terör hareketleridir. Bağımsızlık iddiası ile ortaya çıkan bazı küçük gruplar, ait oldukları etnik toplumun büyük çoğunluğu tarafından kabul görmemelerine rağmen, şiddet eylemlerine yönelmektedirler¹⁴⁹. Uygulanan bu şiddetten maksat, hem ülke içi ve hem

¹⁴⁵ Bekir ÇINAR, (1997), Devlet Güvenliği, İstihbarat ve Terör, Ankara, Sam Yayınları, s.233-234

¹⁴⁶ Hayati HAZIR (2001), s.45.

¹⁴⁷ Deniz Ülkü ARIBOĞAN (2007), s.134.

¹⁴⁸ Ahmet Taner KİŞLALI(1998), s.38.

¹⁴⁹ Davut ERDOĞAN (1998), "Terörle Mücadelede Halkla İlişkiler ve Propagandanın Yeri ve Önemi, TODAİE, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi", Ankara, s.20.

de ülke dışı kamuoyunun dikkatlerini üzerlerine çekerek, davalarını daha büyük kitlelere ulaştırmak ve propagandalarını yapmaktır. Ayrıca ait oldukları etnik gruptan kendilerini desteklemeyenleri bu şekilde şiddet yoluyla sindirmeyi de amaçlamaktadırlar.¹⁵⁰

Ayrılıkçı terörün doğmasındaki sebeplerinden biri azınlıklar olduğu ifade edilmektedir. Ayrıcalıklarını güvence altına almak için ayrılıkçı milliyetçi akımların bunları besleyebileceği ve bu akımların azınlıkları saran toplumsal bütünleşmeyi değil, ondan ayrılıp yeni bir ulus devlet yaratmak amacıyla olacağı belirtilmektedir.¹⁵¹

Bu durum giderek eşit haklar kazanmak ya da ayrı devletler kurmak için sosyal bir hareket başlar; bu geniş hareket içindeki ekstremist grupların başvuracağı yol büyük ihtimalle terörizmdir. Pratikte de terörizm sıklıkla bu durumlarda ortaya çıkmıştır. Modern devletlerde Bask, Breton ve Kebek ayrılıkçı milliyetçi akımları terörizmi motive etmiş, sömürgecilik döneminde de milliyetçi hareketler çok kere terörizme başvurmuştur. Etnik ayrılıkçı hareketlerin taban bulma olasılığı çok yüksek olduğundan, çok yıkıcı olmaları bir yana, iç savaşa dönüşme ihtimalleri de yüksektir.¹⁵² Fakat bütün etnik şiddet hareketleri etnik i  savaşlara dönüşmemektedir. Tabanı bulunmayan bazı ayrılıkçı terör örgütleri, etnik çatışmaları başlatamasa da, varlıklarını muhafaza edebilmektedirler.¹⁵³

Avrupa Polis Teşkilatı (EUROPOL)’nın Avrupa Birliği Terorizm Durumu ve Eğilimi (TE-SAT) 2012 yıllık raporunda; 2011 Yılında AB  yesi ülkelerde 174 terörist saldırı gerçekleştirildiği ve terörle bağlantılı suçlardan 484 kişinin tutuklandığı, bu çerçevede saldırıların çoğunun ayrılıkçı gruplar tarafından gerçekleştirildiği, tutuklamaların çoğunun örgüt  yeliği, propaganda, silah ve patlayıcı bulundurma ve savaşçıları çatışmaya sevk etme suçlardan yapıldığı değerlendirilmektedir.¹⁵⁴

¹⁵⁰ Vamık D. VOLKAN(1999), Kanbağı Etnik Gururdan Etnik Teröre, Bağlam yayını, İstanbul, s.186.

¹⁵¹ Doğu ERGİL (1980), s. 8.

¹⁵² Sertaç BAşEREN(2000), “Terörizm: Kavramsal Bir Değerlendirme”, Terörizm İncelemeleri, Editör: Ümit  ZDAğ, Osman M. ÖZTÜRK, ASAM Yayınları, Ankara, s7-16.

¹⁵³ Sertaç BAşEREN (2006), “Kavramsal  zellikleri İle Terörizm (Tarihi ve Hukuki Boyutları İle)” Küresel Terörizm ve uluslararası İşbirliği Sempozyumu, GenelKurmay Başkanlığı, Ankara, s.15.

¹⁵⁴ Europol Police Office, EU Terrorism Situation and Trend Report, TE-SAT 2012, s.8-9

Tablo 1: 2011 Yılındaki Terörist Saldırı ve Tutuklamaların
Üye Ülkelere Göre Dağılımı

Üye Ülkeler	Saldırı	Tutuklamalar (Kişi Sayısı)
Almanya	1	30
Avusturya	0	2
Belçika	0	4
Birleşik Krallık	26	62
Bulgaristan	0	3
Çek Cumhuriyeti	0	8
Danimarka	4	7
Finlandiya	0	2
Fransa	85	172
İrlanda	0	69
İspanya	47	64
İsveç	0	4
İtalya	5	30
Hollanda	0	3
Portekiz	0	3
Romanya	0	4
Slovakya	0	2
Yunanistan	6	15

Kaynak: TE-SAT 2012, EU Terrorism Situation and
Trend Report, EUROPOL

Tablo 1 incelendiğinde ayrılıkçı ve etnik milliyetçi terörün en çok İspanya (Bask) ve Fransa’da saldırı oranı gerçekleştirdiğini görmekteyiz.

Ayrılıkçı hareketler hangi ideolojiye dayanırsa dayansın self determinasyon prensibiyle ilişki kurmaya çalışır ve “haklılığını”, kültürel, linguistik argümanlar ve gerekirse ekonomik verilerle destekleyebilir. Stratejik açıdan ayrılıkçı terörist hareketin iki önemli hedefi vardır. Bunlardan ilki, özellikle sömürge durumlarında, sömürgeci güce bölgeyi elinde tutmanın kendisine çok pahalıya mal olduğunu göstermeye çalışarak onu vazgeçirmeye zorlamaktır. Diğer stratejik hedef ise, önce ayrılıkçı hareketin mücadele ettiği ülke kamuoyunu daha sonra da dünya kamuoyunu etkilemektir¹⁵⁵. Toplumu kendi safına çekmeye çalışmak ve yaptıkları mücadelenin terörist hareket olmadığı, halk ve özgürlük mücadelesi olduğunu vurgulamaktır.

¹⁵⁵ Mehmet TAN, H. SAÇIKARA (2002), “Gelir ve Eğitim Düzeyinin Şiddet-Terör Üzerindeki Etkileri: Uygulamalı Bir Örnek Çalışma”, Türkiye’nin Güvenliği Sempozyumu (Tarihten Günümüze İç ve Dış Tehditler), Fırat Üniversitesi Yayınları, Elazığ, s.625

Fransa da Bretonlar ve Korsikalılar, Kuzey İrlanda'da Katolikler, İspanya'da Katafanlar ve Basklar, Kanada'da Quebecerler, İran, Irak, Türkiye'de özerklik veya tam bağımsızlık isteyen gruplar ayrılıkçı hareketler sınıfına dâhil edilebilir¹⁵⁶.

Terörizm görünürde ifade edilen amaçlarına uygun sonuçlar yarattığı tartışmalıdır. Ne Marksist bir devlet kurulması mümkün olabilmiş, ne farklı dinlere inananların tamamen yok edilmesi, ne de kapitalizmin çökertilmesi. Sömürgelerin uluslaşmaları sürecindeki Kıbrıs, İsrail gibi bir kaç örnek dışında terör kullanımının hedeflenen neticeleri doğurmadığı ortada. El Kaide'nin terör eylemleri yoluyla ABD'yi yok edebilmesi mümkün olmadığı gibi, IRA'nın tek başına bağımsız bir Kuzey İrlanda yaratabilmesi de, Hamas'ın ya da İslami Cihadın İsrail'in kurmuş olduğu devleti feshetmesi söz konusu olmamıştır. Ancak terörizm, her şekilde pazarlık için bir ortam yaratabiliyor ve özellikle uluslararası kamuoyunu harekete geçirebilecek bir reklâm kampanyası başlatabiliyor. Dikkat çekiyor, etkiliyor ve izleniyor¹⁵⁷.

2.2.2. İdeolojik Terör

İdeolojik terör, bir ideoloji etrafında örgütlenen birden fazla kişinin, şiddet eylemleri temelinde mevcut siyasi iktidarı ve rejimi hedef alan faaliyetleridir. Bu şekilde hareket eden gruplar çoğu zaman kendi ideolojileri ile popüler kültürde yer alan hümanist yaklaşımlar arasında belli bir irtibat kurmaya çabalarlar. Bu minvalde olmak üzere komünistlerin, komünist yöneticilerin barıştan, barış içinde yaşamaktan, dostluk ve işbirliğinden bahsetmeleri; saldırı niyet ve hazırlıklarını gizlemek, hasımlarını uyutmak, aldatmak, gevşetmek, maddeten ve manen silahsızlandırmak için ustalıkla kullandıkları bir taktik, bir savaş manevrasıdır. Sovyet hükümeti güdümündeki komünist kuruluşlar barıştan, işbirliğinden, dostluktan, silahsızlanmadan bahsederken, hedef seçtikleri ülkelerde milli savunma hizmetleri ve güvenlik tedbirleri aleyhinde duygu ve düşüncelerin yayılmasına gayret ederler¹⁵⁸.

Diktatör Mao yönetimindeki komünist Çin buna en güzel örneği teşkil etmektedir. Bu dönemde tüm eğitim kurumlarında Komünist ideoloji dikta yolu ile öğretilmekte ve rejime sadakat komünist eğiticiler tarafından zorla telkin edilmekteydi. Komünist olmayan hocalar ise öğrenciler tarafından işkenceye tabi tutulmakta ve halka teşhir edilmekteydi. Bu terör türünde şiddet ve zorun yanı sıra,

¹⁵⁶ Ruşen KELEŞ, Artun ÜNSAL (1982), s.5.

¹⁵⁷ Deniz Ülke ARİBOĞAN (2007), s.25.

¹⁵⁸ Muzaffer ÖZDAĞ (2003), Örtülü İstila ve Psikolojik Savaş, ASAM Yayınları , s. 14.

mevcut rejimi eğitim faaliyetleriyle zorla kabullendirme yönünde bir strateji izlenmektedir. Yönetimi elinde bulunduran bazı güç sahipleri, bu ayrıcalıklarını ve etkinliklerini kaybetmemek kaygısıyla, emirleri altındaki bazı kurum ve kuruluşlar ya da gruplar aracılığıyla şiddete başvurmakta ve karşıtlarını ortadan kaldırmayı ya da onları en azından sindirmeyi hedeflemektedirler. Nazi Almanyası, Şah Dönemi İran'ı, Brezilya ve Uruguay, devlet terörü uygulayan bazı yönetimlere örnek gösterilebilir

159

Nazi Almanyası, eski SSCB ve doğu bloğu ülkelerindeki gibi totaliter rejimlerde kurumsallaşmıştı. Bir başka örnek Kamboçya'dan verilebilir. 1975-1978 arasında Kamboçya'da Başbakanlık yapan ve Pol Pot adıyla bilinen Kızıl Khmer'lerin lideri Saloth Sar, Kamboçya'yı kendi Komünist vizyonuna uygun olarak yeniden inşa etmek için bir milyondan fazla Kamboçyalı'nın ölümüne yol açmıştır. Bununla beraber, söz konusu rejimlerin tarihe karışması bastırıcı terörizmin de ortadan kalkmasını sağlamamıştır. Günümüzde değişik biçimlerdeki diktatörlüklerin içerde kontrolü sağlamak için terörizme başvurmakta tereddüt etmediklerini söylemek mümkündür.

1970'lerde ortaya çıkan terör örgütlerinin önemli bir kısmı Marksist donanımına sahipti ve kendilerini devrimci anti-emperyalist hareketin bir parçası olarak görüyorlardı. Avrupa'da 1980'lerden itibaren sahneden çekilen aşırı sol ideolojili örgütlerin yerini aşırı sağ ideolojili örgütler almaktadır. Almanyada önemli bir kısmı Neo-Nazi çok sayıda aşırı sağ örgütün ortaya çıktığı bilinmektedir. Şiddete başvuran bu örgütler Türkleri de öncelikli hedefleri arasına almaktadırlar. Solingen'de beş Türk'ün kundaklanan evlerinde yakılarak öldürülmeleri, kolay unutulmayacak bir aşırı sağ ideolojili terörist şiddet örneği oluşturmaktadır¹⁶⁰. Marksist-Leninist kaynaklı terör için amaç, devletin ve milletin bölünmezliğini ortadan kaldırmaktır.

2.3. TERÖRİZM UNSURLARI

Terörizmin varlığından söz edilebilmesi için, öncelikli olarak bir takım unsurların bir araya gelmesi gerekmektedir. Bu unsurlar; ideoloji, örgüt, şiddet ve medyadır.

¹⁵⁹ Ruşen KELEŞ, Artun ÜNSAL(1982), s.4.

¹⁶⁰ Sertaç BAŞEREN (2006), "Kavramsal Özellikleri İle Terörizm (Tarihi ve Hukuki Boyutları İle)" Küresel Terörizm ve uluslararası İşbirliği Sempozyumu, GenelKurmay Başkanlığı, Ankara, 12-13.

2.3.1. İdeoloji Unsuru

Her sistem veya yapı kendini var edecek veya devamlılığını sağlayacak, eylem ve faaliyetlerini meşrulaştıracak, kendi hareketinin çıkış noktasını oluşturan bir yapıya yani ideolojiye ihtiyaç duyar¹⁶¹ Terör örgütleri açısından da büyük bir önem arz eden ve hatta kendilerine kılavuzluk eden önemli unsur ideolojidir¹⁶².

İdeoloji; “beşer hayatı yahut kültürü hakkında sistematik fikirler yekünü, bir ferdin veya grubun düşünme karakteristiklerinin muhtevası veya tarzı bir sosyo politik programı meydana getiren iddia, teori ve gayenin bir araya gelmesi¹⁶³” olarak tanımlanabileceği gibi, “sistematik bir fikir yapısı veya anlatısı olarak da gerçekleri olduğu gibi yansıtmayan bir fikir yapısı”¹⁶⁴ olarak da tanımlanabilmektedir.

Bu kapsamda; terörün öncelikle bir ideolojik alt yapısının olması gerekmektedir. “İdeolojik unsur, örgütün hareket noktasını oluşturmaktadır. Örgüt, benimsediği ideoloji doğrultusunda hareket etmekte, stratejisini buna göre belirlemektedir. Ayrıca örgütün bir ideolojik unsurunun olması, örgütü teröristlerin ve sempatizanlarının gözünde meşrulaştırmaktadır.”¹⁶⁵

İdeoloji, terör örgütlenmelerinin içerisinde en önemli unsuru teşkil etmekte, ideoloji nedeniyle terörist kolayca ölümü göze alabilmekte, her türlü yoksunluğa karşı hareketine sadık kalmaktadır.

Georges Sorel’in ifade ettiği gibi; “gerçeklikler için değil fikirler için, bilinenler uğruna değil, inanılanlar uğruna ölünür...inançlar söz konusu olduğunda, en önemli işareti ve en etkili kanıtı uğruna ölümdür.” Uğruna ölünebilecek bir davaya sahip olması ise teröristin en büyük gücü olduğunu vurgulamaktadır¹⁶⁶

Terörizm olgusunun ortaya çıkmasına neden olan ideolojik temeller incelediğimizde;

Türkiye’de olduğu kadar bütün dünyada da terörist örgütlenmelerin ideolojik temelini Marksizm-Leninizm-Maoizm’den yani Komünizm ideolojisinden aldıkları görülmektedir. Uzun bir dönem varlığını hissettirmiş olan bu kavramın temelinde sınırsız, sınıfsız, mülkiyetsiz, her yönüyle eşit bir toplum bulunmaktadır.

¹⁶¹ Ali M.BAL (2003), Savaş Stratejilerinde Terör, IQ Kültür Sanat Yayıncılık, İstanbul, s.81.

¹⁶² Ali ÇAĞLAR (1996), “Türkiye’deki Terör Örgütlerinin Yapısal Özellikleri”, Strateji Dergisi, Strateji Grubu Yayını, Sayı:96/4, Ankara, s.124.

¹⁶³ Yılmaz ALTUĞ (1995), S.44-45.

¹⁶⁴ Şerif MARDİN (1992), İdeoloji, İstanbul, s.13-14.

¹⁶⁵ Kemal AKMARAL (2004), Anti Teröristin El Kitabı, Bilgi Karınca Yayınları, s. 59

¹⁶⁶ Deniz Ülke ARIBOĞAN (2007), s.30.

Marksizm bütün görüşlerini, bütün teorilerini maddeci bir temel üzerine kurar. Maddeci görüş açısından dünyayı inceler, dünyayı güden kanunları maddeci görüşün yardımıyla bulmaya çalışır. Dünyayı madde olarak gören Marksizm, onda dialektik deyimi altında özellikler bulur¹⁶⁷.

Diğer ideolojik kaynak ise milliyetçi kaynaklı ideoloji-faşizm, milliyetçi yani etnik kaynaklı terörün bilinen en belirgin şekli Faşizm olarak karşımıza çıkmış ve uzun dönem bu ad ile özdeşleştirmek istenmiştir. Faşizm; etnik, ırksal temele dayalı, sahip olduğu bu özelliğin üstünlüğü tezinden hareket eden bir ideolojidir. Sahip olunan etnik kimlik her şeyin üstünde görülür ve bu özelliğin kendilerini diğer unsurlardan ayıran bir üstünlük kazandırdığı kabul edilir¹⁶⁸.

İdeolojik temellerden biride din unsurudur. Dünyanın bütün büyük dinleri terörizme karşı olmasına rağmen, her dinden fanatiklerin gerçekleştirdiği ve kendi dinsel söylemleriyle meşrulaştırmaya çalıştıkları terörizm örnekleri bulmak mümkündür. Bu tür terörizmin en korkunç örneklerinden birisi, Katolik inançlarına karşı gelenleri araştırıp cezalandırmak için kurulan engizisyon mahkemelerinin uygulamalarıyla ortaya çıkmıştır. İsrail Başbakanı İzak Rabin Kasım 1995'de Tanrı'nın emrini yerine getirdiğini söyleyen bir Yahudi fanatik tarafından öldürülmüştür. Günümüzde daha çok İslami söylemle meşrulaştırılmaya çalışılan terörizm ön plana çıkmaktadır. Amerika'da medya herhangi bir delil olmadan Oklahama Alfred Murrah Federal büro binasının bombalaması olayını 17 İslami grupların üzerine atmış, bunun doğru olmadığı sonradan ortaya çıkmıştır. Terörizmin dini söylemle meşrulaştırılmasını Müslümanlığa bağlamak son derece yanlıştır ve sonuçları herkese zarar verecektir¹⁶⁹.

Terörün özellikle ırk ve din temelinde ayrımcı ve suçlayıcı bir değerlendirmeye tabi tutulması, önleme ve engellenmesi yerine olsa olsa psikolojik baskı ve yönlendirme unsurlarının terörizmin daha da yaygınlaşması, taraftar bulması, kökleşmesi ve sistematik hale gelmesine yardımcı olacaktır. Terörizmin ırk, din, mezhep, coğrafya ile ilişkisinin olmadığı, insan unsurunun bulunduğu ve koşulların uygunluk taşıdığı her yerde yaşanabileceği yaygın inanılabilir görüşe dönüştüğünde,

¹⁶⁷ Emile BURNS (1968), Marksizmin Temel Kitabı, Çev: Sedat EMEKÇİ, Ant Yayınları, İstanbul, s.88.

¹⁶⁸ Ali BULAÇ (1991), Çağdaş Kavramlar ve Düzenler, İstanbul, s.136.

¹⁶⁹ Sertaç BAŞEREN (2006), "Kavramsal Özellikleri İle Terörizm (Tarihi ve Hukuki Boyutları İle)" Küresel Terörizm ve uluslararası İşbirliği Sempozyumu, GenelKurmay Başkanlığı, Ankara, 16-17.

bugüne kadar terörizm konusunda üretilen ve kitlelere benimsetilmeye çalışılan tüm değerler sistemi alt-üst olacaktır¹⁷⁰.

2.3.2. Örgüt Unsuru

Terör eylemleri örgütlü bir yapı eliyle gerçekleşir. Bilinen tanımıyla örgüt, iki veya daha fazla kişinin aynı amaç etrafında birleşmesiyle meydana gelen yapıdır. Örgüt, organize bir yapı içerisinde, aynı ideolojiye ve aynı hedefe yönelmiş kişilerden oluşur¹⁷¹.

Türk Dil Kurumu Sözlüğü'nde örgüt kelimesi, ortak bir amaç ya da eylemi gerçekleştirmek için bir araya gelmiş kurumların ya da oluşturduğu birlik olarak tanımlamaktadır¹⁷².

Öz olarak ifade etmek gerekirse, örgütler, belli amaçlara ulaşmak için bir araya gelmiş insanların, karşılıklı işbirliği ve koordinasyon içinde ortak hedeflere yönelik çabalarından oluşan gruplar olarak tanımlanabilirler. Örgütler, farklı şekillerde; açık/kapalı örgütler, biçimsel/biçimsel olmayan örgütler, resmi/resmi olmayan örgütler vb. şekillerde sınıflandırılmaktadır. Bizim burada üzerinde durduğumuz örgütler, resmi, ikincil ya da biçimsel örgütlerdir¹⁷³.

Örgütleri “bir gruplaşma biçimi” olarak gören Gurvitch ise, diğer gruplardan ayırt edici özelliklere sahip olduğunu vurgulamaktadır. Ona göre, örgütler önceden belirlenmiş ve saptanmış kolektif davranış örüntüleridir. Belirli bir şemaya göre düzenlenmiş, belirli esaslar üzerinde düşünülmüş, tasarlanmış ve merkezi bir şekle uydurulmuş formlardır. Örgüt, standardize olmuş, kalıplaşmış, rutin hale gelmiş kurallar ve davranışlar bütünüdür¹⁷⁴.

Buradan hareketle, örgütsel yapı içerisinde, terör amaçlı bir eylemin düşünülüp planlanmasından gerçekleştirilmesine kadar, gerekli istihbaratı yapan, eylemi veya örgütü yöneten, emirleri veren eylemi gerçekleştiren birçok kişi bulunmaktadır. Aynı amaç etrafında bir araya gelerek, amaçlarına ulaşmak için terörizmi kullanan grup veya yapılanmaları terör örgütü olarak adlandırmak olanaklıdır¹⁷⁵.

¹⁷⁰ Ercat ÇİTLİOĞLU (2008), s.30, 33.

¹⁷¹ Kemal AKMARAL(2004), s. 60

¹⁷² Türkçe Sözlük (1998), Türk Dil Kurumu, TTK Basımevi, Ankara, s. 1736.

¹⁷³ Ömer AYTAÇ (2004), “Örgütler: Sosyolojik Bir Perspektif”, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, C: 14, S:1, Elazığ, s.191.

¹⁷⁴ Nilgün ÇELEBİ (1983), “Aydın’daki Küçük Sanayilerin Sosyolojik Açısından İncelenmesi”, Ege Üniversitesi Edebiyat Fak. Yay, İzmir, s.34.

¹⁷⁵ Ali ÇAĞLAR (1996), “Türkiye’deki Terör Örgütlerinin Yapısal Özellikleri”, Strateji Dergisi, Strateji Grubu Yayını, Sayı:96/4, Ankara, s.124.

Terörle Mücadele Kanunu'nda ise örgüt, “iki veya daha fazla kişinin aynı amaç etrafında birleşmesi” olarak tanımlanmaktadır¹⁷⁶. Aslında bu tanım, geniş anlamda Türk Ceza Kanunu ile ceza hükümlerini içeren özel kanunlarda geçen örgüt, topluluk, çete veya silahlı çeteyi de kapsamaktadır¹⁷⁷.

Özelikle Marksist-Leninist tipi örgütlenen terör örgütlerini incelediğimizde temel hedefleri açısından farklılıklar gösterse bile örgütlenme anlayışları açısından ve kurulum olarak benzer olduğunu söyleyebiliriz. Örgütlerin eylem anlayışında ise bazı farklılıklar olduğunu ifade edebiliriz.

Terör eylemcilerini aynı yönde düşünmeye ve davranmaya iten, eylemlerinin meşruiyet kaynağı olan tema, terörist grubun müşterek paylaşımıdır. Bu ortak motivasyon ortak kimlikle duygusunu ve aidiyet hissini besler. Kimlik hissini dayandığı temel, ulusal ya da etnik bağlardan mesleki veya politik özdeşliklere sınıfsal farklılardan paylaşılan ortak bir soruna veya düşmana kadar uzanabilir¹⁷⁸.

Bu bağlamda, terör örgütlerince katılanların, örgüt ya da grup içinde yeniden biçimlenen hatta yaratılan yeni kimlik ve kişiliğinin gücü, mensubu olduğu grubun gücünden beslenmeye başlar, yeniden doğuş olarak adlandırılan bu süreç, ceninin anne karnındaki yaşamına benzetilebilir. Ana rahminin örgüte, plasentanın örgütün ideolojisi ve örgüte olan aidiyete, göbek kordonunun teorik ve pratik eğitimlere dönüştüğü bu yeniden doğuş sürecinin, doğumdan sonraki ilk nefes olmakla özdeşleşen yönü ise katılma onuru verilen ilk eylemdir.

Terör örgütleri de bir genci, örgüt için kendini feda edebilecek düzeye getirebilmek amacıyla, o güne kadar ailesinden ve çevresinden aldığı kimliği ve kişiliği yok ederek, yerine militan kimliği ve kişiliği kazandırmaktadırlar. Kazandıkları yeni kimlik ve kişilikleriyle kendilerini bir davaya ya da ideolojiye adayan militanlar, böylelikle kendi benliklerini aşmakta, ulvi bir inanç ve davayla bütünleştirmektedirler. Nazilerin birer birer Hitlerle bütünleşmeleri, İtalyan faşistlerinin Duçe ile ayrışmaları ve terör örgütlerindeki militanların her yerde ve her zaman “büyük ustalar” dedikleri liderleriyle kişiliklerini çakıştırmaları bu yüzdendir.

Örgütün hükmediciliği bir militanı ait olduğu toplumdan kopararak hayali bir dünyaya hapseder. Bu dünyada, dostlar, düşmanlar, komplolar, bağlılıklar ve görevler vardır. Militan bunun dışındaki bir hayatı, özellikle çok genç yaşlarda

¹⁷⁶ www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.3713.doc12.04.1991, 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu (Erişim Tarihi: 08 Haziran 2012)

¹⁷⁷ Gürol KORKMAZ (1999), Terör ve Medya İlişkisi, TEMÜHDB Başkanlığı Yayınları, s.71.

¹⁷⁸ Deniz Ülke ARİBOĞAN (2007), s.111.

militalaştırılmışsa hiç tanımaz. Bundan dolayı, dışarıdaki hayattan hem korkar hem nefret eder. Kendisiyle aynı yaşta olup normal bir hayat yaşayan, flört eden, romantik filmlere giden, kişisel idealleri olan gençlere acıyarak, küçümseyerek ve kızarak bakar. Onların davranışlarını sapkınlık olarak görür, kendisini yüceltir, onları küçültür. Kısacası, militan kimliği ve kişiliği kazanan bireylerin artık kendilerine ait dünyaları ellerinden alınmış demektir. Dolayısıyla onların ait oldukları örgütlerin amaç ve ideallerinden başka amaç ve idealleri olmadığı söylenebilir.

Birey olarak son derece çekingen, içine kapalı, tepkisiz hatta korkak ya da aşırı uyumlu birisinin, grup davranışı içinde kişilik değıştirdiğı, son derece saldırgan, uyumsuz, aşırı cesaret sergileyen bir tavır sergilediğinin pek çok örneğı bulunmaktadır. Kendilerini sürekli baskı altında tutan, özgüvensiz, kimlik bunalımı yaşayan bu tiplerin, uygun ortam ve erişmek istediğı kişiliklerden (sol model/idol/mentor)oluşan örnek bir grup bulduğunda, davranış biçimlerinin bütünü ile değışebildiğı, çift kişiliğı çağrıştıran davranışlar içine girebildikleri sıkça görölmektedir.¹⁷⁹

Burada örgüt içinde meydana gelen örgütsel kültürden de kısaca bahsetmekte fayda vardır.

Örgütsel kültür; iş görenlerin gerek çevreye uyum gerekse örgütün iç bütünleşmesi sırasında öğrendiğı, örgütsel hedeflere ulaşma yönünde oluşturulmuş programları algılamının, düşünmenin ve hissetmenin yolu olarak öğretilen değer ve norm bütünlerine denir¹⁸⁰.

Dolayısıyla, örgütler, bir takım bağlayıcı, ilke ve değerlerden oluşan kültürel bir alt yapıya sahiptirler. Bir başka deyişle, insanlar örgütlere girdiklerinde kendilerine bir takım değerler ve inançlar öğretilir. Örgütte nasıl hareket edeceklerine ve işlerin nasıl görüleceğine ilişkin bağlayıcı prosedürlere muhatap olurlar. Her örgütün önceden belirlenmiş bir hizmet anlayışı, felsefesi, iş yapma tarzı, kısacası bir kültür alt yapısı vardır. Örgüt üyeleri, buna uygun hareket etmek durumunda kalırlar¹⁸¹.

Teröristle, mücadele ettiğı sistem arasında güçlü bir bağı olan aidiyet duygularının tümünden yadsınması ise, örgütle sistem arasındaki köprülerin bütünü ile yıkılıp yeni bir kimliğe kavuşulması için, ad, aile, arkadaşlık gibi duygusal bağları sembolize eden kavramların unutulması, mülkiyet, para, sosyal statü gibi toplum

¹⁷⁹ Ercan ÇİTLİOĞLU (2008), s.256,289,290.

¹⁸⁰ Edgar H. SCHEIN (1984), "Coming to a New Awareness of Organizational Culture", Sloan: Management Review, Volume: 25, Number: 2, s.3.

¹⁸¹ Önder AYTAÇ (2004), s.194.

içindeki sosyo ekonomik konumu belirleyen değerlerin tümünün reddi, yani bir kişilik ve buna dayalı bir kimlik oluşturulmasının ön koşulu olarak görülür.

Bu kapsamda; Örgütsel kültür, üyelerin ortak düşünme ve faaliyette bulunmalarını yönlendirerek, “örgüt insanı” olmalarında belirleyici bir rol oynar. Örgütsel kültür, kendi içinde yaptırımlar ve ödüller de içerir. Kültürel normlara uyulmadığı takdirde yaptırımlar devreye girer, uyulduğu takdirde ödüller söz konusu hale gelir. Her iki tavır da, örgüt üyelerinin örgütsel kültürü içselleştirmelerine ve örgütsel kişilik ve kimlik edinmelerine imkân sağlar¹⁸².

Konuda geçen örgüt kavramı illegal yapılanmaları için kullanılmış olup terör örgütlerinde örgüt kavramı üzerinde incelenmiştir.

2.3.3. Şiddet Unsuru

Şiddet her yerde her zaman var olmuştur ve var olacaktır. Şiddet insanın doğasındadır; ya da insanı şiddete iten toplumdur, toplumsal koşullardır gibi bir takım belirlemeler yapılabilir bu konuda¹⁸³.

Şiddet kavramını, din ve dünyevi kültürlerden, kutsal savaşımlara kadar uzanan geniş bir platformda ele alınabilir. Şiddet kavramını irdelemeden önce kelime anlamı olarak incelenirse, Etimolojik yönden, şiddet sözcüğünün dilimize Arapçadan geçmiştir. Kamus-ı Turki’ye bakıldığında, şiddet; sertlik, sert ve katı davranış, kaba kuvvet kullanma olarak geçmiştir. Ali Püsküllüoğlu’nun Türkçe sözlüğü, şiddeti günümüzde kazandığı yeni anlamlara yer vermekte ve karşıt tutumda, görüşte olanlara kaba kuvvet kullanma, sert davranma, sertlik. Şiddet olayları ise insanları sindirmek, korkutmak için yaratılan olay ya da girişimler olarak tanımlanıyor. Fransızcada, şiddet; bir kişiye, güç veya baskı uygulayarak isteği dışında bir şey yapmak ya da yaptırmak; şiddet uygulama eylemi, zorlama, saldırı, kaba kuvvet, bedensel ya da psikolojik acı çektirme ya da işkence, vurma ve yaralama olarak tanımlanıyor¹⁸⁴.

Öte yandan, şiddeti yalnızca başkalarının fiziksel bütünlüğüne saldırı ya da tehdit kavramıyla sınırlayamayız. Belli bir toplumsal düzene karşı başkaldırı ve saldırıyı da içerir. Yves Michaud’un “Şiddet” başlıklı incelemesi incelendiğinde, “Bir karşılıklı ilişkiler ortamında taraflardan biri veya bir kaçının bedensel bütünlüğüne veya törel ahlaki/moral/ manevi bütünlüğüne veya mallarına veya simgesel ve

¹⁸² Ercan ÇİTLİOĞLU (2008), s.256.

¹⁸³ Artun ÜNSAL (2010), “Genişletilmiş Bir Şiddet Tipolojisi”, Şiddet, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, s.29.

¹⁸⁴ Rafael MOSES (2010), “Şiddet Nerede Başlıyor”, Şiddet, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, s.23.

sembolik ve kültürel değerlerine, oranı ne olursa olsun zarar verecek şekilde davranırsa, orada şiddet vardır.” şeklinde açıklamaktadır¹⁸⁵.

Diğer bir tanıtımda ise, insanlarda şiddet kullanma, kanuna uymamak, kişiye zarar vermek, hakaret etmek, onurunu kırmak, sükûnet ve huzura son vermek; birinin hakkını çiğnemek, hırpalamak, incitmek, canını acıtmak için zor kullanmak; yıkıcı aşırı davranışlarda bulunmak, aşırı derecede öfke ifade etmek şekillerinde kendini gösteren davranışlar¹⁸⁶ olarak tanımlanmaktadır.

Zira şiddet, dünyanın her yerinde, herkese karşı kullanılabilen, nefreti ve umutsuzluğu körükleyen bir silahtır¹⁸⁷.

Bununla birlikte şiddet kavramının içeriği de terörizm gibi, zamana ve topluma göre değişmektedir. Osmanlı dönemindeki şiddet ile günümüz Türkiye’indeki şiddeti aynı çerçevede değerlendirmek mümkün değildir. Diğer bir deyişle “insan hayatında şiddetin varlığı değişmez nitelikte olmakla birlikte; şiddetin kendisini ifade tarzı ve kendisine yüklenen anlamlar farklı olabilmektedir.”¹⁸⁸.

Şiddet, terörün hem aracı hem de ön şartıdır. O halde, şiddet unsuru ihtiva etmeyen, şiddet kullanmayan hiçbir eylem terör sayılmaz. Ancak, burada sözü edilen şiddet, mala ve şahsa karşı suçlarda olduğu gibi, spesifik bir eylemden veya genel bir korku halinden nitelik olarak farklıdır. Genel anlamda şiddet, siyasal amaç taşımadan, yok etmeye kadar varan bütün zarar verici saldırıları kapsar.

Terörizmin unsurları içinde kıyaslanırsa, içlerinde en ağır basanı şiddettir. Şiddet, terör eylemlerinin aracıdır. Daha önce de belirtildiği gibi terör “dehşet” demektir, dehşeti meydana getirmek için kullanılan araç ise şiddettir. ‘Şiddet kavramı’, saldırgan davranışları, kaba kuvveti, beden gücünün kötüye kullanılmasını, yakan, yıkan, yok eden eylemleri, silahlı, taşlı, sopalı saldırıları ile bireye veya topluma zarar veren bir eylemi ifade etmektedir¹⁸⁹.

Teröristler şiddet unsurunu uygularken çoğunlukla özel birilerini aramıyorlar. Kurbanlar olarak seçilen kişi eğer bazı düşüncelerin ve grupların sembol isimleri değilse, sıradan insanlardır. Yalnızca matematik bir değer ifade etmektedir. “ölü sayısı bir kişi, bin kişi, yüz bin kişi” gibi. Amaç kurbanları yok etmek değil, onların ne kadar korumasız, zavallı ve biçare olduklarını ispatlamak yoluyla, onları

¹⁸⁵ Artun ÜNSAL(2010), s.30.

¹⁸⁶ Yavuz ERTEN (2010), Cahit ARDALI, “Saldırganlık, Şiddet ve Terörün Psikososyal Yapıları”, Şiddet, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, s.143.

¹⁸⁷ Deniz Ülkü ARIBOĞAN (2007), s. 43.

¹⁸⁸ Ertan BEŞE (2002), Terörizm, Avrupa birliği ve İnsan Hakları, Ankara, Seçkin Yayıncılık, s.23.

¹⁸⁹ Hayati HAZIR(2001), s. 18-19.

korumakla yükümlü kimselere mesaj verebilmek; “sizler bizleri durduramazsınız, korumakla yükümlü olduklarınızı koruyamazsınız. Gerçek güce itaat etmek ve şartlarımızı kabul etmekten başka çaremiz alternatifimiz yok.” şeklinde mesaj vermeye çalışırlar. Şiddet ve zarar verme esasına dayalı bir iletişim modelinde, kurban olarak seçilen kişiler ve ya da gruplar, özünde ulaşılmak istenen amaç için kullanılan araçlardır. Eylem gerçek amacı; mesajın yerine ulaştırılmasıdır; kurbanlarsa postacılar tarafından adrese teslim edilen mektuplardan başka bir şey sayılmazlar. Kurbanın dini, rengi, siyasi kimliği, adresi gösterir¹⁹⁰.

E.V. Walters, üç boyutlu olduğunu söylediği bir terör sürecine işaret eder: “Şiddet faaliyeti veya tehdidi, duygusal tepki ve toplumsal etkiler” olarak belirler¹⁹¹.

Bu süreçte, kadınlar, çocuklar, yaşlılar da dâhil tüm siviller bu mesajcılar arasında yer alabilmekte, hatta kimi terörist örgütlerce tercih edilmektedir. Zira teröristlerin bakış açısıyla, infal ne kadar büyük olursa, eyleme karşı gelişilecek tepkinin de, o kadar sert olacağı biliniyor. Bazen sıradan, hiçbir özelliği olmayan insanlara yönelen terör, bazen de etkin politik kimlikleri hedef alabiliyor¹⁹².

2.3.4. Medya Unsuru

Teröristle medya birbirinden ayrılmaz, yapışık bir yaşam biçiminin iki tarafı olarak varlıklarını sürdürmektedirler. Karşılıklı olarak birbirini besleyen bu ikili ilişki, bir yandan teröristlere kendilerini ve taleplerini ifade ederek, popülerleşebilecek fırsatlar sağlamakta, diğer yandan da medyanın haber açlığını giderebilecek kaynakları üretmekte, reklâm yapmaya hakkı olmayan, kürsüde konuşamayan tüm muhalif hareketler, medya aracılığı ile bir reklâm saati kazanma yarışına girmektedir¹⁹³.

Yonah Alexander’ın da belirttiği gibi medya terörizme ilişkin haberler yapmak ve onları kitlelere tanıtmak yoluyla terörizmi meşhurlaştırdığından, bulaşıcı bir etkiye sahiptir.

Terörist gruplar; kendilerini ancak şiddet yolu ile ifade edebildikleri ve gerçekleştirdikleri yıkımın büyüklüğü oranında ifade güçleri arttığı için sürekli olarak eylemlerini tırmandırmakta, eylemin büyüklüğü aynı oranda medyada yer aldığı için “kanlı bir kısır döngü” süregelmektedir. Günümüzde; iletişim olanaklarının artışındaki

¹⁹⁰ Deniz Ülke ARİBOĞAN (2007), s.47, 108.

¹⁹¹ Shireen MAZARI(2006), “Terörizmin Geleceği Ve Ortak Nitelikleri” Küresel Terörizm ve uluslararası İşbirliği Sempozyumu, Genel Kurmay Başkanlığı, Ankara, s. 215.

¹⁹² Deniz Ülke ARİBOĞAN(2007), s.40.

¹⁹³ Deniz Ülke ARİBOĞAN(2007), s.88-89.

inanılmaz büyüme ve hız, bu gibi tartışmalarda medyayı tek sorumlu olmaktan çıkarmaktadır. Yazılı, görsel ve işitsel medyanın bir şekilde yer vermemeyi seçtiği terörist eylemin, bu eylemi gerçekleştirenler ya da sempatizanlarca internet üzerinden tüm dünyaya aktarılma olanağının varlığı ve günümüzde bu sistemin uygulandığı dikkate alındığında, medyaya düşen görevin bu tür haberleri yayınlamaktan çok yayınlarına egemen olan çizginin kitleleri doğru bilgilendirme ancak etkilenme düzeylerini minimize edici yönde olması gerektiği ortaya çıkmaktadır. Terörist grupların neredeyse kendi ‘halkla ilişkiler ve reklam’ bölümlerini kurduklarını, eylemlerini filme aldıkları ve bunları gerek internet üzerinden gerek kendi güdümlemedeki görsel yayın organları ile kitlelere ilettikleri düşünüldüğünde, terör eylemlerine medya yer vermeli mi vermemeli mi tartışması, günümüzdeki gelişmeler açısından artık geride kalmış görünmektedir.¹⁹⁴

Avrupa Polis Teşkilatı (EUROPOL)’nın Avrupa Birliği Terorizm Durumu ve Eğilimi (TE-SAT) 2012 yıllık raporunda da ifade edildiği gibi sosyal medya ve internet forumları gibi internet iletişim kanallarının, propaganda, talimat verme, kaynak sağlama, diğer terörist örgütlerle işbirliğini kolaylaştırma ve saldırıların planlama ve koordinasyonu gibi çeşitli amaçlarla teröristler ve şiddet yanlısı aşırılıkçı aktörler tarafından etkin bir şekilde kullanıldığı, ayrıca internetin bireylerin bir örgüte bağlanmaksızın radikalleşmesi sürecinde etkili olduğu ve kritik altyapı işletim sistemlerine yönelik elektronik saldırı gibi yeni terörist saldırı olasılıklarını sağladığı ve siber terörizmin yeni bir tehdit olarak belirlediği ifade edilmiştir.¹⁹⁵

Terör uzmanı Brian Jenkins: “çok kişiyi öldürmek değil, çok fazla kişiye seyrettirmek” ve korkutmak olunca, medya da teröristin en önemli silahı olduğunu ifade etmektedir.¹⁹⁶

Medyanın teröristin işlendiği amacın tersine kullanarak haberin, teröristin hiç de arzulamadığı bir biçimde şekillendirilmesi ise, eşitliği mücadele eden taraf yerine bozuyor. Yanı karşı tarafın elindeki silah sizin elinize geçmiş oluyor ve bu da, sıfıra karşı “bir” öndesiniz anlamı taşıyor. Örneğin teröristin eylemi, esasen bir alışveriş merkezindeki, bol paralı insanlara yönelik olarak planlanmış olmasına rağmen, medya o alışveriş merkezinde görev yaparken hayatını kaybeden zavallı temizlikçi figürünü ön plana çıkartıyor. “kapitalizme karşı savaş ve daha eşit, daha güzel yarınlar” adına

¹⁹⁴ Ercan ÇİTLİOĞLU (2008), s.40,41.

¹⁹⁵ Europol Police Office, EU Terrorism Situation and Trend Report, TE-SAT 2012, s.10-11.

¹⁹⁶ Deniz Ülkü ARIBOĞAN (2007), s.89.

slogan atan, eylem yapan teröristlere karşı, yarınları kaybetmiş çocuklar gündeme getiriliyor. Ya da terörist, etnik sebeplerle eylem yapıyor, medya ise onu dinsel nitelikli global terörizmin içerisine oturtuyor ve etnik taleplerden hiç bahsetmemesi gibi.

Terörizme karşı mücadele konusunda son derece deneyimli olan İngiltere’de Margareth Thatcher başbakanlığındaki hükümet, IRA ile ilgili haber ve yazılar konusunda medyaya kısıtlama getirirken, teröristlerin oksijenlerini kestiklerini iddia etmiş ve bir anlamda medya olmadan teröristlerin yaşamayacağını öngörmüştür¹⁹⁷.

Kitle iletişim araçları zaman zaman teröristlerin kimi şikâyetlerini aktarıp onların birer insan olarak görülmesine de olanak tanısa da, terör olaylarına yer veren gazete manşetlerinde saldırıların resmen kınanmasına ve kurbanların yazgısına odaklanmak baskındır. Olay gerçekleşikten sonra resmi görevlilerin, kurbanların, iletişim araçlarındaki yorumcuların geriye dönük değerlendirmeleri neredeyse yalnızca suçlamalarla, teröristlerin ne kadar zarar verdiği öyküleriyle ve iletişim araçlarına yönelik saldırılarla sınırlıdır. Zira kimi terör uzmanlarının iddiasına göre “medya istemese bile genellikle güvenliği göz ardı edip, teröristlerin imajlarını göz alıcı hale getirerek ve hatta romantikleştirerek onlara inanılmaz bir reklâm sağlamaktaydı¹⁹⁸.

Sonuç olarak medya, terörizmin unsurlarının vazgeçilmezi olarak durmakta beslenebilmesi ve eylem faaliyetlerini duyurabilmesi, varlığını devam ettirebilmesi için vazgeçilmez bir unsurdur.

2.4. TERÖRÜN OLUŞMASINDAKİ FAKTÖRLER

Genel olarak terörizmin ortaya çıkış sebepleri arasında ekonomik durum, sosyal ve kültürel özellikler, eğitim sistemi, psikolojik etkenler gibi etkenler sayılabilir. Ancak bu etkenlerin içinde bulunulan çağın şartları ile koşut olarak değişebileceği ve hatta değiştiği göz ardı edilmemelidir. Terörizmin nedenleri ve oluşumu ile ilgili olarak yürütülen birçok çalışmanın içerisinde birbirine yakın olan etkenlerin, farklı sınıflandırmalarla islendiği dikkat çeken bir durumdur. Kimi uzmanlar terörizmin ortaya çıkmasında belirleyici faktörler olarak ‘geleneksel toplumun çözülmesi,

¹⁹⁷ Deniz Ülke ARIBOĞAN (2007), s.90.

¹⁹⁸ Noam CHOMSKY vd.(1999), s.65.

mülkiyet ve toprağın eşitsiz dağılımı, hızlı ekonomik gelişmenin doğurduğu toplumsal sonuçlar' gibi hususları değerlendirmeye almaktadır¹⁹⁹ .

Pek çok bilim adamı, yazar ve çalışma grubu terörü ortaya çıkaran pek çok faktörü değişik ya da paralel bakış açılarından ardı ardına sıralamış ve konunun aydınlanmasına katkıda bulunmaya çalışmışlardır. Bunlardan birisi olan Alexandre Yonah'a göre ise bu sıralama;

- Teröristin kimliği hakkında uzlaşamama,
- Terörizmin sebebinin tam olarak anlaşılamaması,
- Bazı devletlerin birbirleri üzerindeki emellerinden dolayı terörü desteklemeleri ve uluslararası bir terörizm şebekesinin varlığı,

- Dinin politikaya alet edilmesi,
- Ahlakta çifte standart,
- Hükümetlerin sorunlara çözüm üretememesi,
- Teröristlerin hafif cezalara çarptırılması,
- Dünya hukukunun umursamazlığı,
- Medyanın rolü şeklindedir²⁰⁰

Paul Wilkinson'a göre; devrimci ve siyasi temellere dayalı şiddet, terörizmin temel nedenleri olmakla birlikte, bunların açılımlarının güne uyarlanarak yapılması ve "Etnik çatışmalar, dini ve ideolojik çatışmalar, gelir dağılımı ve refah paylarındaki adaletsizlik, modernleşmenin bireyler ve toplumlar üzerinde yarattığı baskı, politik anlaşmazlık ve farklılıklar, barışçıl diyalog kanallarının yokluğu ya da tükenmesi, şiddet kültür ve geleneğinin başat eğilime dönüşmesi, devrimci grupların varlığı ve ortaya çıkışı, yönetimlerin yönetme zafiyeti ve beceriksizliği, rejime karşı duyulan güvenin erozyona uğraması, yöneten elitte baskı grupları ve toplum arasında derin ayrışma ve ayrılıkların oluşması, yaygınlaşsan ve gelir dağılımında farklılıklar yaratan yolsuzluk, kayırma, zimmet, çıkar sağlama gibi gayrı ahlaki durumların sistematik hale dönüşmesi..."nin de gerekçeler içine alınması gerekir²⁰¹ .

¹⁹⁹ Walter LAQUEUR (2002), "Terörizmin Yorumlanması", Silinen Yüzler Karşısında Terör, Editör: Cemal GÜZEL, Ayraç Yayınevi, Ankara, s.112.

²⁰⁰ Alexander YONAH (1992), "Terrorism and the Media: Some Considerations", Terrorism: Theory and Practice, Editör: Yonah Alexander, David Carlton and Paul Wilkinson, Colorado, s.160.

²⁰¹ Ercan ÇİTLİOĞLU (2008), s.301-302.

Walter Laqueur'e göre ise bir ülkede terör hareketlerinin yaygınlaşması, onların güçlü olduğundan değil, hükümet bunalımlarından ve teröristlerin dışarıdan çok büyük ölçüde destek bulmalarından kaynaklandığını ifade etmektedir²⁰².

Türkiye Barolar Birliği'nin "Türkiye ve Terörizm" adlı raporunda ise bütün faktörlerin hak ettikleri ağırlıktaki bir sıralamasının yapılmasındaki zorluktan bahsedilmiş ve illa bir gruplaştırma yapılması gerekirse, terörizmin sebeplerini ana başlıklar altında su şekilde saptamanın mümkün olabileceği belirtilmiştir:

- Sosyal nedenler ve toplumsal yapı,
- Ekonomik nedenler,
- İç ve dış siyasal nedenler ve konjonktürel gelişmeler,
- Yönetim yapısı ve anlayışı ile ilgili nedenler,
- Hukuki yapı ve adalet anlayışıyla ilgili nedenler,
- Jeopolitik ve jeostratejik nedenler,
- Milletlerin ırkı, kültürel, dinsel ve ideolojik yapısal özellikleri ile ilgili nedenler, devletlerin emperyalist dış politikaları,
- Kişisel psikolojik sapmalar olarak sıralamıştır²⁰³.

Bu kapsamda; terörle mücadelede etkin olarak mücadele edebilmek için terörün oluşmasındaki siyasi, sosyal, psikolojik, hukuki ve ekonomik etkenlerin ortaya konması incelenmesi ve buna yönelik tedbirlerin geliştirilmesi gerekmektedir.

Sonuç olarak, terörizmin nedenleri, teröristin İdeolojisi, inanç ve fikirleri, kişileri terörizme iten nedenler bir mercek altına alınıp İncelenmeden konulan teşhisler doğrultusunda geliştirilen politika, strateji ve taktikler olmadan terörizmle mücadelede edilemez²⁰⁴.

2.4.1. Ekonomik Faktörler

Marksistler, ekonominin siyasetinin temel yönlendiricisi olduğunu, libarellerde siyasetin her alanda olduğu gibi, ekonomiyi de belirlediğini iddia etmektedirler. Ekonomideki yapısal değişiklikler ve üretim şeklinin değiştirilmesi faaliyetleri sırasında, daha tutucu ve ekonomik anlamda toplumsal değişmeye karşı olan, geleneksel küçük üreticiler, mülk ve sermaye sahipleri ile bunların karşısında yer alan gruplar arasında gerginlik ve çatışmalar olabilmekte; bu geçiş dönemlerinde

²⁰² Ruşen KELEŞ, Artun ÜNSAL (1982), s.9-10.

²⁰³ Türkiye ve Barolar Birliği (2006), Türkiye ve Terörizm (Rapor), Ankara, Türkiye Barolar Birliği Yayınları, s. 175-176.

²⁰⁴ Alptekin ERDOĞAN (1988), Gelir Dağılımının iyileştirilmesi, Sosyal Planlama Başkanlığı, D.P.T. Yayını, Ankara, s.167.

ekonomik sınıflar arası çıkan çatışmaları terör eylemlerinin çıkmasına kaynaklık edebilmektedir²⁰⁵.

Tarihteki ilk “terör rejimi” kabul edilen Fransız Devriminin nedenlerini yüzeli yıl öncesinden ortaya koyan Fransız devlet adamı Kardinal Richelieu, “Testament Politique” adlı eserinde “ Tarihte, yokluk ve düzensizliğin mahvettiği orduların sayısı düşmanlarınca mahvedilenlerden çok daha fazladır.”²⁰⁶ ifade edilmektedir.

Bu konuda Aristoteles:” İhtilallerin, evrensel ve temel sebepleri, eşitsizliktir. Aşağıdakiler, eşit olmak için başkaldırırlar ve üstün insanlara eşit olurlar” tezini incelediğimizde ekonomik değerlerin sınıflar arası çatışmaları tetiklediğini söyleyebiliriz.

Ekonomik eşitsizlik ve siyasal şiddet arasında bir ilişki bulunmakta olup bu ilişki sorunlu ve karmaşık bir yapıda olduğundan, çok belirgin bir şekilde ortaya çıkmamaktadır. Bu konuyu ele alan teorilerden birisi ‘ekonomik hoşnutsuzluk ve tatminsizlik teorisi’, diğeri ise ‘siyasal fırsat ve tatminsizlik teorisi’dir. Bunlardan birincisine göre; eğer ekonomik eşitsizlik yüksekse, şiddetli siyasal çatışma kaçınılmazdır. İkinci teori olan politik fırsat yaklaşımına göre de; siyasal kaynaklar ve fırsatlar toplum içerisindeki politik çatışmanın öncüsü konumundadır.²⁰⁷

Ekonomik kalkınma ve kamu düzeninin olmadığı ortamlar teröre uygun bir kültür ortamı, yani mikropların üreyeceği, çoğalacağı bir ortam yaratmaktadır²⁰⁸. Ekonominin, istekleri karşılayacak şekilde gelişmemesi halinde veya sosyal gelişmenin ekonomik gelişmeden daha hızlı bir düzeyde olduğu dönemlerde siyasi çalkantı ve patlamaların baş göstermesi oldukça kolaydır²⁰⁹.

Ekonomik nedenler, bütün ayrılıkçı (bölücü) terör hareketlerinde değişik boyutlarda kendisini temel etken olarak göstermektedir. Bazı ayrılıkçı hareketleri (IRA, ETA, PKK gibi) kanlı çatışmaları arttırmak için adeta bir yarış içerisine girerlerken, toplumsal, ekonomik, siyasal ve kültürel v.s. hoşnutsuzluklar, uzun

²⁰⁵ Bekir ÇINAR (1997), s.256.

²⁰⁶ Henry KISSIGER (1998), Diplomasi, Çev: H.İbrahim Kurt, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara, s.43.

²⁰⁷ Kurt SCHOCK, (1996), The Impact of Politicle Opportunities on The Releationship Between Economic Inequality and Violent Political Conflict, A Conjunctural Model Of Political Conflict, Journal of Conflict Resolution, The Ohio State University, s.98-99.

²⁰⁸ Ali KÜLEBİ, “Terör ve 21.Yüzyılın Savaşları”, <http://www.alikulebi.com/Sayfa.asp?islem=2&SayfaNo=362> (Erişim Tarihi: 28 Mart 2013)

²⁰⁹ Doğu ERGİL (1980), s. 56.

dönemde ayrılıkçı terör örgütlerini besleyen bir rol oynamış ve etnik ayrılıkları, çatışmaları kronikleştirerek sorunların çözümünü daha da zorlaştırmıştır²¹⁰.

Fakat terörizm ile ekonomik faktörler arasında, zorunlu bir neden-sonuç ilişkisi olduğunu söylemek havada kalabilir. Yoksulluğun terör hareketlerini doğurduğu veya teröristlerin büyük bir çoğunluğunun fakir ailelerden çıktığını kanıtlayacak veya doğrulayan bir araştırma bulunmamaktadır. Bununla birlikte, ekonomik faktörlerin terörizmin ortaya çıkmasında, hiçbir katkısı yoktur, demek de mümkün değildir. Bu konuda yapılan bazı çalışmalarda, “toplumların refah düzeyleri ve toplumsal değişme ile çatışma ve şiddet arasındaki ilintilere hemen hemen her toplumda” karşılaşılabileceğini ifade etmektedir²¹¹.

Bu konuda Cırhinlioğlu; “Terör söz konusu olduğunda, eşitsizlikler/yoksulluklar terörün asıl başlatıcı nedeni olsa idi, tarihsel bir özellikte olmaz sadece eşitsizliklerin arttığı dönemlerde ortaya çıkardı. Oysa, terör faaliyetlerine tarihin hemen hemen her döneminde çok çeşitli dönemlerden ötürü rastlamaktayız. Göreli olarak ekonomik üstünlüklerin yaşandığı bölgelerde dahi terör faaliyetlerinin olması da bu fikri destekler niteliktedir” şeklinde ifade etmektedir.²¹²

Benzer konuda Kimberley Thachuk şu şekilde ifade etmektedir; “Daha genel tartışmalardan biri, yoksulluk, cahillik ve mahrumiyetin dertleri çözmede terörist metotlar kullanma eğilimini kışkırtmasıdır. Fakat bu düşünce biraz boş görünmektedir. İnsanların fakir ve eğitimsiz oldukları için terörist olduklarını iddia etmek, kendileri ve çocukları için daha iyi bir gelecek hazırlamak için çabalayan genel olarak çalışkan vatandaşlar olan fakir insanlara yapılan bir kötülüktür. Aslında, 21. yüzyılın birçok terörist beyni iyi eğitilidir ve kendi toplumlarının orta hatta üst sınıflarındandır. Daha makul ve belki de daha anlaşılabilir bir uyarıcı, El-Kaide, Peru’s Sendero Luminoso, IRA ve hatta şimdi ortaya çıkan Timothy McVeigh gibi grupları neyin birleştirdiğidir. Bu, politik, ekonomik ve/veya sosyal olanakların kendi toplumlarında elde edilebilir olmasıyla ilgili her ne kadar olası olmasa da, etrafında organize olabilecekleri bir alternatif toplum görüntüsü veren alternatif ideolojilerin

²¹⁰ Emin GÜRSES (2003), Ayrılıkçı Terörün Anatomisi: IRA-ETA-PKK, Bağlam Yayıncılık, İstanbul, s. 5.

²¹¹ Ruşen KELEŞ, Artun ÜNSAL (1982), s.21.

²¹² Zafer CİRHİNLİOĞLU (2004), s.87.

(Politik İslam, Marksizm-Leninizm, İrlanda Milliyetçiliği ve milis hareket) varlığı ile bütünleşmiş derin bir hoşnutsuzluk duygusudur²¹³.”olabileceğini değerlendirmektedir.

2.4.2. Sosyo-Kültürel Faktörler

Terör ve terörizme en elverişli ortam, siyasi ve sosyal ve demokratik istikrarsızlıkların baş gösterdiği ortamdır.

Bu çerçevede; sosyal faktörlerden terörizmin oluşması için gerekli alt yapıyı (potansiyeli) oluşturan diğer etkenleri incelediğimizde;

- Toplumda feodal düzenin devam etmesi,
- Din, mezhep ve tarikat ayrılıklarının bir arada yaşayamayacak şekilde olması,
- Eğitim düzeyinin düşüklüğü,
- Toplumun katı bir şekilde dini inançlara bağlı olması,
- Etnik ayrılıkların bulunması, azınlık unsurlarının varlığı,
- Kişisel ve toplumsal hak ve özgürlüklerin kısıtlı düzeyde olması,
- Toplumun ideolojik kamplara ayrılması,
- Güvenlik güçlerinin kamuoyunda itibarını yitirmesi,
- Genel ahlak anlayışının yozlaşması ve toplumun bölünmezlik bilincini kaybetmesi gibi etkenler olduğu düşünülmektedir²¹⁴.

Diğer etken olarak, herhangi bir toplumda, küçük düşürme, saygınlığın yitirilmesi, statü kaybı ya da oy hakkının elinden alınması duyguları, kültürel ve etnik tansiyonu yükseltebilir ve şiddetli sosyal ve politik hareketlere katkıda bulunabileceği söylenebilir²¹⁵.

Türkdoğan ise, teröre neden olarak çarpık kentleşmeyi göstermektedir. Araştırmasında, birçok sosyologun, az gelişmiş ülkelerdeki gerilimleri, çatışmaları ve şiddeti doğuran, değişme hadisesinin kendisi olmayıp, dengesiz gelişme veya diğer bir deyimle, sağlıklı büyüme sonucuna vardığını belirtmektedir²¹⁶.

Yönetilemeyen ve yönlendirilemeyen, sosyal hareketlilik ve göç beraberinde getirdiği düzensiz yerleşim terör için önemli bir kazanım alanı olmaktadır. Genel

²¹³ Kimberley THACHUK(2006), “Terörizme Destek Veren Kaynaklarla Mücadele”, Küresel Terörizm ve uluslararası İşbirliği Sempozyumu, GenelKurmay Başkanlığı, Ankara, s.68-69.

²¹⁴ Türkiye ve Boralar Birliği(2006), Türkiye ve Terörizm (Rapor), Ankara, Türkiye Boralar Birliği Yayınları, s. 142-143.

²¹⁵ Kimberley THACHUK (2006), s.69.

²¹⁶ Orhan TÜRKDOĞAN, “Kimlik-Göç-Sosyal Şiddet ve Türkiye Gerçeği”, <http://www.journals.istanbul.edu.tr/tr/index.php/iktisatsosyoloji/article/viewFile/5983/5507> (Erişim Tarihi: 28 Mart 2013)

olarak göç sürecinin uyum evresinde, kültür çatışması ve toplumsal çözülme insanların boşlukta kalmasına yol acar. Göç ettikleri toplumsal ortamın davranış kalıplarıyla, örnekleriyle çatışma ve toplumdan gelen tepkiler bu insanları arayışa sürükler. Kendilerini boşluktan kurtaracak, dayanacak, inanacak davranış kalıpları, örnekleri bulmak için değişik gruplarla bağlantı kurarlar²¹⁷.

Diğer bir etken olarak eğitim faktörünü sayabiliriz. Okuma yazma bilme veya eğitimin suçu önleyici veyahut suça yöneltici bir etkisi olduğunu açıklamaya imkân yoktur. Fakat özellikle eğitimin, dolaylı etki yaptığı söylenebilir²¹⁸.

İyi bir eğitim sisteminde yetişmemiş olan bireyin, toplumsal yaşamda karşılaştığı sorunları çözmede yetersiz kaldığı, dolayısıyla önce sisteme, daha sonra kendisine ve gittikçe siyasal yaşama, büyük bir sorun olarak ortaya çıktığı da unutulmamalıdır. Yabancılaşma süreci sonunda, aile gerekli önlemleri zamanında almadığı takdirde, bireyde oluşan değer yargıları, aşırı benlik duygusu, bireyi terörizme itebilmektedir²¹⁹.

2.4.3. Hukuki Faktörler

Hukuk müesseselerin geç ve ağır islemesi, hukuk kurallarının ve hukuk kurumlarının çağın gerisinde kalması, mahkemelerin yozlaşması ve taraf haline gelmesi, cezaların, hukuk kurallarının ve müeyyidelerinin caydırıcılık özelliğini yitirmesi ve toplumun adalete olan inancının sarsılması, terörün ortaya çıkışını önemli ölçüde etkileyen faktörler olarak düşünülmektedir. Hukuki faktörler, aynı zamanda diğer tüm faktörlerin de bir sonucu olmaktadır²²⁰.

2.4.4. Psikolojik Faktörler

İnsanın psikolojik yapısı çok karmaşıktır. Konu, insanın sosyal davranışlarının psikolojik temelleri olunca, bu güçlük, karmaşıklık daha da artmaktadır. Maucorps, sosyal davranışlarının psikolojik temellerini ortaya koymuştur. Bireyin amaçlarının kollarlanması veya ihtiyaçlarının tatmininin de engellenmesi halinde olduğu gibi, intibaksız denilen hareket tarzlarının belirlediğini belirtmektedir. Bu genel mahrumluk veya mağdurluk olayının, çok çeşitli ve karmaşık nedenlere bağlı olduğuna işaret eden Maucorps, “ fiziki çevre, ferden biyolojik sınırları, psikolojik seviye, sosyal bir çevre bir takım karakteristik tepkiler meydana getirir” demektedir.

²¹⁷ Özcan KÖKNEL (1996), Siyasal ve Toplumsal Şiddet, Altın Kitaplar Yayınevi, İstanbul, s.175.

²¹⁸ S. DÖNMEZER (1994), Krimonoloji, Beta Yayınları, İstanbul, s.226.

²¹⁹ Muhittin SOYVURAL (1997), Terörizmin Anatomisi, Lazer Ofset Matbaası, Ankara, s.89-92.

²²⁰ Türkiye ve Terörizm (Rapor) (2006), s.143.

Bunlar: saldırma, gerileme, kaçma, itme, baskı, yükselme, aklileştirme, autisme, aynileştirme”²²¹.

Kabul edilmesi gerekir ki ruhsal bozukluklara neden olan ve soya çekim olarak adlandırılan genetik etkileşimlerin dışında hiçbir insan dünyaya; ne hırsız, ne de katil, ne de terörist olarak gelmektedir. Kuşkusuz bazı insanlarda şiddet olgusunun yansımaları diğerlerine oranla farklılıklar gösterebilir. Bazı insanlardaki adanmışlık duyguları, yaşadıkları spirütel çevrenin yarattığı psikolojik etkileşimler sonucu başkalarına oranla daha yüksek olabilir ve bu kişiler, ruhsal yapılarındaki aykırılıklar/bozukluklar nedeniyle dış etkileri farklı algılayıp, kendi düşünsel dünyalarının çarpıklıkları içinde yorumlayarak şiddete daha yatkın hale gelebilirler. Ancak, psikososyal ve antropolojik açılardan yapılan bilimsel araştırmalarda bir ırkın bir başka ırka oranla genetik açıdan şiddete daha yatkın olduğu yönünde pozitif verilere ulaşılammıştır²²².

Çetin bir coğrafyada, örneğin dağlık bir bölgede, kara iklimin başat olduğu atmosferik koşullar altında yaşayan bireyin; kıyı insanına oranla daha sert karakterli, sosyal yapının dışa dönük değil içe dönük bir durum arz etmesi, korunma ve yaşamın sürdürme içgüdülerinin daha gelişkin, sonuçta gergin ve kuşkucu bir kişilik yapısına sahip olması, uzlaşmaya açıklıktan çok ilişkilerde çatışmacı bir yapı sergilemesi doğal karşılanmalıdır. Terörizmde şiddet olgusunun başat etmen olarak ortaya çıkışı, çatışmacı kültüre yatkın toplulukların kolaycı bir genelleme sonucu terörizm=şiddet yanıltıcı denkleminde yola çıkılarak terörizme daha yatkın oldukları gibi bir sonuca eşlik ediyorsa da bu ön yargıda gözde kaçırılan en önemli nokta, terör ve terörizm arasındaki ayrılıkların bilinmemesinden kaynaklanmaktadır. İklimi de kapsayan coğrafi koşullar yaşanan toplumun düşünsel değerler bütünü ile birleştirildiğinde bazı ırkların genetik olarak değil de yaşam koşulları açısından çatışmacı kültüre daha yatkın olduğunu söylemek mümkünse de aynı ırkların terörizme de daha yatkın olduklarını ileri sürmek gerçeklik taşımamaktadır. Bu bağlamda, terörizm olgusu irdelenir ve incelenirken günümüzde kalıplaşmış ve gerçeklerin önüne geçen görüşlerin doğruluğunun kabul edilmesi yönünde beliren genel eğilimler bir kenara bırakılarak, yansız ve bilimsel araştırmalar yapılması zorunluluk olarak karşımıza çıkmaktadır.²²³

²²¹ M. SOYVURAL (1997), s.141-142.

²²² Ercan ÇİTLİOĞLU (2008), s. 33.

²²³ Ercan ÇİTLİOĞLU (2008), s.34.

III. BÖLÜM

TERÖRÜN GELİR KAYNAKLARI

3.1. TERÖRÜN FİNANSMANI

Terörün finansmanı esas itibarıyla üç saç ayağı üzerinde şekillenmektedir: Fon sağlama veya toplama, yasadışı nitelikteki fonların aklanması, fonları terör örgütüne veya doğrudan terör eylemi yapacak teröristlere ulaştırılmasıdır. Terörün finansmanı ile mücadele ise, terör örgütlerinin finansman kaynakların kurutmak, aklamayı önlemek ve terör örgütü veya teröristlere fon gönderme araç ve yollarını engellemeyi kapsamaktadır. Terör örgütlerinin fon hareketlerinin tespiti ve izlenmesi gerek el konulacak fonların belirlenmesi gerekse örgüt yapısının anlaşılmasına hizmet eden önemli bir mücadele aracıdır²²⁴.

Terörün Finansmanı Yönelik Şüpheli İşlemlerin Bildirimi Genel Tebliğinde terörün finans kaynakları şöyle sıralanmıştır:

1. Yasa dışı faaliyetlerden sağlanan kaynaklar,
2. Yasal görünümlü faaliyetlerden sağlanan kaynaklar,
  - a. Kar amacı gütmeyen kuruluşların kullanılması,
  - b. Ticari işletmelerin kullanılması,
  - c. Görsel ve basılı yayın organlarının kullanılması,
  - d. Konser, şölen, sergi, kermes ve gösteri gibi çeşitli etkinliklerin düzenlenmesi,

²²⁴ Hasan AYKIN, H.Kevser SÖZMEN (2009), Terörün Finansmanı, Ankara, Mali Suçlar Araştırma Kurulu Yayını, No:12, 2.Baskı, s.9.

Diğer ülkelerce sağlanan kaynaklar²²⁵.

3.2. TERÖRÜN FİNANSMANININ TANIMI

Uluslararası arenada hukuki olarak ilk defa “Terörizmin Finansmanı” tabiri 9 Aralık 1994 tarihinde "Uluslararası Terörizmi Ortadan Kaldırmak İçin Alınacak Önlemler" başlıklı bir deklarasyonda karşımıza çıkmıştır. Deklarasyonda herhangi bir ülke işaret edilmiş olmasa da, Güvenlik Konseyi teröre destek veren, taraftar olduğu bilinen bazı devletlere karşı terörizmin finansmanı ile ilgili gündemini belirlemiştir²²⁶.

Terörizmin Finansmanının uluslararası hukuk metinlerinde geniş ve kapsamlı tanımı, BM Terörizmin Finansmanının Önlenmesine Dair Uluslararası Sözleşme’nin 2^{inci} maddesinde, “herhangi bir kişinin, her ne suretle olursa olsun, tümüyle veya kısmen, Sözleşmede tadat edilen eylemlerin gerçekleştirilmesinde kullanılması niyetiyle veya kullanılacağını bilerek, doğrudan veya dolaylı olarak, yasa dışı bir şekilde ve kasten, fon sağlaması veya toplaması” olarak karşımıza çıkmaktadır. Ayrıca belirtilen fonun suç işlenmesi için kullanılmasının gerekmediğini ve terörizmin finansmanı suçuna teşebbüs edilmesinin de suç olarak kabul edildiği belirtilmiştir.

Ülkemizin kanunlarında ise bu durum Terörle Mücadele Kanununda belirtilmiştir. 5532 Terörle Mücadele Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun²²⁷ da terörizmin finansmanı “herhangi bir kimsenin tümüyle veya kısmen terör suçlarının işlenmesinde kullanılacağını bilerek ve isteyerek para veya değeri para ile temsil edilebilen her türlü mal, hak, alacak, gelir ve menfaat ile bunların birbirine dönüştürülmesinden hasıl olan menfaat ve değer (fon) sağlaması veya toplaması” olarak tanımlamıştır.

Özellikle 11 Eylül saldırılarından sonra terörizmin finansmanı terörizmle mücadelede önemli bir araç hâline gelmiş ve bu konuda çalışmalar yapılmaya başlanmıştır. Gerçi finansal alanda gerçekleştirilen suçlara yönelik olarak hukuki, yasal bir takım düzenlemeler önceden de mevcut olmasına rağmen bu işlemlerin terörizmin finansmanı konusunda yetersiz veya ilgisiz kaldığı görülmüştür. Ancak önemli bir husus da şudur; terörizmle mücadelede kullanılacak olan bir stratejinin,

²²⁵ Hasan KARAAL (2009), Suç Gelirlerinin Aklanması ve Terörün Finansmanı İle Mücadelede Bildirimler, Maliye Bakanlığı, Yayın No: 15, s.8.

²²⁶ İlias, BANTEKAS (2003), “The International Law of Terrorist Financing”, The American Society of International Law, Volume: 97, No:2, s.316.

²²⁷ 29.06.2006 tarihinde kabul edilmiş ve 26232 sayı ve 18.07.2006 tarihli Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe girmiştir.

küresel alanda bütünleşmeyi, ortak bir azimle devam etmeyi ve siyasal, finansal ve yasal alanlarda bir çok çalışmanın yapılmasını gerektirmektedir²²⁸.

3.3. TERÖR ÖRGÜTLERİNİN FİNANSMAN İHTİYACI

Terörizmin finansmanı konusunda ilk önemli çalışmayı (The Financing of Terror) ortaya koymuş olan James Adams'dır. Terörizmin 1960 ve 1980 yılları arasında değiştiğini ve bu değişimin batının savunma politikalarına yansımadığını ileri sürmektedir.²²⁹

Bazılarına göre paranın takibi yapıldığında terörist saldırıların sorumluları ortaya çıkacaktır. Aynı şekilde terörizme yönelik paranın yasaklanması da terörizmin can damarı olan finansal kaynağın kurutulmasıyla terörizmin azaltılacağı şeklinde ortaya çıkmıştır. Gerçekten finansal destek devletlerin gerçekleştirdiği desteğin ana bölümünü oluşturmaktadır. Daha da önemlisi hâlâ bazı devletler bu desteği sürdürmeye devam etmektedir²³⁰.

Günümüzde bütün terör örgütleri para kazanmak, bu parayı hareket ettirmek ve harcamak zorundadır. Terör örgütlerinin finansman ihtiyaçları ele alınarak yapılacak mücadele çerçevesinde gelir kaynakları ortadan kaldırılabilir. Terörizmin finansmanı konusunda ortaya konulacak mücadele yöntemlerinin birçok yönden terörizmin ortadan kaldırılması konusunda yardımcı olacağı söylenebilir. Bu mücadele yöntemleri terör örgütlerinin finans kaynaklarına ulaşımını zorlaştıracak maliyetlerinin artmasına neden olacaktır. Bu kapsamda eylem faaliyetleri azalacaktır. Yıllar önce ise terörizmle ilgili yapılan çalışmalar içerisinde organize suç örgütlerine ilişkin verilere rastlanmıyordu. Fakat bilinen birçok terörist örgütün yasal olmayan yollardan kendi finansman kaynaklarını sağladığı tarihi süreç içerisinde anlatıldı. Rus Narodnaya Volya, Anarşistler, Makedon IMRO, Arjantinli Montenosor'un adam kaçıracak fidye ve haraç topladığı, İrlandalıların ise sahte para basarak kazanç elde ettiği ifade edilmektedir.

²²⁸ Martin S NAVIAS (2002), "Finance Warfare as a Response to International Terrorism", The Political Quarterly, Volume: 73, Blackwell Publishing, Oxford, 57-78.

²²⁹ James ADAMS (1986), The Financing of Terror, Simon & Schuster, New York

²³⁰ Paul R. PILLAR (2003), Terrorism and U.S. Foreign Policy, Washington, The Brookings Institution Press, s.92-93.

Tablo 2: 1880–1975 Yılları Arasında Terörist Örgütlerin Finansman Kaynakları

YIL	TERÖRİST GRUP	ÜLKE	GELİR (1976 Yılı Dolar Bazında)	KAYNAK
1880	NARODNAYA VOLYA	RUSYA	ÖNEMSİZ	BAĞIŞ
1880	İRLANDA DİNAMİTÇİLERİ	İRLANDA	50.000	ABD'DEKİ İRLANDALI SEMPATİZANLAR
1896	ANARŞİSTLER	FRANSA VE İTALYA	ÖNEMSİZ	BAĞIŞ
1906	SOSYAL DEVRİMCİLER VE DİĞER GRUPLAR	RUSYA	5-10 MİLYON	HİRSİZLİK VE GÖNÜLLÜ BAĞIŞLAR
1932	IMRO	BULGARİSTAN	2-3 MİLYON	HARAÇLAR, BULGARİSTAN VE İTALYA DESTEĞİ
1933	USTASHA	YUGOSLAVYA	1-2 MİLYON	İTALYA, MACARİSTAN DESTEĞİ
1947	IZL-STERN ÇETESİ	FİLİSTİN	1-2 MİLYON	BAĞIŞLAR VE SOYGUN
1970	1970 TUPAMAROS	URUGUAY	5-10 MİLYON	ADAM KAÇIRMA VE HİRSİZLİK
1970	ALN	BREZİLYA	5-10 MİLYON	ADAM KAÇIRMA VE BANKA SOYGUNU
1974	ERPMONTONEROS	ARJANTİN	50-100 MİLYON	ADAM KAÇIRMA VE HİRSİZLİK
1975	FATAH(FETİH)	ORTADOĞU	150-200 MİLYON	PETROL ÜRETEN ARAP ÜLKELERİNİN DESTEĞİ
1975	PFLP, PDFLP, SAIQA	ORTADOĞU	20-30 MİLYON	LİBYA, SÜRİYE VE IRAK DESTEĞİ
1975	IRA	İRLANDA, ULSTER	1-3 MİLYON	BAĞIŞLAR, HİRSİZLİK, KORUMA HARAÇLARI VE YASAL İŞLERDEN ELDE EDİLEN GELİRLER
1975	UDA, UVF	ULSTER	BİLİNMIYOR	IRA'YLA AYNI KAYNAKLAR

Kaynak: Walter LAQUEUR(2002), A History of Terrorism, New Brunswick, Transaction Publishers, 90.

Bu örgütler parasızdı ve eylemlerini sürdürebilmeleri için kural olarak kaynağa ihtiyaçları vardı. Fakat bu örneklerin hepsinde de teröristler ne zengin olmak ne de rahat yaşamak için bu faaliyetlerin içine girmişlerdi. Onlar yaşamlarını sürdürebilmek, sahte belgeler elde etmek, rüşvet vermek ve seyahat edebilmek gibi

amaçlarla bu paraya ihtiyaç duyuyorlardı. Bu para bir amaç uğruna elde ediliyor ve bu amaç kutsal olarak kabul ediliyordu²³¹.

Terör örgütlerinin suç teşkil eden faaliyetlerden elde edilen kazanç gerçekten çok fazladır. Kesin olarak ölçülmesi imkansız olsa da, dünyanın toplam ürününün yüzde iki veya yüzde beşi arasında olduğu ya da yaklaşık olarak 600 milyar Dolar ile 1.8 trilyon Doların yıllık olarak yasadışı finansal işlemlere dahil olduğu tahmin ediliyor. Uyuşturucu ticareti tek başına 300 veya 500 milyar Dolar, insan ticareti yaklaşık 7 milyar Dolar, sahtecilik 150 ile 470 milyar Dolar arasında, bilgisayar suçları 100 milyar Dolar ve küçük çapta silah ticareti 1 ile 4 milyar Dolar arasında “dünyadaki toplam kazançtan” kar elde etmektedir²³².

Terör örgütlerine para akışının engellenmesi terörist grupların zaman içinde operasyonel kapasitesini azaltır, eylemde bulunma kabiliyetlerini sınırlar. Terörün finansmanını önlemeye yönelik önleyici tedbirler finansmanın operasyonel maliyetini ve tespit riskini artırır. Terör eylemleri için kaynakların, süresinde ve arzu edilen biçimde ulaşmasını engeller. Bu ise terör eylemlerine belirsizlik ve tespit edilme riski durumu ortaya çıkarır. Terör örgütlerinin finansman gelirlerindeki azalmalar, örgüt üyelerinin moral gücünü zayıflatır, örgüt içindeki liderlik ve meşruluk tartışmalarını artırır. Örgütü, daha görünür ve tespiti edilmesi mümkün alanlarda faaliyet yürütme ile karşı karşıya bırakır²³³.

3.3.1 Terör Eylemlerinin Doğrudan Maliyetleri

Siyasi amaçlarına yasa dışı yollarla ulaşmayı amaç edinen terör örgütlerinin kendi varlıklarını hissettirme, toplumda ve kendisine karşı mücadele verdikleri devlette baskı, yılgınlık yaratma, kısaca amaçlarına ulaşmak için başta silahlı olmak üzere bir takım terör eylemlerine girişmeleri kaçınılmazdır. Be nedenle terör örgütlerinin amaçlarına ulaşmakta kullandıkları terörün doğrudan bir takım giderleri bulunmaktadır. Bunların başında da silah ve benzeri mühimmat temini yer almaktadır. Ancak söz konusu eylemler için duyulan parasal kaynak hiç de tahmin edildiği kadar yüksek miktarlarda değildir²³⁴.

²³¹ Walter LAQUEUR(1999), s.210.

²³² Kimberley THACHUK (2006), s.60-61.

²³³ FATF, (2008), Terrorist Financing, Paris, FATF/OECD, s.27.

²³⁴ H. Kevser SÖZMEN, Hasan AYKIN (2008), “Terörün Finansmanı”, MASAK Yayın No: 12 Aktaran: Engin AKIN(2009), Terör ve Terörün Finansmanı Suçu, Ankara, Adalet Yayınevi, Hukuk Yayınları Dizisi, s.366.

3.3.2 Terör Eylemlerinin Hazırlık Maliyetleri

Etkili ve ses getirecek terör eylemlerinin gerçekleştirilmesi önemli hazırlık devresi gerektirir. Bu hazırlık devresi, terör eylemini gerçekleştirecek örgüt üyelerinin yetiştirilmesi, eylemin yapılacağı yerin çok iyi tanınması, eylem için gerekli araç, silah ve mühimmatın sıkı sınır kontrolleri ve diğer kısıtlamalara rağmen sağlanması ve en sonunda bunların istenilen zaman ve yerde hayata geçirilmesi gibi altyapı hazırlık çalışması diyeceğimiz uzun ve bir o kadar da maliyetli bir planlamayı gerektirir. Örneğin Amerika Birleşik Devletleri 11 Eylül Komisyonuna göre; El Kaide, 11 Eylül terör eylemi öncesinde faaliyetlerin finansmanı, eğitim ve militanların hazırlanması, Taliban ve Taliban'ın üst düzey görevlilerine destek ve ilgili terör örgütlerine münferiden yapılan yardımlar için yılda yaklaşık 30 milyon dolar harcamada bulunmuştur²³⁵.

Teröristlerin günlük faaliyetlerinde ve örgüt adına gerçekleştirilecek eylemlere ilişkin hazırlık çalışmaları sırasında örgüt merkeziyle iletişime geçmeleri gerekmektedir. Bu da iletişim masraflarını doğurmaktadır. Özellikle kırsal alanda uzun süreli barınma ve saldırı yapan terör örgütlerinde örgüt içi haberleşme için sadece telefon yeterli olmayıp, mobil haberleşme araçları da gerekmektedir²³⁶.

3.3.3. Örgüt Üyelerinin İaşe ve İbate Giderleri

Terör örgütlerine, eylemde kullanılacak kişilerin barınma, giyinme ve diğer ihtiyaçları önemli maliyetler getirir. Terör örgütlerinin gerek kırsal alanda gerekse kentte bu kişilerin barınma ihtiyacını karşılamak için finansal destek ayırmaktadır²³⁷. PKK terör örgütü açısından bakıldığında eylem olarak seçtiği bölgeye terörist gruplarını göndermesi ve eylem hazırlık aşamasında kiralanmış evlerde kalması veya satın alınması, kişisel ihtiyaçların karşılanması bunların hepsi bir maliyet gerektirmektedir.

3.3.4 Örgüt Üyeleri İle Bunların Yakınlarına Yapılan Düzenli Ödemeler

Terör örgütlerince üyelerine ve bunların yakınlarına yapılan düzenli ödemeler de ayrı bir masraf kalemidir. Terör grupları, faaliyetlerini gerçekleştirmek amacıyla farklı şehir ve ülkelerde ya da halktan tamamen ayrı dağlık arazilerde veya şehirlerde

²³⁵ The 9/11 Commission Report, <http://www.9-11commission.gov/report/911Report.pdf>, Aktaran: H.Kevser SÖZMEN, Hasan AYKIN (2009), s.13.

²³⁶ H.Kevser SÖZMEN, Hasan AYKIN (2009), s. 13.

²³⁷ H.Kevser SÖZMEN, Hasan AYKIN (2009), s. 14.

karargah/hücre evi türü ortamlarda yaşamlarını sürdürmektedir. Teröristlerin ve varsa bakıma muhtaç ailelerinin günlük ihtiyaçlarının karşılanması için örgüt tarafından teröristlere düzenli ödemeler yapılması söz konusudur. Örnek olarak İrlanda'da IRA aktif hizmet birimi üyelerine haftada ortalama 30-40 sterlin maaş bağlamıştır. Bu bazen yüksek bazen az olabiliyor. Bu rakam örgütte üstlenilen role göre değişmektedir.²³⁸

3.3.5. Eğitim Masrafları

Terör örgütlerinin üye kazanmak için örgütsel propaganda yapmaları, üyeyi kazandıktan sonra ise bu kişilere, örgüte uygun ve nitelikli birer terörist olmaları için psikolojik ve askeri eğitim vermeleri gerekir. Propaganda yapma her ne kadar fazla maliyetli bir faaliyet olarak görülmesi de; propagandanın kitlelere yapılması için basın ve yayın organlarına duyulan ihtiyaç; önemli bir gider kalemini oluşturmaktadır. Ayrıca psikolojik ve askeri eğitiminde başta alt yapı olmak üzere birçok gider kalemi bulunmaktadır²³⁹. Terör örgütleri, eğitim ve eğitmen sıkıntısında kaynaklanan ihtiyaçları ve bundan kaynaklanan dokümanda önemli gider kalemini oluşturmaktadır.

3.3.6. Seyahat Masrafları

Terör örgütlerinin küçük gruplarının ve yöneticilerinin, ele geçmemek ve yerlerinin tespitinin önlenmesi amacıyla sürekli şekilde yer değiştirme ihtiyacı içerisinde bulundukları bilinmektedir. Özellikle yönetici kadroların bu tür seyahatlerde çoğu zaman sahte pasaport kullandıkları veya yasa dışı yollarla bir ülkeden diğerine geçiş yaptıkları bilinmektedir. Dolayısıyla seyahat masrafları da önemli gider kalemini oluşturmaktadır²⁴⁰. Günümüzdeki birçok terör örgütleri incelendiğinde deşifre olmamak için sürekli yer değiştirmektedir ve eylem planlamaları yaparken bölgeden bölgeye veya ülkeden ülkeye yer değiştirmektedir.

3.3.7. Bir Takım Kişilere Yapılan Ödemeler

Terör örgütleri, ülke dışına yapılan seyahatler için gidilecek ülkeden vize temini, kolay giriş çıkış imkânlarının sağlanmasında da rüşvet önemli bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır. Rüşvet yolu ile ülkeye giriş çıkış yapmakta zorlanan terör örgütü üyeleri bu kez göçmen kaçakçılığı, sahte belge yapımı konusunda uzmanlaşmış organize suç örgütlerini aracı olarak kullanmak suretiyle bu amaçlarını

²³⁸ John HORGAN, Max TAYLOR (1999), "Playing the "Green Card"-Financing the Provisional IRA: Part 1", <http://apgml.org/frameworks/docs/7/IRA%20financing%20models.pdf> (Erişim Tarihi: 28 Mart 2013)

²³⁹ Engin AKIN(2009), s.367.

²⁴⁰ Engin AKIN(2009), s. 367.

gerçekleştirmektedirler. Terör örgütlerinin gelir elde etmek amacıyla yürüttükleri uyuşturucu ticareti, sigara kaçakçılığı gibi pek çok yasadışı faaliyeti sırasında da rüşvet önemli bir araç olarak kullanılmaktadır²⁴¹. Terör örgütleri devlet kurumlarında çalışan kişileri kullanarak bilgi akışını sağlayabilmekte ve bu bilgileri yapacağı eylemlerde veya güvenlik kuvvetlerinin kendilerine yapacağı operasyon faaliyetlerde kullanabilmektedir. Bu tür faaliyetlerde kullanacağı kişilere de rüşvet vermektedir.

3.3.8. Propaganda Masrafları

Terör örgütleri için propaganda faaliyetleri amaçlarına ulaşmak için büyük önem arz etmektedir. Yapmış olduğu eylemleri kitlelere ulaştırmak, halk üzerinde etki yaratmak ve yapmış oldukları eylemlerin haklılığını duyurmak için sözlü, yazılı ve görsel araçları kullanmaktadır.

Bunun için terör örgütlerince medya kampanyalarının yürütülmesi, politik nüfuz satın alınması, üye potansiyelinin sürekli tutulması ve kamuoyunda sempati oluşturmak amacıyla sosyal projeler yürütülmesi söz konusu olmaktadır. Terör örgütleri, ideolojilerini yaymak, üyelerini eğitmek, örgüt mensuplarına ajite etmek ve örgüte bağlılıklarını pekiştirmek amacıyla televizyon ve radyo kanalları, gazete, dergi ve internet siteleri gibi görsel ve yazılı yayın araçlarını kullanmakta ve anılan araçların kullanılması karşılığında belirli bir maliyet yüklenmektedir. Örnek olarak ABD’de yıllık uydu kullanım ücreti bedeli 2,5-3 milyon dolar civarındadır²⁴².

3.3.9. Diğer Örgütlerle İlişkiden Doğan Masraflar

Özelikle büyük bir örgütlenmeye kavuşmuş terör örgütleri kimi zaman daha ufak çaplı taşeron örgütleri kurma veya kendileri ile aynı doğrultuda hareket eden bu örgütleri destekleme faaliyetleri içerisine girmektedirler. Bu da söz konusu örgütü öncelikle mali açıdan desteklemekle mümkün olur. Dolayısıyla terör örgütleri için bu tür destek faaliyetleri de gider kalemlerinden birini oluşturur²⁴³. Terör örgütleri, legallik kazanmak maksadıyla yapacağı eylemlerde kullanmak üzere kendi uzantısında bir örgüt olduğunu gizleyerek örgüt oluşturabilmektedir. Bu oluşturduğu örgütün finans temini ve eleman teminini kendi tarafından karşılanılabilmektedir.

²⁴¹ H.Kevser SÖZMEN, Hasan AYKIN (2009), s. 16.

²⁴² H.Kevser SÖZMEN, Hasan AYKIN (2009), s. 16-17.

²⁴³ Engin AKIN(2009), s. 367.

3.3.10 Tahrik Merkezleri Oluşturmak İçin Yapılan Harcamalar

Terör örgütünün ağını genişletmesi ve üyelerine istihdam ve tahrik merkezleri sağlamak amacıyla kar amacı gütmeyen kuruluşları araç olarak kullanması söz konusu olabilmektedir. Bu tür kuruluşların işletilmesi maliyet unsuru olarak finansman ihtiyacı doğurmaktadır²⁴⁴. Özellikle birçok terör örgütleri günümüzde bunu en önemli taktik olarak kullanmaktadır. Bu çerçevede dernekler, vakıflar ve merkezler oluşturmaktadır. Kurulan bu tarz örgütlemeler belli kesimi örgütlemektedir. Örgütlediği kesimi; sokak gösterileri, boykot ve eylemlerde baskı unsuru olarak kullanabilmektedir. Kurulan bu tarz dernek, vakıf ve merkezlerin giderleri de bir maliyet unsuru olarak yansımaktadır. Önemli bir gider kalemini oluşturmaktadır.

3.4. TERÖRÜN GELİR KAYNAKLARI

Genel olarak terör örgütleri incelendiğinde finansal destek olmadan varlıklarının sürdürülmesinin imkânsız olduğunu ifade edebiliriz. Terör örgütlerinin finansman ihtiyacında da bahsedildiği gibi birçok gider kalemi bulunmaktadır.

Terörist örgütün başarısı örgütün finansman ağına bağlıdır. Bir terör eylemi yapmak için yüksek miktarlarda kaynağa gerek yoktur ancak uluslararası bir ağa sahip olan bir örgütün desteklenmesi, eğitim kampları, komuta kontrol ve alt yapı faaliyetleri gibi birçok etmenin sağlanması gerçekten büyük miktarda kaynağa ihtiyaç duyulmasını veya elde edilmesini gerektirmektedir²⁴⁵. Eleman temininden propagandaya, siyasi eğitimden, silahlı eğitime, mensuplarının barınmasından, iâşelerinin sağlanmasına, haberleşmeden ulaşım giderlerine, eylemler için gerekli patlayıcı silah ve mühimmattın temininden bunların nakliyesine kadar geniş bir alanda parasal desteğe ihtiyaç duymaktadır. Elbette ki bu finansal desteği de en kolay ve hızlı yöntemler ile sağlamak teröristler için çok önemlidir. Terör faaliyetlerinin devamlılık arz etmesi bu faaliyetlerin sürekli finanse edilmesini gerektirir. Bu bağlamda terör örgütleri büyük ölçüde organize suç örgütleri gibi hareket etmekte ve kendi ideolojileri adına gerektiğinde şiddet ve cebir kullanarak kendilerine finansal kaynaklar elde etmeye çalışmaktadır²⁴⁶.

²⁴⁴ Engin AKIN(2009), s. 367.

²⁴⁵ Patrick D. BUCKLEY, Michael J. MEESE (2005), "The Financial Front in the Global War on Terrorism", <http://oai.dtic.mil/oai/oai?verb=getRecord&metadataPrefix=html&identifier=ADA434893> (Erişim Tarihi: 28 Mart 2013)

²⁴⁶ Ahmet Sait YAYLA(2008), "Terörizmin Finansmanı ve Organize Suç Örgütleri İle İlişkileri", Kara Para Aklama ve Terörizmin Finansmanı, Adalet Yayınevi, Ankara, s. 417.

İdeolojik hedeflerinin farklılığı ve faaliyet yürüttükleri bölgenin coğrafi yapısından kaynaklanan nedenlerle terör örgütlerinin finans temin etme yöntemlerinde zaman zaman farklılıklar görülebilmektedir²⁴⁷.

Genel olarak terör örgütlerinin uyuşturucu ticareti, soygun, sahtekârlık, haraç alma, adam kaçırma, kaçakçılık gibi yasal olmayan faaliyetleri kendilerine kazanç sağlamak amacıyla kullandıkları bilinmektedir. Peru'da bulunan Aydınlık Yol Örgütü (Shining Path), kokain satışından elde ettiği kazançla kendini uzun süredir finanse etmektedir, ayrıca Kolombiya'daki benzer örgütlenmelerinde bu gibi yollara başvurduğundan da bahsedilmiştir. El Kaide örgütünün de uyuşturucu işindeki kazancın bilincinde olduğu bilinmektedir. Görüldüğü gibi terör örgütlerinin kendilerine finans sağlamak için gösterdikleri çabaların günümüz organize suç örgütlerinin çabalarından ayırt edilememektedir. Finansın elde edilmesi, gizlenmesi, paranın aklanması gerçekten her iki yapıda da aynı şekilde olduğu görülmekte ve ortaya terörizmin finansmanı ile mücadelede organize suç örgütleriyle mücadelede kullanılan metotlar yeterli olacaktır şeklinde bir teori atılabilmektedir²⁴⁸.

Küreselleşmenin hız kazanması, ülkeler arasındaki fiziki sınırların eski dönemini kaybetmesi, insan, mal ve sermaye hareketlerinin alışkanlığının artması, bilişim teknolojisindeki gelişmeler, internettin sunduğu imkanlar, uluslar arası finans sisteminin her geçen gün daha entegre hale gelmesi ve finansla sistemde sunulan hizmet ve yatırım araçlarının çeşitlenmesi pek çok alanda yeni fırsatlar sunmaktadır. Toplumun bir parçası olarak suçlular ve terör örgütleri bu gelişim ve değişimin dışında değildir. Suçlular için de bilişim teknolojileri bir taraftan yeni suç türleri ortaya çıkarmış diğer yandan klasik suçların bilişim teknolojileri kullanılarak işlenmesine imkân sağlamıştır. Bunda bilişim teknolojilerin özellikle de internettin, her yerden ulaşılabilirliği, yaygınlığı, düşük maliyeti, anonimliği, hızı ülke sınırlarını tanımaması gibi özellikleri büyük önem taşımaktadır. Bu özellikler suçlular için göz ardı edilemeyecek özelliklerdendir. Ekonomide, sosyal yaşamda ve bilişim teknolojilerindeki aynı zamanda yeni pek çok gelir getirici yasadışı faaliyete zemin hazırlamaktadır. Terör örgütleri, diğer suç örgütlerine benzer şekilde, gelir getirme ihtimali olan hemen her alanda faaliyet gösterebilmektedirler. Aynı zamanda, yasadışı

²⁴⁷ Ahmet Sait YAYLA(2008), s. 417.

²⁴⁸ Martin S. NAVIAS (2002), "Finance Warfare as a Response to International Terrorism", The Political Quarterly, , Blackwell Publishing, Oxford, s. 62.

faaliyetlerden elde edilen büyük miktardaki yasadışı kaynaklarla yasal ticari sisteme de sızılmaktadırlar.

Terör örgütlerinin finansal kaynakları incelendiğinde yasal ve yasal olmayan kaynaklar, yabancı devletlerce yapılan yardımlar olarak üçe ayrıldığını görmekteyiz.

3.4.1. Terör Örgütlerinin Yasal Görünümlü Faaliyetleri Kullanarak Kaynak Elde Etmesi

Terörizmin finansmanı ile ilgili olarak terörist fonların taşındığı ve kullanıldığı metotların bilinmesi yanında bu fonların nasıl elde edildiğinin başka bir deyimle bu fonlarının kaynaklarının neler olduğunun anlaşılması terörizme destek sağlayan bu fonların elde edilmesinin önlenmesi bakımından son derece önemlidir. Küresel bir ekonomide, terörist gruplar için, para bulmadan ve parayı taşımadan uluslararası eylemler yapmak neredeyse imkânsızdır²⁴⁹.

Terör örgütleri, yasal faaliyetlerden kaynaklanan gelirlerin tespiti, yasa dışı faaliyetlerden kaynaklanana göre daha zor olması ve fon kaynaklarını sürekli olarak artırma istekleri nedenleriyle yasal sistem içine sızmak suretiyle tespit edilme risklerini azaltmak gibi amaçlarda da yoğun bir şekilde yasal görünümlü şirket veya kar amacı gütmeyen kuruluşları kullanmaya başlamışlardır. Bu kuruluşlar zaman içinde terör örgütlerinin finansmanında önemli gelir kaynakları haline gelmişlerdir²⁵⁰.

Terör örgütlerinin kullandıkları bu yöntemlerin en başta gelenleri, özellikle vakıf, dernek gibi adlar altında kurulan tüzel kişilere diğer gerçek ve tüzel kişiler tarafından yapılan bağış, üyelik aidatı v.b. adlar altında toplanan fonlar, terör örgütleri tarafından işletilen ticari işletmelerden elde edilen kazançlar, yayın gelirleri, kültürel ve sosyal etkinlikler olarak ifade edilebilir²⁵¹. Günümüz çerçevesinde terör örgütleri tarafından örgütlerle bağlantısı gizlenmiş birçok dernek ve vakıflar bulunmaktadır. Bu dernek ve vakıflardan üyelik sonucunda alınan aidat ve bağışlar önemli fon kaynağını oluşturmaktadır.

3.4.2. Ticari İşletmeler Kullanılarak Kaynak Elde Edilmesi

Terör örgütlerinin de elinde belli bir miktarda sermaye toplanması doğal bir sonuç olup, bu sermayenin bir kısmının belli başlı ticari alanlara aktarılması mümkündür. Elbette bu yapılırken da ziyade sicili temiz kişilerin paravan olarak

²⁴⁹ Kimberley THACHUK (2006), s.59.

²⁵⁰ H.Kevser SÖZMEN, Hasan AYKIN (2009), s.34.

²⁵¹ Ilias BANTEKAS (2003), "The International Law of Terrorist Financing", The American Society of International Law, Volume: 97, No:2, s.320.

kullanıldığı tahmin edilmektedir. Aksi takdirde, söz konusu ticari işletme ile örgüt arasındaki bağlantıların kolaylıkla tespiti mümkün hale gelir²⁵².

Terör örgütleri ve terör örgütü ile doğrudan bağlantısı olan ya da örgüt sempatisanları tarafından kurulan ve yürütülen hukuka uygun ticari faaliyetler ile kendilerine kaynak sağlamaktadır²⁵³.

Terör örgütü tarafından kurulan ve işletilen bu şirketler yasal görünümüdür ve kullandıkları banka hesapları da beyan edilen faaliyetlerini teyit eder niteliktedir. İthalat ve ihracat işleriyle uğraşan söz konusu şirketler, sattıkları mallara ilişkin müşterilerine fatura düzenlemekte, satın aldıkları mallar karşılığında fatura temin etmekte, ödemelerini bankacılık sistemi üzerinde yapmakta ve bankacılık dokümanlarıyla yaptıkları işleri ispat edebilmektedir. Ama gerçekte; firmanın mal satın aldığı kişiler finanse edilmesi gereken terörist ve terör örgütleri, firmada mal satın alan müşteriler ise terör örgütlerine fon sağlamak isteyen destekçilerdir. Kurulan bu paravan şirketler, web sitesi kurmak, mallarına ilişkin kataloglar bastırmak gibi yollarla yasal görünümünü daha da pekiştirebilmektedir. Bu şirketler ayrıca vergilerini de ödemekte ve kanunlar kapsamında üzerine düşen her türlü görevi yerine getirmek suretiyle yasal mercilerin denetiminden kurtulabilmektedir²⁵⁴.

Yasal faaliyetleri fazlasıyla değerlendiren örgütlerden birisi örnek olarak IRA terör örgütüdür. IRA ağırlıklı olarak işlem sayısı fazla olan market, kafe, pub veya konaklama tesisleri gibi alanlara yoğunlaşmasının yanında gayrimenkul alanında da faaliyetlerde bulunmuştur. IRA bu ticari faaliyetlerinden yıllık olarak 10 milyon sterlin gibi bir meblağı toplamıştır²⁵⁵.

Uyuşturucu ticareti ile uğraşan terör örgütleri yasal taşıma şirketi işletmeciliği yapmak suretiyle, bu araçlar vasıtasıyla araçlara gizlenmiş bir şekilde uyuşturucu sevkiyatı gerçekleştirmek, uluslararası inşaat şirketi faaliyetiyle göçmen kaçakçılığı, uyuşturucu ticareti ve diğer kaçakçılık faaliyetlerine kolaylıklar sağlayarak terör örgütü yandaşlarının ve üyelerinin yurtdışına çıkarılmasını sağlamak, turizm

²⁵² Engin AKIN(2009), s.369.

²⁵³ Louise SHELLEY(2008), "Organize Suç Örgütleri ile Terör Örgütleri Arasındaki Bağlantının Kesilmesinde İşbirliği", Küresel Terörizm ve Uluslararası İşbirliği II, http://vizyon21yy.com/documan/genel_konular/Milli%20Güvenlik/Terorizm/Organize_Suc_Orgutleri_ve_Teror_Orgutleri_Arasindaki_Baglantinin_Kesilmesinde_Isbirligi.pdf (Erişim Tarihi: 28 Mart 2013)

²⁵⁴ Peter LILLEY (2006), Dirty Dealing: The Untold Truth About Global Money Laundering, International Crime And Terrorism, London and Philadelphia, Kogan Page Publishers, s. 145.

²⁵⁵ Angelique CHRISAFIS(2005), "Spotlight turns to slick IRA Money-making machine", The Guardian, <http://www.guardian.co.uk/uk/2005/feb/19/northernireland.northernireland1> (Erişim Tarihi: 28 Mart 2013)

acenteleri ile örgüt üyelerinin uluslararası gidiş gelişlerini kolaylaştırmak, yasadışı nitelikteki bazı işlemleri şirket üzerinden yapmak suretiyle, bireysel olarak ceza soruşturmasına veya cezaya muhatap olmama amacıyla bu faaliyetleri yürüttükleri bilinmektedir²⁵⁶.

3.4.3. Basın-Yayın Organlarının Kullanılması ile Kaynak Elde Edilmesi

Terör örgütleri, sempatizan kitlesini artırmak, örgüt mensuplarını ajite etmek, eleman temin etmek, eylem ve faaliyetlerini kolaylaştırmak için gazete, dergi, kitap, Televizyon ve radyo kanalları oluşturabilmekte bunlardan reklam gelirleri sağlamakta elde edilen gelirler de örgütün kasasına aktarılabilmektedir.

3.4.4. Kar Amacı Gütmeyen Kuruluşlar ve Sosyal Etkinlikler Kullanılarak Kaynak elde edilmesi

Kar amacı gütmeyen kuruluşların terörizmin finansmanı amacıyla farklı şekillerde kötüye kullanılması söz konusu olabilmektedir. Bunların bilinmesi, bu yolla sağlanan terörist fonların tespiti açısından önemlidir. Bu kuruluşlar üç şekilde kötüye kullanılmaktadır²⁵⁷:

- Fonların bir kısmının dolandırıcılık eylemleri ile terör örgütlerine aktarılması,
- Bu kuruluşların maske olarak kullanılması: terör örgütleri tamamen paravan bir dernek veya vakıf kurmakta, kolluk ve diğer yetkililere karşı yasal bir kuruluş olarak duran bu kuruluşlar terör gruplarınca kullanılmaktadır.
- Kar amacı gütmeyen kuruluşların kullanılması: Bu tür kuruluşlar kuruluş amacına uygun olarak faaliyet gösterir ancak faaliyet alanı, bağışların hangi işler için ve kimlere yönelik olarak kullanılacağı terör örgütlerince belirlenir.

Aynı zamanda terör örgütleri konser, sergi, şölen, seminer vb. gibi etkinlikler düzenleyerek gelir elde edebilmektedir.

Terör örgütleri sempatizanlarından toplanan paralar incelendiğinde yasal görünümlü vakıf ve dernekler kullanılarak transfer edilmekte veya harcanmaktadır.

²⁵⁶ Hasan AYKIN, Kevser GÜMÜŞAY(2008), “Terörle Mücadelede Yeni Boyut: Terörün Finansmanı İle Mücadele”, Kara Para Aklama ve Terörizmin Finansmanı, Editör: Süleyman AYDIN, Adalet Yayınevi, s.352.

²⁵⁷ FATF, (2008), Terörist Financing, Paris, FATF/OECD, s.11,12.

3.4.5. Aidat ve Bağışların Toplanması Suretiyle Fon Sağlanması

Aidatlar, dernek, kuruluş, kulüp üyelerinin belli sürelerde, belli miktarlarda ödedikleri para. Bağış ise hibe, yardım anlamına gelmektedir.²⁵⁸

Dünyanın birçok ülkesinde terör örgütü üyesi olan, örgüt sempatisanları veya örgütle bağlantısı bulunmayan kişiler tarafından gönüllü olarak veya duyulan korku nedeniyle terör örgütlerine aidat veya bağış adı altında doğrudan veya dolaylı maddi yardım yapıldığı bilinmektedir.²⁵⁹

Aidat ve bağışları terör örgütleri baskı ve şiddet unsurunu kullanarak halka korku salarak kendilerine fon sağlayabilmektedir.

3.4.6. Terör Örgütlerinin Yasadışı Faaliyetleri Kullanarak Kaynak Elde Etmesi

Terör örgütlerinin yapılanma tarzları ve kadrolarının niteliği temelde suç örgütleri ile benzeşmektedir. Hukuken terör örgütleri, nitelikli suç örgütü niteliğine haizdir. Terör örgütlerinin yürüttükleri yasa dışı faaliyetlerinin çapı örgütün büyüklüğü ile ilintilidir. Terör örgütleri büyüdükçe ve güçlendikçe işledikleri suçların ve bu suçlardan elde ettikleri gelirin boyutu da büyümekte, çeşitlenmekte ve karmaşıklaşmaktadır.²⁶⁰

Terör örgütleri faaliyetlerini devam ettirebilmek amacıyla çoğunlukla organize suç örgütleri tarafından kullanılan araç ve taktikleri kullanırlar. Bazen fidye karşılığı adam kaçırma bir taraftan toplumda korku yaratma amacını gerçekleştirirken diğer taraftan gelir elde etme gibi hizmete eşlik etmektedir. Koruma adı altında alınan haraç, kalpazanlık, kopya ürün ticareti ve uyuşturucu ticareti gibi faaliyetler, terör örgütlerince terörist bir eylem olarak değil fakat finansman ihtiyacının bir sonucu olarak yapılır. Kara para aklama, elde edilen bu gelirlerin kaynağını, yapılan yatırım ve gönderildiği yerleri gizlemek amacıyla kullanılır.²⁶¹

Terör örgütlerinin ilk kuruluş aşamalarında yasal kaynaklardan elde ettikleri gelirler mali kaynak olarak yeterli olabilmekte ise de, ilerleyen aşamalarda; harcamaların artması, finansal kurumların ve kanun uygulayıcı birimlerin etkili önlemler alması, örgüt militanlarının yasadışı alanda faaliyet yürütmelerinden dolayı bir işte çalışıp gelir temin etmemelerinin mümkün olmaması, şirket ve işyeri

²⁵⁸ <http://www.turkcebilgi.com/sozluk/ba%C4%9F%C4%B1%C5%9F> (Erişim Tarihi: 28 Mart 2013)

²⁵⁹ Mesut Hakkı ÇAŞIN(2008), Uluslararası Terörizm, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 533.

²⁶⁰ Engin AKIN(2009), s.369.

²⁶¹ Organised Crime Situation Report (2005), Focus on the Threat of Economic Crime, Council of Europe, Strasbourg, s.20,21.

yapılanması içerisinde olsalar dahi ticari faaliyetlerin deşifre olma riski olduğundan yeterli finans sağlamalarının mümkün olmaması dolayısıyla, terör örgütleri yasadışı kaynaklara ihtiyaç duymaktadırlar²⁶². Bu kaynaklar arasında uyuşturucu ticareti, silah ticareti, , gasp, insan kaçakçılığı, fidye, adam kaçırma, haraç, soygun gibi suç unsuru vardır²⁶³. Ana faaliyetler, uyuşturucu madde, silah, insan ve nükleer madde kaçakçılığı ve kara para aklamayı kapsar²⁶⁴.

3.4.6.1. Uyuşturucu Ticareti

Terörizmin parasal kaynağa olan ihtiyacı, dünya piyasalarının en karlı işlerinden biri olan uyuşturucu ticaretinde, terör örgütlerinin de yer alması sonucunu doğurmuştur. Uluslararası organize suç örgütleri, devlet otorite ve gücünün zayıf olduğu bölgelerde, özellikle devlet organlarının terör örgütleri tarafından yıpratıldığı yerlerde, daha fazla etki ve güce sahip olmuşlar ve bu durumu sürdürmek için terör örgütleriyle işbirliği kurmanın önemini kavramışlardır²⁶⁵.

Terör örgütlerinin uyuşturucu üretimi, dağıtımı ve ticaretinde doğrudan ve dolaylı olarak yer aldığı ve bu yolla örgütlerine kaynak sağladığı bilinmektedir. Teröristler ile uyuşturucu kaçakçıları arasında sürekli ilişkiler mevcuttur. Bu ilişkiler gerekli imkânları sağlamaktan başlayarak doğrudan uyuşturucu kaçakçılığı yapmaya kadar varmaktadır. Dolayısıyla bu ilişkiden her iki taraf yararlanmaktadır. Uyuşturucu kaçakçıları teröristlerin askeri yöntemleri, silah temin etme ve gizli örgütlere giriş imkânlarından yararlanmaktadır. Terör örgütleri ise uyuşturucuyu bir gelir kaynağı olarak kullanmakta ve elde edilen karaparanın aklanmasında uyuşturucu kaçakçılarının yöntemleri ve yeteneklerinden azami derecede yararlanmaktadır. Uyuşturucu kaçakçıları terör örgütleri tarafından kontrol edilen büyük alanlarda onlarla işbirliği yapmaları halinde güvenle hareket edebilmektedir²⁶⁶.

Terör örgütlerinin uyuşturucu kaçakçılığı yapmalarındaki tek sebep mali kaynak sağlamak değildir. Teröristler açısından uyuşturucu madde kaçakçılığının ve ticaretinin çok yönlü boyutları vardır. Öncelikle bazı terör örgütleri uyuşturucu

²⁶² Tolga UYAR(2008), Terörle Mali ve Hukuki Mücadele, Adalet Yayınevi, 48.

²⁶³ FATF, (2008), Terörist Financing, Paris, FATF/OECD, s.15.

²⁶⁴ Kimberley THACHUK(2006), s. 60.

²⁶⁵ Peter A. LUPHSA(1988), "The Role of Drugs and Drug Trafficking in the invisible wars", International Drug Trafficking, Editör: Dennis Rowe The University of Illinois at Chicago, The University Illioniss Aktaran: Deniz Ülke ARİBOĞAN(1998), "Uluslararası Terörizmin Yeni Yüzü", Uluslararası Politikada Yeni Alanlar Yeni Bakışlar, Der Yayınları, İstanbul, s.458.

²⁶⁶ Louise SHELLEY(2008), "Organize Suç Örgütleri ile Terör Örgütleri Arasındaki Bağlantının Kesilmesinde İşbirliği", Küresel Terörizm ve Uluslararası İşbirliği II, http://vizyon21yy.com/documan/genel_konular/Milli%20Güvenlik/Terorizm/Organize_Suc_Orgutleri_ve_Teror_Orgutleri_Arasindaki_Baglantinin_Kesilmesinde_Isbirligi.pdf (Erişim Tarihi: 28 Mart 2013)

kaçakçılığı üzerinden gerek direk bunun ticaretini yaparak, gerekse kontrol ettikleri bölgeden geçmesine izin vermek suretiyle komisyon alarak gelir elde etme ve faaliyetlerini destekleme yoluna gitmektedir²⁶⁷. Uyuşturucu ticaretinin gelirinin yüksek, çoğu zamanda karşılığında alınan paradan daha az yer tutması nedeniyle nakliyesinin kolay, alıcısının bol olması önemli etkindir²⁶⁸.

ABD Dışişleri Bakanlığı'na göre, dünyanın en büyük 25 terörist grubunun en az bir düzinesinin dünya çapındaki uyuşturucu ticaretiyle bağları vardır. Bu terörist gruplardan, Kolombiya Devrimci Silahlı Güçler (FARC), Kolombiya Birleşik Savunma Gruplarını (AUC), Ulusal Özgürlük Ordusu (ELN), Parlayan Yol, Filistin İslami Cihat, El-Kaide, Taliban, Özbekistan İslami Hareketi, Hizbullah, Kürdistan İşçi Partisi (PKK), Bask Vatan ve Özgürlük (ETA), Tamil Özgürlük Kaplanları ve Abu Sayyaf bunlardan en çok bilinenleridir²⁶⁹.

Ülkemiz açısından incelendiğinde PKK terör örgütünün gelir kaynağının büyük bir bölümünü uyuşturucu ticaretinden sağladığı ifade edilmektedir. Sınır geçiş bölgelerinde uyuşturucu ticareti için aynı zamanda komisyon adı altında pay aldığı da ifade edilmektedir.

Avrupa Polis Teşkilatı (EUROPOL)'nın Avrupa Birliği Terorizm Durumu ve Eğilimi (TE-SAT) 2012 yıllık raporunda PKK terör örgütünün haraç, kara para aklama, yasadışı göç organizasyonu, narkotik madde ve insan kaçakçılığının PKK terör örgütünün işlediği suçlar olduğu ifade edilmektedir²⁷⁰.

Interpol raporlarına göre PKK terör örgütünün 178 değişik organize suç örgütü ile bu anlamda ilişkide olduğu, Avrupa uyuşturucu pazarının %80'ini elinde tuttuğu ve aynı zamanda da diğer uyuşturucu kaçakçıları da vergiye bağladığı ve bu yolla elde ettiği gelirle örgütü ve eylemlerini finanse ettiği bilinmektedir. PKK terör örgütünün uyuşturucu kaçakçılığından yıllık 200-250 Milyon Avro gelir elde ettiği tahmin edilmektedir. PKK terör örgütünün tahmini yıllık gelirinin 400 ila 500 Milyon Avro arasında olduğu düşünüldüğünde finansal desteğinin yarıdan fazlasını uyuşturucu kaçakçılığından sağladığı anlaşılmaktadır²⁷¹.

²⁶⁷ Ahmet Sait YAYLA (2008), s. 425.

²⁶⁸ H.Kevser SÖZMEN, Hasan AYKIN (2009), s.23.

²⁶⁹ Kimberley THACHUK(2006), s. 61.

²⁷⁰ Europol Police Office, EU Terrorism Situation and Trend Report, TE-SAT 2012, s.9-10.

²⁷¹ Ahmet Sait YAYLA (2008), s.426., Mitchel P. Roth, Murat SEVER, "Terörü Besleyen Kaynakların Kesilmesi: 21. Yüzyılda Terörün Finansmanı ile Mücadele", <http://www.utsam.org/images/upload/attachment/cilt1/sayil/4.cutting-off-the-hand-that-feeds-it.pdf> (Erişim Tarihi: 28 Mart 2013), A Decades Old Brutal Marxist-Leninist Seperatist Terrorist

İngiliz istihbarat kuruluşu NCIS, PKK'nın 430 milyon frank olan 1993 yılı bütçesinin %44'lük bir bölümünün yani 38 milyon dolarının uyuşturucu ticaretinden elde ettiğini belirtmektedir. Çok karlı olan uyuşturucu ticareti, terör örgütlerinin vazgeçemediği ana kaynaklar arasında yer almaktadır²⁷².

Terör örgütleri uyuşturucu ticareti ile yoğun bir şekilde işgal etmelerine rağmen, bu faaliyetlerinin bilinmesini istememektedirler. Çünkü uyuşturucu ticareti tüm toplumlar tarafından bir insanlık suçu olarak kabul edildiğinden örgütün imajını zedelemekte ve propaganda faaliyetlerinin başarısını olumsuz etkilemektedir. Uyuşturucu ticareti yapmak, aynı zamanda örgüte destek sağlayan ülkeler üzerinde de olumsuz bir imaj oluşturmakta ve bu örgütleri desteklemekte çekimser davranmalarına neden olmaktadır²⁷³.

3.4.6.2. İnsan Kaçakçılığı

Terör örgütleri daha ziyade göçmen kaçakçılığı yapma ve bunu yapan organize suç örgütlerinden pay alma suretiyle gelir elde etmektedirler. Ulusal ve uluslararası çalışmalarda son yıllarda üzerinde ciddi olarak durulan, Türkiye'nin de özellikle coğrafi konumu itibariyle geçiş ve kaynak ülke durumunda olması ve çeşitli yönlerden içinde doğrudan yer aldığı sorun, sadece devlet güvenliklerini tehdit etmekle kalmayıp, organize suç ve terör örgütleri için önemli bir gelir kaynağı olarak karşımıza çıkmaktadır. Terör örgütleri günümüzde özellikle insan kaçakçılığı vasıtasıyla hem kendilerine maddi gelir sağlamakta, hem de eleman temin etmektedir²⁷⁴.

Sınraşan Örgütlü Suçlarla Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi Protokolünde insan kaçakçılığı, bir ülkenin vatandaşı olmayanlar ile ülkede ikamet etmeyenlerin, ülkeye çıkar karşılığında yasadışı sokulması olarak tanımlanmıştır²⁷⁵.

İnsan ticaretinde zor kullanarak veya benzeri yollarla mağdurun iradesinin fesada uğratılması suretiyle cinsel amaçlı sömürü, organ kaçakçılığı, kölelik, çocuk

---

Organization (2008), Editör: Samih TEYMUR, Cindy J.Smith ,Turkish Institute for Security and Democracy

²⁷² Mehmet ÖZCAN (2003), "Avrupa Birliği Türkiye İlişkilerinde Terörün Etkisi", Bildiri, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Aktaran: Ahmet ÇEŞME (2005), s.165.

²⁷³ H.Kevser SÖZMEN, Hasan AYKIN (2009), s. 27.

²⁷⁴ Mesut Hakkı ÇAŞIN (2008), s. 534.

²⁷⁵ H.Kevser SÖZMEN, Hasan AYKIN (2009), s. 27.

ticareti gibi haksız insanlık dışı yöntemlerle menfaat temin etme durumu söz konusu olmaktadır²⁷⁶.

3.4.6.3. Silah Kaçakçılığı

Yapılan araştırmalar silah kaçakçılığı ve terörizm arasında doğrudan ilişki bulunduğunu göstermiş ve dünyanın her kıtasında silah kaçakçılığı yapıldığını terör örgütlerinin de bu işin içerisinde yer aldığını göstermiştir. ETA ve IRA örgütlerinin hem uyuşturucu hem de silah kaçakçılığı işlerinin içinde olduğu açık kaynaklarda ifade edilmektedir.

PKK terör örgütünün de uyuşturucu ve silah kaçakçılığı işine girerek gelir elde ettiği ve birçok suç çeşidine girerek faaliyet gösterdiği, Avrupa da birçok ülkede ağırlığını hissettirmiştir²⁷⁷.

3.4.6.4. Sigara Kaçakçılığı

Kaçakçılık, ülkeler arasındaki sosyo-ekonomik farklılıklarından dolayı bazen çok karlı bir iş olabilmektedir, özellikle kaçakçılığın yapıldığı ülkeler birbirine sınır ise taşıma giderleri bu nedenle düşük, bu yakın iki veyahut daha fazla sınır ülkeler arasında yukarıda bahsettiğimiz birçok değişik kaçakçılık türü yapılabilmektedir²⁷⁸. Bu kaçakçılık türlerinden biri de sigara kaçakçılığıdır.

Özellikle El-Kaide örgütü başta olmak üzere IRA, Hizbullah, Taliban ve PKK gibi terör örgütlerin sigaranın sahteciliği ile birlikte kaçakçılığına da ağırlık verdikleri ve terörizmin finansmanı açısından önemli bir problem olarak görülmeyen sigara kaçakçılığından ciddi gelirler elde ettikleri belirtilmektedir²⁷⁹. Bu tür mallar üzerindeki özel tüketim vergilerinin yüksekliği, kaçakçılığı cazip bir alan haline getirmektedir. Dünya Gümrük Örgütünün raporuna göre sadece sigara kaçakçılığından 30 Milyar Dolar civarında vergi kaybı oluştuğunu açıklamıştır²⁸⁰. Birleşik Krallık Organize Suç Görev Kuvveti raporları, sadece 2000 yılında Kuzey İrlanda ve İrlanda Cumhuriyeti arasında yapılan yakıt kaçakçılığından ve sahte tütün

²⁷⁶ Süleyman AYDIN, Yakup YILMAZER (2007), Yolsuzluk ve Mali Suçlar, Adalet Yayınevi, Ankara, 254.

²⁷⁷ Mircea GHEORDUNESCU (2000), "Terrorism and Organized Crime: The Romanian Perspective", Editör: M.TAYLOR ve J.HORGAN, The Future of Terrorism, Londra, 24-30.

²⁷⁸ Ahmet Sait YAYLA (2008), s. 433.

²⁷⁹ <http://www.publicintegrity.org/2009/06/29/6338/terrorism-and-tobacco> (Erişim Tarihi: 28 Mart 2013)

²⁸⁰ <http://www.gumrukkontrolor.org.tr/Yayinlar/Dergiler/48/5.html> (Erişim Tarihi: 28 Mart 2013)

ürünlerinden kaynaklanan gelir kaybının 568 milyon dolara ulaştığını ifade etmektedir²⁸¹.

Ülkemizde ise, Emniyet güçleri ve MASAK tarafından yapılan operasyon terörün finansmanını açık bir şekilde ortaya koymaktadır. Emniyet Genel Müdürlüğü Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı, İstanbul Mali Suçlarla Şube Müdürlüğü ve MASAK tarafından 2011 yılında başlatılan son yılların en büyük sigara ve içki kaçakçılığı operasyonu olduğu ifade edilmektedir. Yapılan soruşturmada, European Tobacco AŞ firmasının üretilen ve Mersin Serbest Bölgesi üzerinden Irak, İran, Kıbrıs ve Romanya'ya 'ihraç ediliyormuş' gibi gösterilen sigaraların kaçak olarak yurda sokularak, iç piyasaya sürüldüğü, milyonlarca liralık vurgun yapıldığı tespit edilmiştir. Bu tespit üzerine 24 Eylül 2011 günü Türkiye'nin en büyük sigara ve içki kaçakçılık operasyonuna imza atılmıştır. Operasyonda 2 milyon 412 bin 470 paket kaçak sigara ve 44 bin 28 şişe kaçak içki ele geçirilmiştir. Bu operasyonda el konulan bilgisayar ve dijital veriler üzerinde 14 ay süren inceleme sonunda Türkiye'nin en büyük kaçakçılık işine imza atan çetenin sigara ve içki kaçakçılığından elde ettikleri paraları, nasıl akladıkları ile terör örgütüne sağladıkları finans da ortaya çıkarılmıştır. Tüm bu tespitler doğrultusunda ikinci büyük operasyon yapılmış ve 'Mal varlığı Değerlerini Aklama ve Terör Finansmanı' suçları kapsamında 29 Kasım 2012 günü birçok ilde eş zamanlı operasyon düzenlenmiştir. Kaçakçılıktan elde ettikleri kara parayı döviz bürolarında aklayıp PKK'ya aktardıkları ortaya çıkan, Kaçakçılık suçundan elde edildiği belirlenen 7 milyon 500 bin TL'nin bulunduğu operasyonda European Tobacco'nun yüzde 55 hissesine sahip 260 ortak ile 2 üst düzey yöneticinin 2009 yılından sonra sahip oldukları yüzde 55'lik hisselerine, tüm gayrimenkuller ile kara, deniz ve hava taşıtlarına el konulmuştur²⁸².

3.4.6.5. Hırsızlık, Soygun, Gasp

Gasp ve hırsızlık, küçük çaplı örgütlerin kullandığı ya da faaliyetlere başlangıç için gerekli paranın bulunması amacıyla kullanılan bir yöntemdir. Bankalar, büyük işyerleri, para nakliye araçları, mutemetler, toplu para bulunduran yer ve şahıslar terör örgütlerinin gasp ve hırsızlık eylemleri için hedef alınan yerlerdir²⁸³.

Örnek vermek gerekirse, terör örgütleri ile ilişkilendirilen en büyük soygun olayı Kuzey İrlanda'nın Belfast şehrindeki Northern Bank soygunudur. Söz konusu bankanın

²⁸¹ Kimberley THACHUK(2006), s.62.

²⁸² "Terörün Musluğu Kesildi"(2012), Habertürk, Aralık, s.22.

²⁸³ H.Kevser SÖZMEN, Hasan AYKIN (2009), s.33.

müdürü bir çalışanı ile birlikte bankalarından aldıkları bir milyonu aşkın Euro ve ABD Doları ile 26.5 milyon Sterlin değerindeki parayı ailesini kaçıranlara teslim etmiştir. Yapılan incelemeler sonucunda elde edilen ilk değerlendirmeler, banka soygunu ile daha önceden birçok kez banka, postane ve perakende kuruluşu soygununa karışan IRA terör örgütünün bağlantısı olduğu yönünde olmuştur²⁸⁴. Benzeri örnekleri günümüzde terör örgütleri de uyguladığını söyleyebiliriz.

3.4.6.6. Fidyeye Amaçlı Adam Kaçırma ve Haraç Toplama

Terör örgütleri, kişilere koruma vaadinde bulunma, zarar vermeme garantisi sağlama, bu şekilde şahit olduğu veya öğrendiği bir suçu veya durumu yetkili mercilere bildirme tehdidinde bulunarak şantaj yapma veya adam kaçırma karşılığında kişi veya gruplardan zorla para toplamaktadır. Haraç vermeyi istemeyen kişileri kaçırmakta, işyerlerini bombalamakta veya suikastlar düzenlemektedir²⁸⁵.

Örnek olarak ETA terör örgütü 1980 yılında kaçırdığı Katalan iş adamı Jesus Sera Santamans'dan 1.5 milyon dolar fidye almış ve alınan fidyeler içerisinde en yükseklerden birisi olarak kayda geçmiştir. Ayrıca 24 Şubat 1990'a kadar üç ay rehin tutulan Adolfo V. Martin'de 2.8 milyon dolarlık ödemenin ardından serbest bırakılmıştı²⁸⁶. İşadamlarından ve sanayicilerden alınan bu paralar ETA için önemli bir gelir kaynağı olmuştur. Bu paralar şiddete karşı koruma parası olarak alınıyor ve bu gelirler ETA tarafından "devrim vergisi" olarak değerlendirilmekteydi.

Terör örgütleri, kaçırdıkları rehineleri, uyuşturucu, petrol, elmas veya altın gibi birer meta olarak görmekte ve kendilerine getireceği fayda ve kazancı hesaplamaktadırlar²⁸⁷. İnsan kaçırma eylemleri ile ismini kamuoyuna duyurmayı amaçlamaktadır.

Terör örgütleri haraç toplama faaliyetlerini yürütürken de devletin güçsüzlüğünü ve zaafını ortaya koymayı amaçlamaktadır. Halkın gözünde itibarını düşürmeyi amaçlamaktadır. Terör örgütleri sınırlarda kaçakçılık faaliyetlerinde vergi adı altında para toplama faaliyeti, halktan bağış adı altında zorla para toplama faaliyetlerini yürütmektedir. Bu durum terör örgütlerinin faaliyet yürüttüğü bölgelerde etkisini artırmasına neden olabilmektedir.

²⁸⁴ Laura K. DONOHUE, (2006), "Anti-Terroist Finance in The United Kingdom and United States", Georgetown University Law Center, s.310, <http://scholarship.law.georgetown.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1812&context=facpub>(Erişim Tarihi: 28 Mart 2013)

²⁸⁵ H.Kevser SÖZMEN, Hasan AYKIN (2009), s. 31.

²⁸⁶ Emin GÜRSES (2003), s.75.

²⁸⁷ Loretta NAPOLENONI(2004), Modern Cihat Terör Örgütlerinin Kasalarındaki Dolarlar Nereden Geliyor, Bulut Yayın, İstanbul, s.72,234.

3.4.6.7. Sahtecilik ve Dolandırıcılık

Paraya ulaşabilmenin bir diğer kısa yolu da onu sahtesiyle değiştirmektir. Çağımızda herkes, yüksek kaliteli baskı cihazlarına, araç ve gereçlerine ulaşabilmektedir. Bu da terör örgütlerinin bu sahada da uzmanlaşmasına yol açmıştır. Bu yüzden bu tür faaliyetlerin örgütler tarafından kısa süreli sıcak para elde etmek amacıyla kullanıldığı söylenebilir. Örgütler sadece sahte para konusuyla ilgilenmemekte bunun yanında sahte pasaport, kimlik veya belge basarak kendilerine çeşitli şekillerde de gelir sağlamaktadırlar²⁸⁸.

Örnek olarak dünyada faaliyet yürüten terör örgütleri belli bir bölgede insanların rahat dolaşım hakkının sağlanabilmesi için pasaport dışında farklı belgeler düzenleyip karşılığında ücret almakta gene benzer şekilde zorla veya istekli olarak, pasaport, nüfus cüzdanı gibi belgeler üzerinde tahrifat yapmak suretiyle sahtecilik yapmakta ve bu illegal faaliyetlerden finans temini etmektedir.

Terör örgütleri, sahte ve taklit ürünlerinin de ticaretini yapmakta ve bu yolda gelir temin etmektedir. Terör örgütleri de bu piyasa da kendilerine yer bulmakta bu kapsamda parfüm, kozmetik ürünler, Elektronik araçlar, CD'ler vb. ürünlerin ticaretini yapmaktadır. OECD'ye göre sahte ve taklit ürünler dünya ticaretinin yaklaşık % 7'sine denk gelmektedir. Sahte ürün kaçakçılığı yaparak suçluların elde ettikleri kazançların bir tanesi, bugüne kadar yakalananların cezalarının uyuşturucu ticareti yapanların cezalarından daha hafif olmasıdır²⁸⁹.

Terör örgütleri, dolandırıcılık faaliyetlerini kullanarak gelir temin etmektedir özellikle kredi kartını hileli yollardan kullanarak internet üzerinden veya telefonla alışveriş yapılması, gelişen teknolojik imkânlar neticesinde artık daha sık rastlanan bir suç türü olmuştur.

FATF bünyesinde çalışmalarını yürüten Terörün Finansmanı Çalışma Grubu tarafından hazırlanan Terörün Finansmanı Raporunda da belirtildiği üzere, çok sayıda kişinin ismi, adresi, telefon numarası, annesinin kızlık soyadı, doğum tarihi, mesleği gibi kişisel bilgileri ile kredi kartı hesaplarına ilişkin detayları yasadışı yollardan temin edilmekte ve internette satışa sunulmaktadır. Terör örgütleri tarafından bu bilgilerin satışının yapılması ve bu yolla gelir elde edilmesi mümkün olabilmektedir²⁹⁰.

²⁸⁸Saim ÖZTÜRK(2000), Uyuşturucu Kaçakçısı Terör Örgütü PKK, KÖKSAV Yayınları, Ankara, s.3.

²⁸⁹Kimberley THACHUK (2006), s. 62.

²⁹⁰H.Kevser SÖZMEN, Hasan AYKIN (2009), s. 32-33.

3.5.TERÖRÜN GELİR KAYNAKLARININ KULLANILMASI

Terörün Finansmanın da paranın taşındığı ve kullanıldığı metotların yanında sermayenin kaynaklarının anlaşılması akışın durdurulması da çok önemlidir. Küresel bir ekonomide, terörist gruplar için, para bulmadan ve parayı taşımadan uluslararası harekâtlar yapmak nerdeyse imkânsız olmuştur²⁹¹

Terör örgütleri faaliyetlerini ve eylemlerini sürdürebilmek için finans teminini yasal veya yasadışı yollardan temin ederken uygulama yöntemleri farklılık arz etse de toplanan fonlar ile söz konusu fonların kullanım yeri arasındaki bağlantıyı gizlemek için kullandıkları taktikler benzerlik gösterebilmektedir.

Terörün finansmanı ile mücadele alanında ulusal ve uluslararası düzeyde atılan adımlar, getirilen önlem ve işbirliği çalışmalarına rağmen bugüne kadar dondurulan, el konulan veya müsadere edilen terörist fonlarının miktarının düşük olması sebebiyle, terörün finansmanı ile mücadelede yeterince başarılı olunmadığına yönelik değerlendirmelerde bulunabılır. Ancak önemli olan teröristlerin fon toplama, aklama, bunları transfer etme kanallarının kesilmesi ve ellerinde bulunan imkânların yok edilmesidir. Terör örgütleri uzun zamandan beri fon transferinde resmi bankacılık sektörünü kullanmaktadır. Ancak resmi bankacılık sektörünün teröristler tarafından kötüye kullanılmasının önlenmesi amacıyla, özellikle 11 Eylül saldırıları sonrasında artan yasal düzenlemelerin ve sıkıştırılan tedbirlerin akabinde, teröristler paralarını transfer edebilmek için gayri resmi araçların arayışına girmişlerdir. Söz konusu gayri resmi bankacılık sisteminden çok daha ucuzdur ve transfer işlemlerine karışan kişilerin kimliklerini ve yapılan işlem hakkındaki bilgileri saklama konusunda daha ketumdurlar²⁹².

Terör örgütleri, fonları teröristlere ulaştırmak için resmi finansal sistemin ve alternatif havale yöntemlerinin kullanılması, ticari işlemlerde bulunulması, kar amacı gütmeyen kuruluşların istismar edilmesi, paranın kuryelere taşınması ve fonların değerli maden ve taşlara dönüştürülerek fiziki olarak taşınması gibi birden fazla yöntemi kullanmaktadır²⁹³. Bu yöntemlerden havale sistemi, Kuryelerin kullanılması, Yasal ticari işletmeler ve bankacılık sistemi üzerinde durulacaktır.

²⁹¹ Kimberley THACHUK (2006), s. 59.

²⁹² Matthew LEVITT (2003), "Combating Terrorist Financing: Where the war on Terror Intersects the Road Map", <http://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/view/combating-terrorist-financing-where-the-war-on-terror-intersects-the-road-m> (Erişim Tarihi: 28 Mart 2013)

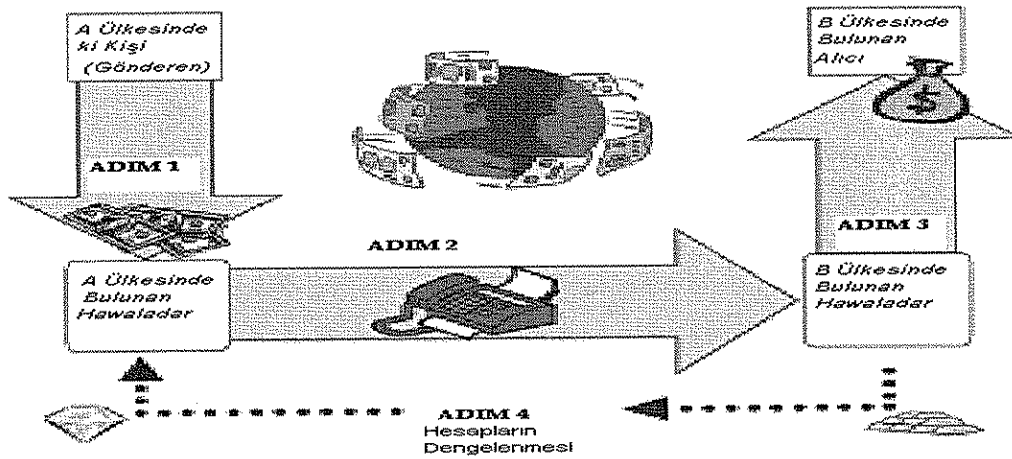
²⁹³ FATF, (2008), Terrorist Financing, Paris, FATF/OECD, 21.

3.5.1. Havale Sistemi

Terör örgütleri ve organize suç örgütleri tarafından da sıklıkla kullanılan havale sistemi güven esasına dayalı bir sistem olup, çok az kayıt tutan ve hiç tutmayan bir ağ sistemi ile hesapların denkleştirilmesi esasına dayanır²⁹⁴.

Birçok isim alan ama genelde “Havale” terimi adı altında gruplanan gayri resmi finansal transfer sistemlerinin rolü, terörizm için büyük ilginin olduğu Orta Doğu, Güney Asya ve Güneybatı Asya’da geniş çapta kullanılmaktadır. Havale sistemi, tam olarak takastan ve kapital kontrollerinden kaçınma girişimi ve ayrıca vergiden ve banka ödemelerinden kaçmak için bir metot olarak ortaya çıkmıştır. Sistem, bazı devletlerde asırlarca olmasa da yıllarca kısmen güvenli ve maliyeti düşük serbest pazar işlem aracı olarak hizmet vermiştir. Yasa uygulama ve terörizme karşı koyma perspektifinden, Havale sistemi ile olan problem kesinlikle ödeyen ve alacaklı arasındaki işlemi kayıt eden belge izlerinin yok olmasıdır²⁹⁵.

Şekil 1: Havale Sisteminin İşleyişi

Şekil 1 incelendiğinde A ülkesindeki kişi ile B ülkesindeki kişi arasında havale sistemi ile işleyişin nasıl olduğu açık bir şekilde görülmektedir. Belirtilen havale işleminde, transferi yapan kişi yerel havelalara bir ödeme yapmakta ve bu haveladar, paranın varacağı ülkedeki haveladarla temas kurmakta ve böylece karşıdaki bu haveladar, alacaklıya ödeme yapmaktadır. Zamanla iki ülkede bulunan “havale” operatörlerinin hesaplarında dengesizlikler oluşmaya başlar ve bu durumun

²⁹⁴ H.Kevser SÖZMEN, Hasan AYKIN (2009), s. 56.

²⁹⁵ Kimberley THACHUK, s. 64.

düzeltilmesi için hesapların dengelenmesi gerekmektedir. Haveladarlar müşterilere karşılıklı ödeme yapma, paranın fiziksel olarak hareketi (para kaçakçılığı), elektronik transfer veya çek, ticari mallara yapılan ödemeler, altın elmas gibi değerli metal ve taşların ticareti veya kaçakçılığı, fatura maniplesi gibi yöntemleri kullanarak hesaplarını dengelemektedirler²⁹⁶.

Havaledarlar arasında dengelerin kurulduğu yollar, sistemin işleyişinin temelidir. Benzer şekilde, havale işlemine katılan iki ülkeden en azından biri takas veya kapital kontrollerini ya da vergi cezasını devam ettirir. Bu yüzden, katılan iki havale arasındaki net dengelerin basit bir para transferi nerdeyse imkânsızdır. Aslında, bu havaleyi bankalardan gerçekten ayıran şeydir. Havaledarlar arasındaki dengelerin kurulumu tipik bir şekilde çeşitli havaledarlar arasında ve çoğu zaman üçüncü ülkelerdeki işlemleri içeren kompleks finansal ve bazen ticari işlemleri (sıklıkla az veya fazla faturalama ile) kapsar. Bu, havale üzerine düzeltmeleri uygulama girişimlerinin nerdeyse başarısızlığa mahkûm olmasının nedenidir. Havale düzenlemeden kaçınmak için vardır ve asırlar boyunca havaledarlar bu işte çok iyi olmuşlardır²⁹⁷.

3.5.2. Kuryelerin Kullanılması

Terörist kuryeler büyük miktarlardaki nakdi, kuryeler aracılığı ile bir ülkeden başka bir ülkeye veya farklı coğrafyalara nakletmektedirler. Kuryeler aracılığı ile para transferi terör örgütleri için cazip fon transferi mekanizmasıdır. Bu mekanizmada çoğunlukla dolar gibi uluslararası geçerliliği olan paralar kullanılmaktadır. Kuryelerin kullanılması sayesinde geride herhangi bir belge veya iz bırakılmasının önüne geçilmekte ve banka görevlileri tarafından ilgili ülkenin mali istihbarat birimine şüpheli işlem bildiriminde bulunulması riskine maruz kılınmaktadır. Bu yöntemde teröristler paranın kullanımını ellerinde bulundurmaktadır²⁹⁸.

ABD’de kuryeler aracılığı ile paranın ülke dışına çıkarılması işleminin bir aklama ve terörün finansmanı tekniği olarak kullanıldığı ifade edilmektedir. Genellikle ülke dışına doğru olan para akışında kişiler, gemi, konteynır, kara araçları veya uçak kullanmaktadır. Ancak bu yönteminde kendine özgü dezavantajları bulunmaktadır. Kurye ve ekipman maliyeti, kuryenin parayı çalması, şebekede

²⁹⁶ Government Accounting Office (GAO) (2003), Terrorist Financing: U.S. Agencies Should Systematically Assess Terrorists Use of Alternative Financing Mechanism (GAO-04- 163), Washington D.C., USGAO, s.18.

²⁹⁷ Kimberley THACHUK, s. 64.

²⁹⁸ H.Kevser SÖZMEN, Hasan AYKIN (2009), s. 59,

bulunanların bilgi sızdırması, paranın sınır veya resmi makamların denetlemelerinde yakalanmasıyla oluşacak kayıplar gibi birçok olumsuz yan etkiyi ve riski bu yöntem içermektedir. Para kaçakçılığının ana amacı malî şeffaflık raporlarının içerisinde yer almadan paranın gizliliğinin korunmasıdır²⁹⁹.

Teröristlere karşı yürütülen operasyonlarda teröristlerin kuryeler aracılığı ile fonları Orta Doğu ve Güney Asya'ya transfer ettikleri anlaşılmıştır. Doğrudan uçuşlarda bu transfer basit bir şekilde gerçekleşirken, aktarmalı uçuşlarda birden fazla nakit kurye kullanılmakta, bazen fonlar farklı para cinslerine çevrilmekte ve karmaşık bir plan dâhilinde yürütülmektedir³⁰⁰.

Kara para aklama uzmanları, Dubai'den paranın sandıklar içerisinde gönderilerek transfer edildiğini söylemektedirler. Dubai'den Kandahar'a içi para dolu sandıklarla uçularak bu para kaçırılmıştır. Aynı şekilde batılı şirketlerinde, izlenmesini istemedikleri paraları geliştirmekte olan ülkelere getirmek için aynı yöntemleri kullanmakta olduğu bilinmektedir³⁰¹.

Kuryeler, aynı zamanda terör örgütleri tarafından bilgi paylaşımı sağlamak içinde kullanılmakta, deşifre olmamış aranmayan örgüt içindeki kişiler seçilerek ulaştırmak istedikleri bilgiyi örgüte ulaştırdığı ifade edilmektedir. Aynı zamanda kuryeleri yukarıda da ifade edildiği gibi nakdi paraları gerekli yerlere ulaştırmak amacıyla kullanıldığı belirtilmektedir.

3.5.3. Bankacılık Sistemi

Terör fonlarının transferi ve aynı zamanda aklanması için; farklı bankalarda çok sayıda hesabın açılması, hareketsiz hesapların kullanılması, bankalar veya elektronik transfer hizmeti sunan kuruluşlar aracılığıyla telgraf havalesi yapılması gibi yöntemler kullanılmaktadır³⁰².

Teknolojideki gelişmeler coğrafi olarak birbirinden uzak yerlerdeki işlemlerin, internet ortamı bulunan banka sistemleri üzerinden yapılabilmesini sağlamıştır. Artık isteyen herkes, istenilen yer ve zamanda, gizlilik içinde finansal işlemler yapabilir hâle gelmiştir³⁰³.

²⁹⁹ Government Accounting Office (GAO) (2003), s.19-20.

³⁰⁰ FATF, (2008), Terrorist Financing, Paris, FATF/OECD, 23.

³⁰¹ Loretta NAPOLEONI (2004), s.178.

³⁰² H.Kevser SÖZMEN, Hasan AYKIN (2009), s. 52.

³⁰³ William F WECHSLER (2001), "Strangling the Hydra, Targeting Al Qaeda's Finances", Editör: J.F. HOGE, J.R. ve G. ROSE, How Did This Happen: Terrorism and the New War, New York, Public Affairs, 134.

Finansal sistemin hızla gelişmesi, ağlarla tüm dünyayı birbirine bağlaması, sağladığı hız, sunduğu işlem çeşitliliği ve kolaylıklar teröristlerin fonları etkili, verimli ve kanun uygulama birimlerine tespit edilmeksizin uluslararası finansal sistemde veya ülke içinde dolaştırmalarına imkân tanımaktadır. Finansal sistemin aynı zamanda off-shore şirketler gibi diğer mekanizmalarla birleşmesi, suç gelirlerinin aklanması ve tespit edilmeksizin terör örgütü üyelerine ulaştırılması açısından terör örgütlerine önemli imkânlar sunmaktadır³⁰⁴.

Elektronik sistemler üzerinden yapılan para transferlerinin sağladığı avantajlar; terörizmin finansmanında terör örgütlerine hızlı bir şekilde çok uzun mesafeler arası transfer olanağı sağlaması, kullanıcı ve faydalanıcı belirliliğini azaltabilmesi, çeşitli yöntemlerle izleme ve denetimden uzaklaştırabilmesi olarak sıralanabilir³⁰⁵.

Elektronik transferlerde yaşanan teknolojik gelişim ve yeniliklerin terör örgütlerince terörist fonlarının aktarımı için etkin bir şekilde kullanılmasının yanında aynı gelişmeler kullanılarak oluşturabilecek etkili bir takip ve izleme mekanizması ile ilgili yetkili birimlerin aynı etkinliği gösteremediği de belirtilmektedir. Bunu yanında terör örgütlerinin teknolojik imkânları değerlendirmede devlet kurumlarından, kanun koyucularından ve yetkili birimlerden bürokrasi gibi nedenlerden ötürü her zaman bir adım önde olduğu ifade edilmektedir³⁰⁶.

3.5.4. Yasal Ticari İşletmeler

Terörist fonların güvenli bir şekilde istenilen noktalara ulaştırılması amacıyla ticari işletmeler ve özellikle ithalat ve ihracat ile uğraşan firmalar sıklıkla kullanılmaktadır. Bu alanda kullanılan bir yöntem ticaret yoluyla kara para aklama ve terörün finansmanı yöntemidir. Ticaret yoluyla kara para aklama ve terörün finansmanı terimi, suç gelirlerinin veya terör amacıyla kullanılacak fonların yasal görüntülü işlem veya gelir şeklinde istenilen yerlere transfer edilmesinde ticari işlemlerin peçe olarak kullanılması sürecini ifade etmektedir³⁰⁷.

FATF, ticari sistemin organize suç örgütleri ve terörü finanse edenlerce fonların gerçek niteliğinin gizlenmesi için hukuki boyutta ekonomik sistemin kullanılması suretiyle sık bir şekilde kötüye kullanıldığını kabul etmektedir³⁰⁸.

³⁰⁴ FATF, (2008), Terrorist Financing, FATF/OECD, Paris, s.21-22.

³⁰⁵ Jimmy GURULE (2008), Unfunding Terror, ABD: Edward Elgar publishing, http://books.google.com.tr/ebooks?id=tYHi5qBaM7MC&printsec=frontcover&source=gbs_similarbooks_r&redir_esc=y&pg=GBS.PR4 (Erişim Tarihi :05 Nisan 2013).

³⁰⁶ H.Kevser SÖZMEN, Hasan AYKIN (2009), s 54.

³⁰⁷ FATF, (2008), Best Practices Paper on Trade Based Money Laundering, OECD, Paris, s.2.

³⁰⁸ FATF, (2008), Best Practices Paper on Trade Based Money Laundering, OECD, Paris, s.1.

Örneğin Afganistan'da uyuşturucu ticaretinden elde edilen gelirler ithalat-ihracat işlemleri görüntüsü adı altında fiktif ticari işlemlerle aklanmakta ve Afganistan'daki terör örgütlerine ulaştırılmaktadır. Terör örgütleri tüm bunları yaparken off-shore tabela şirketleri ile hisseleri hamiline düzenlenmiş şirketleri de kullandığı ifade edilmektedir. Diğer bir örnek İrlanda'da teröristler özellikle nakit ağırlıklı çalışan işletmeleri satın almakta veya kontrol etmektedir. Bazı olaylarda dahi terör örgütlerinin para havale servisi sunan işletme sahibi olduğu durumlarda görülmüştür³⁰⁹. Kurulan bu işletmeler, terör örgütlerine gerekli malzeme ve teknolojiyi sağlayabilecek şirketler olması da örgütler için gerekli bir avantajı olabilmektedir. Buna bir örnek, El-Kaide bağlantılı 2003'teki İstanbul'da gerçekleştirilen terör eylemlerine hazırlık aşamasında örgüt mensupları, cep telefonu şirketi kurarak hem gelir temin etmiş hem de örgüt için kullanacağı cep telefonlarını müşterilerin üzerine yaparak polis takibinde kurtulmaya çalışmıştır³¹⁰.

Terör örgütleri, günümüzde ve geçmişte ticari işletmeleri kullanarak gelir kaynaklarını kontrol altına almış ve nakdi parayı ulaştırmak istediği yerlere bu paravan şirketleri kullanarak ulaştırmıştır. Yapılan işlemler yasal görünüm adı altında yapılmaktadır. Ama gerçekte incelendiğinde mal satın alan ve satan kişilerin aslında terör örgütlerine müzahir kişiler olabileceği göz önünde bulundurulmalıdır.

3.6. TERÖRÜN GELİR KAYNAKLARI İLE MÜCADELEYE YÖNELİK TEMEL ULUSLARARASI DÜZENLEMELER VE İLGİLİ KURULUŞLAR

Gelişen ve değişen ekonomik, sosyal ve teknolojik şartlar vasıtasıyla gün geçtikçe etki alanlarını artıran, faaliyetlerini çeşitlendiren sınır aşan örgütlü suç gruplarıyla ilişkilerini güçlendiren ve daha büyük kitlelere yönelik eylemlerini artıran terör örgütleri ile mücadelede ulusal çabaların yanı sıra uluslararası işbirliğinin önemi çok büyüktür. Bu süreçte uluslararası organizasyonlar çalışmalarına hız vermiş, terörün sebepleri ve alınacak önlemler konusunda yoğun akademik tartışmalar, diplomatik temaslar ve ulusal ve uluslararası yasal düzenleme çalışmalarına odaklanmıştır. Terörizmi önlemeye yönelik olarak, uçak kaçırma, rehin alma, bombalama gibi spesifik eylemleri yasaklayan 12 evrensel sözleşme hazırlanmış ve

³⁰⁹ Rohan BEDI(2007), Terrorist Financing, International Centre for Political Violence and Terrorism Research Strategic Counter Terrorism: Terrorist Financing Response Series, <http://www.pvtr.org/pdf/Financial%20Response/Terrorist-Financing.pdf> (Erişim Tarihi: 05 Nisan 2013)

³¹⁰ Ahmet Sait YAYLA(2008), s.436.

söz konusu sözleşmelerin ülkeler tarafından imzalanması sağlanması suretiyle terörle mücadelede ciddi adımlar atılmıştır³¹¹. Söz konusu sözleşmelerin düzenledikleri suçların birçoğu devletlerin iç hukuklarında esasen bu sözleşme ve protokollerin hazırlanmasından önce de suç olarak düzenlenmiş olmakla birlikte bu sözleşmelerin asıl özelliği, düzenledikleri suçlar uluslar arası terör suçu olarak öngörmeleri ve bu suçlarla ilgili olarak geniş kapsamlı uluslararası işbirliğinin gerekliliğini vurgulamalarıdır. Bu kapsamda; Terörizmin uluslararası boyutuyla ele alınması ve yasaklanmasına ilişkin çabalar II. Dünya Savaşı öncesi döneme kadar uzanmaktadır. 1937 tarihli Terörizmin Önlenmesine ve Cezalandırılmasına Dair Anlaşma, Milletler Cemiyeti döneminde yapılmıştır. Anlaşma sadece bir ülke tarafından onaylanmış ve üzerinde uzlaşa sağlanmış bir terör tanımını içermemiş ve Anlaşma yürürlüğe konulamamıştır³¹². Terörizmin finansmanı ile mücadele ise 1990'lı yıllarda BM Genel Kurulunda alınan kararlarda ifade edilmeye başlamış ve bu mücadeleye ilişkin BM Güvenlik Konseyi ve Genel Kurulu, Avrupa Birliği, Avrupa Konseyi, Mali Eylem Grubu(FATF), Egmont Grubu ve Wolfsberg Grubu gibi uluslararası organizasyonlar tarafından tavsiye kararları, sözleşmeler ve yasal düzenlemeler oluşturulmuştur. Burada terörizmle alakalı uluslararası belgeleri değil sadece terörizmin gelir kaynakları ile mücadelede önemli düzenlemeler içeren uluslararası sözleşmelere değineceğiz.

3.6.1. Birleşmiş Milletler (BM)

1945 yılı Ekim ayında kurulan BM, dünya genelinde çok sayıda üyesinin bulunması ve önemli çalışmalara imza atması, sözleşmeleri hazırlama görev ve yetkilerinin bulunması nedeniyle aklamayla mücadelede önemli bir yer teşkil etmektedir³¹³. Özellikle 1963 yılından itibaren terörün finansmanı konusunda BM kararlar almıştır. Birleşmiş Milletler Genel Sekreterliği tarafından 14 Eylül 1963 yılında “Uçaklarda İşlenen Suçlar ve Diğer Bazı Eylemlere İlişkin Sözleşme” hazırlanmıştır³¹⁴. Benzer şekilde tarihsel süreç içerisinde BM Sözleşme ve

³¹¹ H.Kevser SÖZMEN, Hasan AYKIN (2009), s.54.

³¹² Deniz Ülke ARIBOĞAN (2006), s.126–127.

³¹³ Paul Allan SCHOTT(2006), Reference Guide to Anti-Money Laundering and Combating the Financing of Terrorism, Second Edition and Supplement on Special Recommendation IX, Washington, The World Bank/IMF, http://siteresources.worldbank.org/EXTAML/Resources/396511-1146581427871/Reference_Guide_AMLCFT_2ndSupplement.pdf (Erişim Tarihi: 05 Nisan 2013)

³¹⁴ Steve KISER (2005), Financing Terror: An Analysis and Simulation for Affecting Al Qaeda's Financial Infrastructure, Santa Monica, Rand Corporation, s.123. http://www.rand.org/content/dam/rand/pubs/rgs_dissertations/2005/RAND_RGSD185.pdf (Erişim Tarihi: 05 Nisan 2013)

Protokollerde belirtilen eylemler kısmında 9 adedinde yer alan filler terörün finansmanının öncül suçu olarak kabul edilmiştir. Bunlar:

- Uçakların Yasadışı Ele Geçirilmesinin Önlenmesi Sözleşmesinde yer alan eylemler (16 Aralık 1970, Lahey)
- Sivil Havacılık Güvenliğine Karşı Yasadışı eylemlerin önlenmesi sözleşmesinde yer alan eylemler (23 Eylül 1971, Montreal)
- Diplomatik Ajanlar Dâhil Uluslararası Korunan Kişilere Karşı Suçların Önlenmesi ve Cezalandırılması sözleşmesinde yer alan eylemler (14 Aralık 1973, New York)
- Rehin Almalara Karşı Uluslararası Sözleşmesinde yer alan eylemler (17 Aralık 1979, New York)
- Nükleer Maddelerin Fiziki Korunması Sözleşmesinde yer alan eylemler (3 Mart 1980, Viyana)
- Uluslararası Sivil Havacılığa Hizmet Veren Havalimanlarında Yasadışı Şiddet Eylemlerinin Önlenmesi Protokolü, Sivil Havacılık Güvenliğine Karşı Yasadışı eylemlerin önlenmesi sözleşmesine ek protokolde yer alan eylemler (24 Şubat 1988, Montreal)
- Denizcilik Seferyollarının Güvenliğine Karşı Yasadışı eylemlerin önlenmesi sözleşmesinde yer alan eylemler (10 Mart 1988, Roma)
- Kıta Sahanelğinde Kurulu Sabit Platformların Güvenliğine karşı yasadışı eylemlerin önlenmesi hakkında protokolde yer alan eylemler (10 Mart 1988, Roma)
- Terörist Bombalamalarının Önlenmesi sözleşmesinde yer alan eylemler (15 Aralık 1997, New York)³¹⁵.

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından 9 Aralık 1999'da kabul edilen³¹⁶ "Terörizmin Finansmanının Önlenmesine Dair Uluslararası Sözleşme" 10 Ocak 2000'de New York'ta imzaya açılmış ve 10 Nisan 2002'de yürürlüğe girmiştir. Sözleşmeye, 156 ülke taraftır. Sözleşme, Türkiye adına, 27 Eylül 2001 tarihinde imzalanmış, 10 Ocak 2002'de kabul edilen 4738 sayılı Kanun ile onaylanması uygun bulunmuş ve 1 Nisan 2002 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan 2002/3801 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla onaylanarak iç hukukumuzun bir parçası haline gelmiştir.

³¹⁵ H.Kevser SÖZMEN, Hasan AYKIN (2009), s.77.

³¹⁶ BM Genel Kurulu'nun 9 Aralık 1999 tarih ve 54/109 sayılı Kararı. Sözleşmenin hazırlanmasında bir Ad Hoc Komitenin görevlendirilmesi hususu, Genel Kurul'un 8 Aralık 1998 tarih ve 53/108 sayılı kararının 11. maddesinde yer almaktadır.

Belirtilen sözleşme söz konusu suçların tespiti ve önlenmesi için terörün finansmanı suçu için gerekli yasal zemini hazırlamıştır.

Yapılan düzenlenmeler çerçevesinde Türkiye, Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Hakkında Yasa tasarısını 7 Şubat 2013 tarihinde TBMM Genel Kurulunda³¹⁷ kabul ederek yasalaştırdı. Kanun, terör ve terörizmin finansmanı ile etkin mücadele kapsamında; Terörizmin Finansmanının Önlenmesine dair Sözleşme'nin ve BM Güvenlik Konseyi'nin kararlarının uygulanması ile malvarlığının dondurulmasına ilişkin usul ve esasları düzenlemektedir. Terörizme fon sağlanması veya toplanması kapsamına giren fillerin tanımlandığı kanunda “bir halkı korkutma veya sindirmek ya da bir hükümeti veya uluslararası kuruluşu herhangi bir eylemi gerçekleştirmeye veya gerçekleştirmekten kaçınmaya zorlamak amacıyla kasten adam öldürme veya ağır yaralama”, “Terörle Mücadele Kanunun (TMK) kapsamında terör suçu kabul edilen Türkiye'nin taraf olduğu uluslar arası sözleşmelerde yasaklanan ve suç olarak düzenlenen filler” bu kapsamda değerlendirilmektedir. Kanun kapsamında suç olarak düzenlenen unsurların gerçekleştirilmesinde tümüyle veya kısmen kullanılması amacıyla veya kullanılacağını bilerek ve isteyerek belli bir fiille ilişkilendirilmeden dahi bir teröriste veya terör örgütlerine fon sağlayan veya toplayan kişi, fiili daha ağır cezayı gerektiren başka bir suç oluşturmadığı takdirde, beş yıldan on yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılacak. Malvarlığının dondurulması ile komisyon kurulacağı ifade edilmiştir. Ceza verilebilmesi için fonun bir suçun işlenmesinde kullanılmış olması şartı aranmayacağı kanunda belirtilmiştir.

Terörizmin Finansmanının önlenmesi hakkında kanunun uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar hakkında yönetmelik ise 31 Mayıs 2013 tarihinde Resmi Gazete de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

11 Eylül'den önce sadece dört devlet tarafından onaylanmış olan sözleşme 1373 sayılı kararın çağrısı ile 156 devlet tarafından onaylanmıştır³¹⁸. Birleşmiş Milletlerin terörün finansmanı konusunda tek düzenlemesi söz konusu sözleşme değildir. Bunun yanında BM'in diğer terör sözleşmeleri ve uluslararası güvenliği

³¹⁷ <http://www.resmigazete.gov.tr/default.aspx#> (Erişim Tarihi: 12.03.2013)

³¹⁸ Haydar ÇAKMAK, Gökhan ÇAPAR (2009), “ Terörizmin Finansmanına Karşı Küresel Mücadelede Birleşmiş Milletler ve G-8'in Faaliyetleri”, Terörizmin Finansmanı ve Ekonomisi, Barış Platin Kitabevi, s.172.

ilgilendiren konularda BM Güvenlik Konseyinin çıkarmış olduğu kararlar, üye ülkeleri bağlayıcı niteliktedir³¹⁹.

Birleşmiş Milletler 1999'da ki Terörizmin Finansmanın Önlenmesine Dair Uluslararası Sözleşmesi'nde terörizmin finansmanı ile ilgili kaynak türlerinin açıklamasına az yer verirken, terörizmin finansmanını ve bununla mücadele için uluslararası işbirliğinin artırılarak bu bağlamda konuyla ilgili olarak ceza davalarının açılması ve faillerin cezalandırılması gibi etkili önlemler üzerine odaklanmıştır³²⁰.

Sözleşme, ülkeler için üç temel yükümlülük getirmektedir. Bunlardan ilki, ülkelerin iç hukuklarında terörün finansmanı suçunu düzenlemeleridir. İkincisi, ülkeler arası işbirliğinin geliştirilmesi ve karşılıklı adi yardımlaşmanın artırılması, üçüncüsü ise terör faaliyetlerinin finansmanına ilişkin delillerin bildirilmesi ve tespitinde mali kuruluşların rolünün belirlenmesine ilişkin temel yükümlülükler ihdas edilmesi hususlarına ilişkindir³²¹.

Sözleşmede terörün finansmanı suçunun tanımı yapılmıştır. Buna göre terörün finansmanı suçu; "Niteliği veya kapsamı itibariyle bir topluluğun gözünü korkutmak veya bir hükümeti ya da uluslararası kuruluşu bir şey yapmaya veya yapmamaya zorlamak için, sivil şahısların veya bir çarpışmada (savaşta) aktif görev almayan kimselerin ölümüne veya ağır yaralanmasına yol açacak eylemler ile sözleşme ekinde yer alan sözleşme ve protokollere göre suç sayılmış olan eylemler." olarak ifade edilmiştir³²².

Bu sözleşmenin dikkat çeken en önemli özelliği, terörizmin finansmanın ayrı bir suç olarak kabul edilmesi ve ister yasal ister yasadışı kaynaklardan elde edilmiş olsun, terörizmin finansmanında kullanılan veya kullanılacak ya da terörün finansmanından elde edilecek gelirlere el konulması hükmünün getirilmiş olmasıdır³²³. Diğer bir şekilde bakacak olursak sözleşme ile düzenlenen terörizmin finansmanı suçunun, terör örgütüne finans sağlamanın mı? Yoksa sözleşmelerle terörist eylemler olarak görülen belli somut eylemleri finanse etmenin mi? Suç sayıldığı sorusuna cevap verilmesi gerekebilir. Bu sorunun cevabı tama anlamıyla sözleşmenin uygulanması sırasında verilecek olmakla birlikte gerek sözleşmenin amacı ve başlığında, gerekse

³¹⁹ Engin AKIN (2009), s.370-371

³²⁰ Martin S. NAVIAS (2002), "Finance Warfare as a Response to International Terrorism", The Political Quarterly, Oxford, Volume: 73, s.70.

³²¹ H.Kevser SÖZMEN, Hasan AYKIN (2009), s.75.

³²² Sözleşmenin 2'nci maddesinin 1'inci paragrafın b bendinde tanımı mevcuttur.

³²³ <http://www.masak.gov.tr/tr/terorun-finansmani/uluslararasi-mucadele.aspx> (Erişim Tarihi: 05 Nisan 2013)

sözleşmenin giriş bölümü ve tüm metninden, terörü finanse etmek suçunun salt somut bir takım eylemleri finanse etmek olmadığı, aynı zamanda bu tür eylemleri gerçekleştiren ve gerçekleştirecek olan terör örgütlerine yapılan finansal yardımları da kapsadığı sonucuna varılabilir. Sözleşmede terörün finansmanı suçunun oluşması için, bu paraların gerçekten yukarıda sayılan eylemlerde kullanılması şartının aranmaması da bu görüşü doğrular niteliktedir³²⁴.

Sözleşme, terörizmin finansmanını ve bununla mücadele için devletlerin işbirliğinin artırılarak bu bağlamda konuyla ilgili olarak ceza davalarının açılması ve faillerin cezalandırılması gibi etkili önlemler üzerine odaklanmıştır³²⁵. Terörizmin finansmanını sadece suç olarak görmeyip bu soruna uygun bazı somut önlemleri de ortaya koymuştur. Bu önlemlerin uluslararası yardımlaşma ve terörizmin finansman kaynaklarının kurutulmasına yönelik olduğu görülmektedir. Sözleşmede devletler arasında işbirliğinin sağlanabilmesi için terörizmin finansmanı suçunun, siyasi, etik, etnik, dinsel veya başka sebeplerle hoş görülemeyeceği ve mümkün olduğunca devletlerin birbirlerine bu konuda destek olacakları hükmü getirilmiştir. Finansman kaynaklarının kurutulmasına yönelik olarak devletlerin, bu kaynakların belirlenmesi, tespiti ve ele geçirilmesi konularında Malî Eylem Grubu'nun (FATF) 40 tavsiyesine uygun olacak şekilde, banka ve benzeri kurumlarda kimlik tespiti yapma, izinsiz hesap açmama, şüpheli işlem bildiriminde bulunma gibi zorunluluklar getirilmiş, para aktaran kurumların ve sınırlarda ki para hareketinin kontrolüne yönelik düzenlemeler yapılması istenilmiştir³²⁶. Aynı zamanda, açık bir ekonomik ya da hukuki amaç taşımayan olağandışı büyük işlemler ve işlem türleri ilgili yetkililere bildirilmesi ve malî kurumların en az beş yıl ilgili tüm malî kayıtlarını saklamaları zorunluluğu getirilerek, tüm para transferi yapan kurumların ruhsatlı olması da istenenler arasına konulmuştur³²⁷.

Bu sözleşmenin geçmiş dönemde yapılan sözleşmeleri iki şekilde daha da genişlettiğini söyleyebiliriz. Birincisi ve en önemlisi Genel Kurulu'nda tanımladığı gibi devletler iç hukuklarından doğan yetersizlikten dolayı kısıtlı olarak hareket etmektedir, bu yüzden banka ve benzeri finansal yapılar bu mücadeleye dâhil edilmiştir. Özellikle sözleşme finansal kuruluşlardan, müşterileri hakkından daha

³²⁴ Mesut Hakkı ÇAŞIN, s.535.

³²⁵ Martin S. NAVIAS (2002), "Finance Warfare as a Response to International Terrorism", The Political Quarterly, Oxford, 73, 4, Blackwell Publishing, s.70.

³²⁶ <http://www.masak.gov.tr/tr/terorun-finansmani/uluslararasi-mucadele.aspx> (Erişim Tarihi: 05 Nisan 2013)

³²⁷ Martin S. NAVIAS (2002), s.70.

fazla bilgi sahibi olmaları bağlamında müşterini tanı ilkesinin yaşama geçirilmesini, şüpheli veya normal dışı para aktarımlarının yapılmasına dikkat edilmesi ve böyle olayların rapor edilmesine yönelik sistemlerin oluşturulması konularında belirli önlemleri almasını istemektedir. İkinci olarak devletlerden suçluyu yargılaması veya iade etmesi beklenmekte ve terörizmin finansmanının takibi konusunda uluslararası işbirliğinin beklentisi yaratılmıştır³²⁸.

Birleşmiş Milletlerin Sözleşmesi dışında irdelenmesi gereken ikinci düzenleme Mali Eylem Grubu (Financial Action Task Force - FATF)'nun 9 özel tavsiyesidir. Nitekim FATF, aklama suçu ve terörün finansmanı ile mücadelede en etkin rol oynayan uluslar arası oluşumdur. FATF'ın tavsiyelerine uyum konusunda ülkeleri değerlendirmeye tabi tutması ve bunun neticesinde yayınladığı raporlar ve işbirliği yapmayan ülke tespitleri özellikle mali piyasalarda etkili olmaktadır³²⁹.

3.6.2. Mali Eylem Grubu (FATF)

Malî Eylem Görev Grubu (FATF), 1989 yılında Paris'te toplanan G-7 ülkelerinin (ABD, İngiltere, Fransa, Almanya, İtalya, Japonya ve Kanada) temsilcileri tarafından alınan karar üzerine karapara aklama ile mücadele edilmesi amacıyla kurulan ve bu doğrultuda uluslararası düzeyde siyaset ve standartlar geliştiren bir kuruluştur³³⁰. OECD bünyesinde faaliyet gösteren bu kuruluşa bugün itibariyle 34 devlet ve 2 uluslararası kuruluş üyedir³³¹ (Fatf, agis, 2013).

FATF 1990 yılında tüm devlet ve ulusların benimsemesi için “Kırk Tavsiyesi”ni yayınlamıştır. Bunlar şu anda, para aklama karşıtı tutumlar için uluslararası standart olarak görülmektedir. Bu tavsiyeler, devletler için para aklama eylemlerini suç olarak görme, müşteri kimliğini belirleme ve kayıt uygulaması ile para aklama karşıtı eylemlerde diğer devlet ve uluslararası kuruluşlarla işbirliğinde bulunma gerekliliklerini içermektedir. Eldeki mevcut sınırlı istatistiklere göre para aklamanın sadece belirli ülkelerde soruşturulduğu ve takip edildiği ancak diğer ülkelerde suçun çoğunlukla izlenmediği görülmüştür. Teröristlere malî desteği de içeren para aklama karşıtı faaliyetlerdeki genel uygulama sorununun yanı sıra diğer bir sorun da

³²⁸ Steve KISER (2005), s.124.

³²⁹ Engin AKIN (2009), s.370-371

³³⁰ Oktay ÜSTÜN (2005), “Malî Eylem Görev Gücü’nün (FATF) Dokuz Özel Tavsiyesi”, Bankacılar Dergisi, 52, Türkiye Bankalar Birliği, s.10

³³¹ <http://www.fatf-gafi.org/countries> (Erişim Tarihi: 22 Ocak 2013)

tavsiyelerin bankalarda uygulanırken, bankaya benzer faaliyet gösteren finansal kurumlarda istenilen düzeyde uygulanmamasıdır³³².

Daha sonra bu Tavsiye Kararlarında 2001 ve 2003 yıllarında önemli bir takım değişiklikler yapılmıştır. 2001 yılında kabul edilen 8 özel tavsiye ile karapara aklamanın yanı sıra terörün finansmanı da FATF'ın görev alanına girmiştir. Nitekim 2003 yılında yapılan revizyonda, Özel tavsiyelere 1 adet Tavsiye daha eklenerek, terörün finansmanı ile ilgili Tavsiye sayısı dokuza çıkarılmıştır³³³.

FATF'ın terörün finansmanı ile ilgili 9 özel tavsiyesi ana maddeler halinde şunları kapsamaktadır;

- Birleşmiş Milletler Belgelerin Onaylanması ve Yürürlüğe Konması,
- Terörizmin, Terörist Eylemlerin ve Terör Örgütlerinin Finansmanın Suç Haline Getirilmesi,
- Terörist Malvarlıklarının Dondurulması ve Müsaderesi,
- Terörizmle İlgili Şüpheli İşlemlerin Bildirimi,
- Uluslararası İşbirliği,
- Alternatif Havale Yöntemleri,
- Elektronik Transfer,
- Kar amacı Gütmeyen Kuruluşlar,
- Kuryeler Aracılığıyla Para Nakli.

FATF'nin tavsiyeleri, konuyla ilgili uluslararası mevzuatta çoğunlukla gönderme yapılan ve dolayısıyla devletler için dolaylı yoldan bağlayıcılığı bulunan metinler olmaları nedeniyle önem arz etmektedir. Bu kapsamda; “Terörizmin Finansmanı ve Suç Getirilerinin Aklanması, Aranması, (Suç Getirilerine) El koyulması ve Müsaderesine Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi”nin 13.maddesinde uluslararası standartlar olarak FATF tavsiye kararları özellikle belirtilmektedir.

Sonuç olarak; FATF, 2001 yılından itibaren tavsiye kararları ve raporları ile terörizmin finansmanına karşı uluslararası düzeyde mücadele veren etkili bir kuruluş olmuştur. FATF'ın terörizmin finansmanı önlenmesi açısından en önemli fonksiyonlarının başında tavsiye kararları ve raporları ile terörizmin finansmanını

³³² Martin S NAVIAS (2002), s.63-64.

³³³ Engin AKIN(2009), s.390

önleyici ilke ve esasları belirleyerek uluslararası bir standart oluşturma çabaları gelmektedir³³⁴.

3.6.3. Egmont Grubu

Uluslararası metinlerdeki düzenlemeler doğrultusunda, “şüpheli işlem bildirimi’nin” karaparanın aklanması ile mücadele sisteminin olmazsa olmaz bir parçası haline gelmesi merkezi bir birim ihtiyacını doğuran en önemli etken olmuştur. Kısaca bir mali kurum aracılığıyla gerçekleştirilen bir işlemde olağanüstü, alışılmadık bir durum veya şüpheyile karşılaşılması halinde bu işlemin ve işlemi gerçekleştirenlerin yetkili otoritelere bildirilmesini gerekli kılan şüpheli işlem bildirim yükümlülüğü bu bildirimin nereye yapılacağı, bu bildirimlerin ne gibi işlemlere tabi tutulup, nasıl analiz edileceği ve ulaşılan sonuçlardan nasıl yararlanılabileceği sorularını da beraberinde getirmiştir. Bu kapsam da karaparanın aklanması ile mücadelede, ülkelerin bankalar ve mali kurumlara şüpheli işlem bildiriminde bulunma ve bilgi verme zorunluluğu yüklemeleri sonucunda, her bir ülke tarafından, bildirim konu olan mali bilgileri toplamak, analiz etmek ve yetkili birimlere iletmekle görevli “mali istihbarat birimleri” (FIU) oluşturulmuştur³³⁵.

9 Haziran 1995 tarihinde, Brüksel’de 24 ülke ve 8 uluslararası örgütün bir araya gelmesiyle oluşturulmuştur. Türkiye Haziran 1998’de üyeliğe kabul edilmiştir. Türkiye bu kurumda MASAK temsil etmektedir³³⁶. Egmont üye sayısı 2012 yılında 131 üyeye ulaşmıştır.³³⁷

Egmont Grubunun temel amacı; ülkelerin Ulusal karaparanın aklanmasıyla mücadele sistemlerini geliştirebilmelerine yardımcı olup, uluslararası bilgi değişiminin önündeki engelleri kaldırmaktır. Söz konusu yardımın kapsamı içerisinde mali istihbarat birimlerine teknolojik yardım, personelin eğitimi, tecrübe ve bilgi aktarılmasının yanı sıra uluslararası bilgi değişiminin geliştirilip sistematik bir yapıya kavuşturulması da planlamaktadır³³⁸.

Egmont Grubu’nun 1996 yılında Roma’da yaptığı toplantıda, grubun çalışmalarına yön verebilmek için en azından ortak kriterlerin belirlendiği FIU tanımı

³³⁴ Jimmy GURULÉ (2003), “Terörist Finansmanını Durdurmak İçin Sarfedilen Global Çaba”, ABD Dışişleri Bakanlığı Elektronik Dergisi, C.8, S.1, s.23.

³³⁵ www.masak.gov.tr/tr/suç-gelirinin-aklanması/uluslararası-mücadele.aspx (Erişim Tarihi:04.02.2013)

³³⁶ <http://www.masak.gov.tr/tr/suç-gelirinin-aklanması/uluslararası-mücadele.aspx#> (Erişim Tarihi: 04.02.2013)

³³⁷ www.egmontgroup.org/library/annual/reports (Erişim Tarihi: 04.02.2013)

³³⁸ www.masak.gov.tr/tr/suç-gelirinin-aklanması/uluslararası-mücadele.aspx (Erişim Tarihi:04.02.2013)

kabul edilmiştir. 2004 yılında ise bu tanım terörün finansmanını da kapsayacak şekilde yeniden düzenlenmiştir. Buna göre mali istihbarat birimi; “suçtan elde edildiğinden şüphe duyulan gelirlere ve potansiyel terörün finansmanına veya karapara aklama ve terörün finansmanı ile mücadele amacıyla ulusal mevzuat ve düzenlemelerin gerektirdiği mali bilgilere ilişkin bildirimleri toplamak, analiz etmek ve ilgili makamlara sevk etmekle sorumlu merkezi ulusal birimdir.” FIU tanımı yapılmasıyla güdülen amaç, karapara aklama ve terörün finansmanı ile ilgili FATF ve diğer uluslararası organizasyonlardan farklı olarak Egmont Grubuna ait ve onun faaliyetlerinde esas alacağı tanıtıcı ve ayırt edici ortak bir kavram geliştirmektir³³⁹.

Egmont Grubu çalışmalarını, üye ülke temsilcilerinin katılımı ile düzenlenen toplantılar yoluyla gerçekleştirmektedir. Grubun oluşturulması, karaparanın aklanmasıyla mücadelede uzun ve yoğun çalışmaların ürünüdür ve temellerini çeşitli uluslararası girişim ve kararlardan almıştır. Viyana konvansiyonu, Basel İlkeler Bildirisi ve özellikle FATF 40 Tavsiye kararında teşvik edilen karaparanın aklanmasının önlenmesinde uluslararası işbirliğinin sağlanması hususu grubun oluşturulmasında etkili olmuştur³⁴⁰.

Bu kuruluşların ileri sürdükleri öneri ve kararlarla terörizmin finansmanı ile mücadelede gerekli olan uluslararası işbirliği ve ortak düzenlemelerin yapılması hususunda çalışmışlardır. Uluslararası finansal sistemde faaliyet gösteren kuruluşlar ve ülkelerin bu mücadelede alacakları görev ve sorumluluklar belirlenerek ülkelerin hukuki düzenlemelerinde düzenlenmesi sağlanmıştır.

3.6.4. Wolfsberg Grubu

Grup, 2000 yılında Kuzey Doğu İsviçre’de Wolfsberg Şato’sunda bir araya gelmiştir. Özel bankalar için Wolfsberg Aklama ile mücadele prensipleri Ekim 2000 tarihinde yayımlanmış ve Mayıs 2002 tarihinde revize edilmiştir. 2012 Haziran ayında tekrar revize edilmiştir³⁴¹.

Wolfsberg Grubu küresel nitelikte 12 bankanın oluşturduğu bir birlik olup amacı finansal hizmetler sektöründe müşterinin tanınması ile aklama ve terörün finansmanı ile mücadeleye yönelik standartlar ve ürünler geliştirmektir. Grubun üyesi bankalar şunlardır: ABN Amro NV, Banco Santander Central Hispano S.A., Bank of Tokyo-

³³⁹ www.masak.gov.tr/tr/suç-gelirinin-aklanması/uluslararası-mücadele.aspx (Erişim Tarihi:05.02.2013)

³⁴⁰ www.masak.gov.tr/tr/suç-gelirinin-aklanması/uluslararası-mücadele.aspx (Erişim Tarihi:05.02.2013)

³⁴¹ <http://www.wolfsberg-principles.com/index.html> (Erişim Tarihi:05.02.2013)

Mitsubishi Ltd, Barclays Bank, Citigroup, Credit Suisse Group, Deutsche Bank AG, Goldman Sachs, HsBC, JP Morgan Chase, Societe Generale, UBS AG'dir³⁴².

3.6.5. Avrupa Birliği

Avrupa Birliğine üye olan devletler, Avrupa Konseyi'nin 2 Aralık 1975 tarihli kararına uygun olarak bu tarihten itibaren öncelikle terörizm olmak üzere, uyuşturucu, göç, iltica, polis ve adli konularla ilgili olarak çalışmalarda bulunmuştur. Avrupa Birliğine üye ülkelerin oluşturduğu ve gözlemci ülkelerinde katılımının sağlandığı TREVI (Terrorism, Radicalism, Extreme, Violence International) işbirliği yapılmıştır. 31 Mayıs 1977 tarihinde ise kurulan Çalışma Grubuna, eylemleri bilinen ve muhtemel terörist gruplarla ilgili düzenli analizler yapmak, bunlar hakkında bilgi toplamak amacıyla güvenli bir hızlı iletişim ağı kurmak, terörist grupların finansmanı ile ilgili ortak çalışma zemini hazırlamak ve diğer konularda sınırlı bilgi akışı ile alışverişini ve değişimini sağlamakla görevleri verilmiştir³⁴³.

Avrupa Birliği terörün finansmanı amacıyla yapmış olduğu çalışmalar kapsamında "Terörizmin Finansmanı Amacıyla Kullanılmasının Önlenmesine Dair Direktifler" büyük öneme sahiptir. Bu direktifler; 91/308/EEC Sayılı Konsey Direktifi, 2001/97 Sayılı Konsey Direktifi, 2005/60/EC Sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konseyi Direktifleridir. Bu direktifler incelendiğinde; Sermaye akışını ve mali hizmetleri sınırlamadan mali sistemin karapara aklamada bir araç kullanılmasının engellenmesi ve karapara aklama ile mücadele kapsamındaki öncül suçları, sadece uyuşturucu suçları ile sınırlı tutmayıp, organize suçlar, yolsuzluk suçları, sahtecilik, üye devletin ceza hukukunda ağır hapse neden olabilecek suçları şeklinde genişletmiştir³⁴⁴.

3.6.6. Avrupa Konseyi

Terörle mücadelede etkin tedbirler alınması ve terör eylemlerinin politik, felsefi, ideolojik, etnik, dini veya herhangi başka gerekçe ile haklı gösterilmesini önlemek amacıyla Avrupa Konseyi'ne taraf olan ülkeler tarafından hazırlanan suçtan kaynaklanan gelirlerin Aklanması, Araştırılması, Ele geçirilmesi, El konulması ve Terörizmin Finansmanına ilişkin AK sözleşmesi, 16.05.2005 tarihinde Varşova'da

³⁴² H.Kevser SÖZMEN, Hasan AYKIN (2009), s.123.

³⁴³ Bruce GEORGE, Timothy WATSON (2002) "1992 Sonrası Terörizmle Uluslararası Mücadele" Silinen Yüzler Karşısında Terör, Editör: Cemal GÜZEL, Silinen Yüzler Karşısında Terör, Ayraç Yayınevi, Ankara, s.77-84

³⁴⁴ Oktay ÜSTÜN(2008), "Karapara Aklama ve Terörün Finansmanı İle Mücadelede Uluslararası Girişimler ve Araçlara Toplu Bakış", Bankacılar Dergisi, Sayı:65, İstanbul, s.23-24.

imzalanmış ve yeterli sayıda Devlet tarafından imzalanarak 2006 yılında yürürlüğe girmiştir³⁴⁵. Yürürlüğe giren bu sözleşme 1990 tarihli Avrupa Konseyi Sözleşmesini (141 Sayılı AK Sözleşmesi), terörizmin finansmanı ile mücadele tedbirlerini de içerecek şekilde genişletmiştir. Sözleşmenin “Ulusal Seviyede Alınacak Tedbirler” başlıklı III’üncü, “Uluslararası İşbirliği” başlıklı IV’ncü, “Mali İstihbarat Birimleri Arası İşbirliği” başlıklı V’nci Bölümlerindeki hükümlerin terörün finansmanına da uygulanmasını sağlamak için gerekli yasal ve diğer tedbirleri almaları, Terörün finansmanı için kullanılan veya kullanılmak üzere tahsis edilen mal varlığının veya terörün finansmanı suçundan elde edilen gelirin araştırılması, takibi, tespiti, dondurulması, el konulması ve müsaderesini sağlaması ve bu kapsamda en geniş biçimde uluslar arası işbirliğini gerçekleştirmesini öngörmektedir. Sözleşme bazı konularda yenilikler getirmiştir. Sözleşme ayrıca hem karapara aklama ve hem de terörün finansmanı ile mücadele tedbirlerinin bir bütün halinde ihtiva eden tek uluslararası belge olma özeliği taşımaktadır³⁴⁶

³⁴⁵ H.Kevser SÖZMEN, Hasan AYKIN (2009), s.114.

³⁴⁶ Oktay ÜSTÜN(2008), s.25.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Terör ve terörizm kavramının anlaşılmasını kolaylaştırmak için uluslararası alanda yapılan tanımlar, sözleşmeler ve akademisyenlerin yaptıkları tanımlar ve bu çerçevede terör ve terörizm arasındaki anlam farkı ortaya konmuş, ülkeler tarafından neden bir terör tanımında karar kılınmadığı, bakış açısındaki farklılıkların ne olduğu üzerine incelemelerde bulunulmuştur.

Terör ve terörizm kavramlarının tanımlanamamasının nedeni bir devlete göre terör olan bir eylemin diğerine göre özgürlük savaşı veya bağımsızlık mücadelesi olarak ifade edilmesi ve politik, stratejik faktörler, bölgesel faktörlerde ortak bir terör tanım yapılmamasında etkili olduğu görülmüştür.

Terörizm tarihsel süreç içerisinde incelendiğinde milattan sonra 60'lı yıllara kadar uzandığı ve günümüzdeki terör örgütlerinin uygulamış olduğu şiddet unsurunun tarihi dönemlerde aynı şekilde uygulandığı amaç ve faktörlerinde bir değişiklik olmadığı görülmüştür. Aynı zamanda terör hareketlerini ne coğrafyaya ne dine, rene, ırka dayandırılmayacağı sonucuna ulaşılmıştır.

Dünyada oluşan terör eylemleri incelendiğinde amaçlarının hedef kitleleri sarsmak, güvensizlik duygularını körüklemek, sisteme olan bağlılık ve inançlarını sorgulamalarına zemin hazırlamak, devletin gücünü ve inandırıcılığı kayıp ettirmek, psikolojik tahribat yaratmak olduğu görülmektedir. Aynı zamanda eylemlerinin medya aracılığı ile kitlelere iletilmesi ve toplumun bilgilendirilmesi amacına hizmet ederken bir yandan da terörizmin ana ve vazgeçilmez amacının gerçekleştirilmesi olduğu görülmektedir.

Terörün oluşmasında sosyal, siyasi, hukuki, ekonomik ve psikolojik faktörlerin olduğu ve bu çerçevede mücadele sürecinde devletlerin meseleyi incelerken veya önleme sürecinde bu faktörleri göz önüne alarak uygulamalarda bulunduğu etkili olabilmektedir.

Terörizmin varlığından söz edilebilmesi için, öncelikli olarak bir takım unsurların bir araya gelmesi gerektiği ve bu unsurlardan ideoloji, örgüt, şiddet ve

medya unsurları üzerine çalışılmıştır. Bu kapsamda terör çeşitlerinden ideolojik terör ve etnik terör üzerine daha çok durulmuştur.

Terörist örgütlerinin varlıklarını devam ettirmeleri için gerekli olan bazı unsurlar vardır. Bunlar genel olarak ideoloji veya inanç, iç ve dış destek, finansal kaynaklar ve insan sayılabilir ve mevcut terör yapılanmaların devamlılıklarının başında finansal ihtiyacın öncelikli olarak giderilmesi gerektiği görülmektedir.

Bu finansmanı sağlarken terör örgütleri birçok yola başvurduğu ve organize suç örgütleri ile ilişki içine girdiği aynı zamanda uyuşturucu ve silah kaçakçılığının gelirinin büyük kısmını oluşturduğu görülmektedir. Terör örgütlerinin finansman ihtiyacını karşılarken yasalardan kaynaklanan boşluklardan da yararlandığı, dikkat çekmemek için yasal ticari işletmeler kanalıyla da gelir elde ettiği, bu gelirlerin elde edilmesi ve aktarılmasında birçok yol kullanıldığı sonucuna ulaşılmıştır.

Terörün finansmanı ile mücadelede uluslararası alanda yapılan düzenlemelerin neler olduğu, hangi kurumların aktif olarak mücadele ettiği incelenmiş ve bu mücadele sürecinde ortak hareket edilmesi gerektiği, yasal boşlukların ortaya konarak bu kapsamda tedbirler alınarak mücadele sürecinin daha etkin olabileceği ortaya çıkmıştır.

Terörizmin finansmanın önlenmesine yönelik olarak çıkartılan yasa ve yönetmelikler kolluk güçleri ve ilgi birimler tarafından seminer vb. tarzı uygulamalarla pekiştirilmesi aynı zamanda uluslararası alanda mücadeleye yönelik ülkeler tarafından ortak kararlar alınması, ülkelerin bu alanda mücadeleye yönelik kuruluşları desteklenmesi ve bu alanda olumlu çalışmalar üreten kuruluşları ülkeler tarafından model alınması gerekmektedir.

KAYNAKÇA

- ADAMS, James (1986), *The Financing of Terror*, Simon & Schuster, New York
- ARIBOĞAN, Ülke Deniz (2007), *Terör Korku Hali*, 3.Baskı, İstanbul, Profil Yayıncılık.
- AYDIN, Nurullah (2009), *Küresel Terör ve Terörizm*, İstanbul, Kum Saati Yayınları
- ARIBOĞAN, Ülke Deniz (2006), “Terörizme Karşı Kurumlar Arası Koordinasyon ve İş Birliği İmkânları” Küresel Terörizm ve uluslararası İşbirliği Sempozyumu, GenelKurmay Başkanlığı, Ankara
- AUBREY, M. Stefan (2004), *The New Dimensions of International Terrorism*, vdf Hochschulverlag AG
- ALEXANDER, Yonah, BRENNER, H. E. (2001), *Terrorism and the law*, Transnational publishers, Newyork
- ALTUĞ, Yılmaz (1995), *Terörün Anatomisi*, Altın Kitaplar Yayınevi, İstanbul
- ARIBOĞAN, Ülke Deniz (2005), *Tarihin Sonundan Barışın Sonuna: Nefretten Teröre*, Ümit Yayıncılık, Ankara
- AYDIN, Nurullah (2005), “PKK Terör Örgütü Orta Doğu’da Bir Truva Atı mı? PKK’nın Sosyo-Kültürel Analizi”, *Jeopolitik*, S: 19
- ATAÖV, Türkkaya (2004), 11 Eylül: Terörle Savaş mı Bahane mi, Alkım Yayıncılık, İstanbul, Aktaran: İhsan BAL (2006)
- ARMAOĞLU, Fahir (1988), *Siyasi Tarih*, Türkiye İş Bankası Yayınları, Ankara
- AZİZ, Aysel (1985), “Şiddet-Terör ve Kitle İletişim Araçları”, B.M. Türk Derneği Yıllığı, Ankara
- ALKAN, Necati (2002), *Gençlik ve Terörizm*, TEMÜH Yayınları, Ankara
- AYTAÇ, Ömer (2004), “Örgütler: Sosyolojik Bir Perspektif”, *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, C: 14, S:1, Elazığ
- ALEXANDER, Yonah (1992), “Terrorism and the Media: Some Considerations”, *Terrorism: Theory and Practice*, Editör: Yonah Alexander, David Carlton and Paul Wilkinson, Colorado
- ALKAN, Necati, “Terör Örgütlerinin Finans Kaynakları”, <http://www.belgeler.com/blg/2dna/terr-rgtlermn-fnans-kaynaklari> (Erişim Tarihi: 28 Mart 2013)

- AKMARAL, Kemal (2004), Anti Teröristin El Kitabı, Bilgi Karınca Yayınları
- AYKIN, Hasan, SÖZMEN, Kevser H. (2009), Terörün Finansmanı, Ankara, Mali Suçlar Araştırma Kurulu Yayını, No:12, 2.Baskı
- AYKIN, Hasan, GÜMÜŞAY, Kevser (2008), “Terörle Mücadelede Yeni Boyut: Terörün Finansmanı İle Mücadele”, Kara Para Aklama ve Terörizmin Finansmanı, Editör: Süleyman AYDIN, Adalet Yayınevi
- AYDIN, Süleyman, YILMAZER, Yakup (2007), Yolsuzluk ve Mali Suçlar, Adalet Yayınevi, Ankara
- Ansiklopedik Siyasi Terimler ve Örgütler Sözlüğü (1993), “Terörizm”, Güvenlik ve Yargı Muhabirleri Derneği Yayınları, Ankara
- AnaBritanica Genel Kültür Ansiklopedisi (1999), Hürriyet Matbaacılık, İstanbul
- A Decades Old Brutal Marxist-Leninist Seperatist Terrorist Organization (2008), Editör: Samih TEYMUR, Cindy J.Smith ,Turkish Institute for Security and Democracy
- BAL, İhsan (2006), “Terör, Terörizm ve Tarihsel Süreç”, Terörizm, Editör: İhsan BAL, USAK yayınları, Ankara
- BAL, M. Ali (2003), Savaş Stratejilerinde Terör, IQ Kültür Sanat Yayıncılık, İstanbul
- BAŞEREN, Sertaç (2000), “Terörizm: Kavramsal Bir Değerlendirme”, Terörizm İncelemeleri, Editör: Ümit ÖZDAĞ, Osman M. ÖZTÜRK, ASAM Yayınları
- BAŞEREN, Sertaç (2006), “Kavramsal Özellikleri İle Terörizm (Tarihi ve Hukuki Boyutları İle)” Küresel Terörizm ve uluslararası İşbirliği Sempozyumu, GenelKurmay Başkanlığı, Ankara
- BASSİOUNİ, C. (2001), International Terrorism: Multilateral Conventions (1937-2001), Transnational publishers, Newyork
- BAYKAL, Metehan (1997), “Terörizm, Dün-Bugün-Yarın”, Yeni forum Dergisi, Cilt: 86, Sayı: 212
- BAYBAŞ, Şükrü (2007), “Türkiye’deki Terör ve Terörle Mücadele Yöntemleri Üzerine Sosyolojik Bir İnceleme”, Yayımlanmamış Yüksek lisans Tezi, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
- BANTEKAS, İlias(2003), “The International Law of Terrorist Financing”, The American Society of International Law, Volume: 97, No:2

BEDI, Rohan (2007), Terrorist Financing, International Centre for Political Violence and Terrorism Research Strategic Counter Terrorism: Terrorist Financing Response Series, <http://www.pvtr.org/pdf/Financial%20Response/Terrorist-Financing.pdf> (Erişim Tarihi: 05 Nisan 2013)

BOZDEMİR, M. (1981), 'terör(mü) ve terörizm(mi)?', Ankara, S.B.F., Basın Yayım Yüksek Okulu Yıllığı, C.VI

BOLZ, Frank vd.(2005), The Counter-Terrorism Handbook: Tactics, Procedures and Techniques, FL: Taylor&Francis, Aktaran: Taner TAVAS (2000), "Terörizm: Psikolojisi ve Hedefleri", Terörizm İncelemeleri, Editör: Ümit ÖZDAĞ, Osman M. ÖZTÜRK, ASAM Yayınları, Ankara

BURNS, Emile (1968), Marksizmin Temel Kitabı, Çev.: Sedat EMEKÇİ, Ant Yayınları, İstanbul

BULAÇ, Ali (1991), Çağdaş Kavramlar ve Düzenler, İstanbul

BEŞE, Ertan (2002), Terörizm, Avrupa birliği ve İnsan Hakları, Ankara, Seçkin Yayıncılık, s.23.

BANTEKAS, Ilias (2003), "The International Law of Terrorist Financing", The American Society of International Law, Volume: 97, No:2

BUCKLEY, D.Patrick, MEESE, J. Michael (2005), "The Financial Front in the Global War on Terrorism", <http://oai.dtic.mil/oai/oai?verb=getRecord&metadataPrefix=html&identifier=ADA434893> (Erişim Tarihi: 28 Mart 2013)

Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedisi (1992), Milliyet Yayınları, C: 9, İstanbul

CANTZEN, Rolf (1994), Daha Az Devlet Daha Çok Toplum, Çev.: Veysel Atayman, Ayrıntı Yayınları

CEVİZCİ, Ahmet (2003), Felsefe Ansiklopedisi-1, Etik Yayınları, İstanbul

CİRHİNLİOĞLU, Zafer (2004), Terör ve Toplum, Gündoğan Yayınları, İstanbul

CHOMSKY, Noam vd. (1999), Terörizm Efsanesi, Ayraç Yayınevi, Ankara

CHOMSKY, Noam (2001), 11 Eylül, Çev.: Dost Körpe, Om Yayınevi, 2.baskı, İstanbul

CHRISAFIS, Angelique (2005), "Spotlight turns to slick IRA Money-making machine", The Guardian,

<http://www.guardian.co.uk/uk/2005/feb/19/northernireland.northernireland1> (Erişim Tarihi: 28 Mart 2013)

ÇAĞLAR, Ali (1996), "Türkiye'deki Terör Örgütlerinin Yapısal Özellikleri", Strateji Dergisi, Strateji Grubu Yayını, Sayı:96/4, Ankara

ÇAĞLAR, Ali (1997), "Terör ve Örgütlenme", Türkiye ve Ortadoğu Amme İdaresi Dergisi

ÇAKMAK, Haydar, ÇAPAR, Gökhan (2009), " Terörizmin Finansmanına Karşı Küresel Mücadelede Birleşmiş Milletler ve G-8'in Faaliyetleri", Terörizmin Finansmanı ve Ekonomisi, Barış Platin Kitabevi

ÇAŞIN, Hakkı Mesut (2008), Uluslararası Terörizm, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara

ÇELEBİ, Nilgün (1983), "Aydın'daki Küçük Sanayilerin Sosyolojik Açıdan İncelenmesi", Ege Üniversitesi Edebiyat Fak. Yay, İzmir

ÇEŞME, Ahmet (2005), Psikolojik Hareket ve PKK, IQ Kültür Sanat Yayıncılık,

ÇİTLİOĞLU, Ercan (2008), Gri Tehdit Terörizm, Destek Yayınları, 1.Baskı, Ankara

ÇINAR, Bekir (1997), Devlet Güvenliği, İstihbarat ve Terör, Ankara, Sam Yayınları

ÇİFTLİOĞLU, Ercan (2007), "Terörizmin Yeni Konsepti", Stratejik Analiz, Aylık Uluslararası İlişkiler Dergisi, S: 89

DEMİRKENT, Nezih (1980), "Türkiye'de Terörün Boyutları, Gelişimi ve Çözüm Önlemleri", Türkiye'de Terör, Gazeteciler Cemiyeti Yayını, İstanbul

DÖNMEZER, S. (1994), Krimnoloji, Beta Yayınları, İstanbul

DONOHUE, K.Laura (2006), "Anti-Terroist Finance in The United Kingdom and United States", Georgetown University Law Center, <http://scholarship.law.georgetown.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1812&context=fa> cpub(Erişim Tarihi: 28 Mart 2013)

DİLMAÇ, Sabri (1997), Terörizm Sorunu ve Türkiye, EGM yayınları, Ankara

Council of Europe Convention on the Prevention of Terrorism, Warsaw, 16.V.2005, <http://conventions.coe.int/Treaty/en/Treaties/Html/196.htm> (Erişim Tarihi: 13 Mart 2013)

Dictionnaire Larousse (1993), Milliyet Gazetesi Yayını, C: 6, İstanbul

Demokrasi İnsan Hakları ve Terör Üçlüsünde Türkiye (1995), Türk Demokrasi Vakfı, Ankara

ERGİL, Doğu (1980), Türkiye’de Terör ve Şiddet: Yapısal ve Kültürel Kaynakları, Turhan Kitabevi, Ankara

ERDOĞAN, Davut (1998), “Terörle Mücadelede Halkla İlişkiler ve Propagandanın Yeri ve Önemi”, TODAİE, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara

ERTEN, Yavuz (2010), ARDALI, Cahit, “Saldırganlık, Şiddet ve Terörün Psikososyal Yapıları”, Şiddet, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul,

ERDOĞAN, Alptekin (1988), Gelir Dağılımının iyileştirilmesi, Sosyal Planlama Başkanlığı, D.P.T. Yayını, Ankara

“Ermeni İddiaları ve Terör”, <http://www.usakgundem.com/ders-notu/3/ermen-i-%C4%B0ddialar%C4%B1-ve-ter%C3%B6r.html> (Erişim Tarihi: 27 Mart 2013)

Europol Police Office, EU Terrorism Situation and Trend Report, TE-SAT 2012

FEİGL, Erich (1987), Bir Terör Efsanesi, Çev.: Füsün ANT, Milliyet Yayınları, İstanbul

FENDOĞLU, T., KEMAL, A. (2004), Uluslararası Dokümanlarda Terörizm, EGM Yayınları, S:40

FATF, (2008), Terrorist Financing, Paris, FATF/OECD

FATF, (2008), Best Practices Paper on Trade Based Money Laundering, OECD, Paris

GANOR, Boaz (2006), “Soğuk Savaş Döneminden Geçiş ve Terörizm”, Küresel Terörizm ve uluslararası İşbirliği Sempozyumu, Genel Kurmay Başkanlığı, Ankara

GANOR, Boaz (2006), “Soğuk Savaş Döneminden Geçiş ve Terörizm”, Küresel Terörizm ve uluslararası İşbirliği Sempozyumu, Genel Kurmay Başkanlığı, Ankara

GEORGE, Bruce, WATSON, Timothy (2002) “1992 Sonrası Terörizmle Uluslararası Mücadele” Silinen Yüzler Karşısında Terör, Editör: Cemal GÜZEL, Silinen Yüzler Karşısında Terör, Ayraç Yayınevi, Ankara

GHEORDUNESCU, Mircea (2000), “Terrorism and Organized Crime: The Romanian Perspective”, Editör: TAYLOR, M. ve HORGAN, J. The Future of Terrorism, Londra

GURULE, Jimmy (2008), Unfunding Terror, ABD: Edward Elgar publishing, http://books.google.com.tr/ebooks?id=tYHi5qBaM7MC&printsec=frontcover&source=gsbs_similarbooks_r&redir_esc=y&pg=GBS.PR4 (Erişim Tarihi :05 Nisan 2013)

GURULÉ, Jimmy (2003), “Terörist Finansmanını Durdurmak İçin Sarfedilen Global Çaba”, ABD Dışışleri Bakanlığı Elektronik Dergisi, C.8, S.1

GÜZEL, Cemal (2002), “Korkunun Korkusu: Terörizm”, Silinen Yüzler karşısında Terör, Editör: Cemal GÜZEL, Ayraç yayınevi, Ankara

GÜRSES, Emin (2003), Ayrılkçı Terörün Anatomisi: IRA-ETA-PKK, Bağlam Yayıncılık, İstanbul

GÜRKAN, Celil (1984), “B.M. Terörizm ile Mücadelede Neden Yeterince Etkili Olamadı?”, B.M. Türk Derneği Yıllığı, Ankara

Government Accounting Office (GAO) (2003), Terrorist Financing: U.S. Agencies Should Systematically Assess Terrorists Use of Alternative Financing Mechanism (GAO-04- 163), Washington D.C., USGAO

HAZIR, Hayati (2001), Siyasal Şiddet ve Terörizm, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara

HOFFER, Eric (1980), Kesin İnançlılar, Yüksel Matbaası, İstanbul

HOBBS, Thomas (1996), Leviathan, Editör: John Charles, Addison Gaskin, Oxford University Pres

HORGAN, John, TAYLOR, Max (1999), “Playing the “Green Card”-Financing the Provisional IRA: Part 1”, <http://apgml.org/frameworks/docs/7/IRA%20financing%20models.pdf> (Erişim Tarihi: 28 Mart 2013)

HOFFMAN, Bruce, “Defining Terrorism”, <http://www.nytimes.com/books/first/h/hoffman-terrorism.html> (Erişim Tarihi: 13 Mart 2013)

HOFFMAN, Bruce (2006) , Inside Terrorism, New York, Columbia Üniversitesi Pres

HÜSEYİN, Asaf (1990), Ortadoğu’da Devlet ve Terör, Pınar Yayınevi, İstanbul

<http://www.resmigazete.gov.tr/default.aspx#> (Erişim Tarihi: 12.03.2013)

<http://www.masak.gov.tr/tr/terorun-finansmani/uluslararası-mucadele.aspx> (Erişim Tarihi: 05 Nisan 2013)

<http://www.masak.gov.tr/tr/terorun-finansmani/uluslararası-mucadele.aspx> (Erişim Tarihi: 05 Nisan 2013)

<http://www.fatf-gafi.org/countries> (Erişim Tarihi: 22 Ocak 2013)

[www.masak.gov.tr/tr/suç-gelirinin-aklanması-uluslararası -mücadele.aspx](http://www.masak.gov.tr/tr/suç-gelirinin-aklanması-uluslararası-mücadele.aspx) (Erişim Tarihi:04.02.2013)

www.egmontgroup.org/library/annual/reports (Erişim Tarihi: 04.02.2013)

<http://www.wolfsberg-principles.com/index.html> (Erişim Tarihi:05.02.2013)

<http://www.publicintegrity.org/2009/06/29/6338/terrorism-and-tobacco> (Erişim Tarihi: 28 Mart 2013)

<http://www.gumrukkontrolor.org.tr/Yayinlar/Dergiler/48/5.html> (Erişim Tarihi: 28 Mart 2013)

<http://www.turkcebilgi.com/sozluk/ba%C4%9F%C4%B1%C5%9F> (Erişim Tarihi: 28 Mart 2013)

<http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.3713.doc>12.04.1991, 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu (Erişim Tarihi: 08 Haziran 2012)

[http://www.chathamhouse.org/.../International%20Profiles on Counter-Terrorist Capacity: Spain, Council of Eorupe Committee of Experts on Terrorism \(codexter\), www.coe.int/...profiles/CODEXTER%20Pr...\(Erişim Tarihi: 03 Nisan 2012\)](http://www.chathamhouse.org/.../International%20Profiles%20on%20Counter-Terrorist%20Capacity%20Spain%20Council%20of%20Europe%20Committee%20of%20Experts%20on%20Terrorism%20(codexter).htm)

<http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.3713.doc>12.04.1991, 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu (Erişim Tarihi: 08 Haziran 2012)

<http://blog.milliyet.com.tr/hasasileri-bitiren-mogollar/Blog/?BlogNo=232112> (Erişim Tarihi: 27 Mart 2013)

http://www.gebze.pol.tr/index.php?option=com_content&view=article&id=219&Itemid=58 (Erişim Tarihi: 13 Mart 2013)

http://www.kizilay.org.tr/hukuk/sayfa_yazdir.php?t=-Uluslararası.Sozlesmeler-CENEVRE.EK.1.PROTOKOL (Erişim Tarihi: 13 Mart 2013)

http://tr.wikipedia.org/wiki/Gerilla_sava%C5%9F%C4%B1 (Erişim Tarihi: 11 Mart 2013)

http://www.felsefe.gen.tr/nihilizm_hiccilik_nedir.asp (Erişim Tarihi: 13 Mart 2013)

IOANNA, Kuçuradi (2002), “İnsan Haklarından Devlet Kavramına”, Silinen Yüzler Karşısından Terör, Editör: Cemal GÜZEL, Ayraç Yayınevi, Ankara

JENKINS, Brian (1975), "International Terrorism: A Balance Sheet", Volume: XVII, Number: 4, Survival: Global Politics and Strategy
<http://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/00396337508441554> (Erişim Tarihi: 27 Mart 2013)

KARACAN, İsmet (1984), "Terörizmin Kavram ve Yapısı", Uluslararası Terörizm Sempozyumu, Ankara Üniversitesi Yayınları, No: 88, Ankara

KARAAL, Hasan (2009), Suç Gelirlerinin Aklanması ve Terörün Finansmanı İle Mücadelede Bildirimler, Maliye Bakanlığı, Yayın No: 15

KAYA, İbrahim (2005), Terörle Mücadele ve Uluslararası Hukuk, USAK yayınları, Ankara

KELEş, Ruşen, ÜNSAL, Artun (1982), Kent ve Siyasal şiddet, Ankara Üniversitesi SBF Basın ve Yayın Yüksek Okulu Basımevi, Ankara

KIşLALI, Taner A. (1998), Siyasal Sistemler, Siyasal Çatışma ve Uzlaşma, İmge Kitabevi, Ankara

KISSIGER, Henry (1998), Diplomasi, Çev.: H.İbrahim Kurt, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara

KISER, Steve (2005), Financing Terror: An Analysis and Simulation for Affecting Al Qaeda's Financial Infrastructure, Santa Monica, Rand Corporation, http://www.rand.org/content/dam/rand/pubs/rgs_dissertations/2005/RAND_RGSD185.pdf (Erişim Tarihi: 05 Nisan 2013)

KONGAR, Emre (2003), Küresel Terör ve Türkiye, Remzi Kitabevi, 7. basım, Ankara

KORKMAZ, Gürol (1999), Terör ve Medya İlişkisi, TEMÜHDB Başkanlığı Yayınları

KÖKNEL, Özcan (1996), Siyasal ve Toplumsal şiddet, Altın Kitaplar Yayınevi, İstanbul

KÜLEBİ, Ali, "Terör ve 21.Yüzyılın Savaşları", <http://www.alikulebi.com/Sayfa.asp?islem=2&SayfaNo=362> (Erişim Tarihi: 28 Mart 2013)

LAQUEUR, Walter (2002), "Terörizmin Yorumlanması", Silinen Yüzler Karsısında Terör, Editör: Cemal GÜZEL ,Ayraç Yayınevi, İstanbul

LAQUER, Walter, "Reflections on Terrosim",
<http://www.foreignaffairs.com/articles/41396/walter-laqueur/reflections-on-terrorism>
(Erişim Tarihi: 18 Kasım 2012)

LAQUEUR, Walter (2001), A history of Terrorism, New Brunswick (U.S.A) and London (U.K) ,Transactions Publishers

LAQUER, Walter (1977), Terrorism, Little, Brown and Company, Boston,

LAQUEUR, Walter (1999), The New Terrorism, Oxford Press, New York

LILLEY, Peter (2006), Dirty Dealing: The Untold Truth About Global Money Laundering, International Crime And Terrorism, London and Philadelphia, Kogan Page Publishers

LUPHSA, A. Peter (1988), "The Role of Drugs and Drug Trafficking in the invisible wars", International Drug Trafficking, Editör: Dennis Rowe The University of Illinois at Chicago, The University Illioniss Aktaran: Deniz Ülke ARİBOĞAN(1998), "Uluslararası Terörizmin Yeni Yüzü", Uluslararası Politikada Yeni Alanlar Yeni Bakışlar, Der Yayınları, İstanbul

LEVITT, Matthew (2003), "Combating Terrorist Financing: Where the war on Terror Intersects the Road Map" ,<http://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/view/combating-terrorist-financing-where-the-war-on-terror-intersects-the-road-m> (Erişim Tarihi: 28 Mart 2013)

"Legislating Against Terrorism – The French Approach",
www.chathamhouse.org/.../International%20... (Erişim Tarihi: 10 Ocak 2013)

MARSHALL, Gordon (2003), Sosyoloji Sözlüğü, Çev.: Osman AKINHAY, Derya KÖMÜRCÜ, Bilim-Sanat Yayınları, Ankara

MAZARI, Shireen (2006), "Terörizmin Geleceğı ve Ortak nitelikleri", Küresel Terörizm ve uluslararası İşbirliğı Sempozyumu, GenelKurmay Başkanlığı, Ankara

MARTIN, Gus (2009), Understanding Terrorism: Challenges, Perspectives, and Issues, Sage Publications Inc,

MARDİN, Şerif (1992), İdeoloji, İstanbul

MOSES, Rafael (2010), "Şiddet Nerede Başlıyor", Şiddet, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul

Meydan Larousse (1969), Meydan Yayınları, C.1, İstanbul

Meydan Larousse Büyük Lugat ve Ansiklopedi (1973), Meydan Yayınları, C.12, İstanbul

NAVIAS, S. Martin (2002), "Finance Warfare as a Response to International Terrorism", The Political Quarterly, Blackwell Publishing, Volume: 73, 4, Oxford

NAPOLENONI, Loretta (2004), Modern Cihat Terör Örgütlerinin Kasalarındaki Dolarlar Nereden Geliyor, Bulut Yayın, İstanbul

ÖRGÜN, Faruk (2001), Küresel Terör, Okumuş Adam Yayıncılık, 1. basım, İstanbul

ÖKTEM, Emre (2007) , Terörizm İnsancıl Hukuk ve İnsan Hakları, Derin Yayınları, İstanbul

OZANKAYA, Özer (1980), "Terörün Toplumsal Etkenleri ve Çözüm Yolları", Türkiye'de Terör, Gazeteciler Cemiyeti Yayını, İstanbul

Organised Crime Situation Report (2005), Focus on the Threat of Economic Crime, Council of Europe, Strasburg,

ÖZDAĞ, Muzaffer (2003), Örtülü İstila ve Psikolojik Savaş, ASAM Yayınları

ÖZCAN, Mehmet (2003), "Avrupa Birliği Türkiye İlişkilerinde Terörün Etkisi", Bildiri, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Aktaran: Ahmet ÇEŞME (2005), s.165.

ÖZTÜRK, Saim (2000), Uyuşturucu Kaçakçısı Terör Örgütü PKK, KÖKSAV Yayınları, Ankara

POST M. Jerold (1990), "Terorist Psycho-logic: Terrorist Behavior as a Product of Pshological Forces", in Walter Reich, Origins of Terrorism, Cambridge Ünivristy

PILLAR, R. Paul (2003), Terrorism and U.S. Foreign Policy, Washington, The Brookings Institution Press

ROBERTSON, K.G., "Intelligence, Terrorism and Civil Liberties", www.journals.hil.unb.ca/index.php/JCS/.../15825 (Erişim Tarihi:10 Ocak 2013)

ROTH, P. Mitchel, SEVER, Murat, "Terörü Besleyen Kaynakların Kesilmesi: 21. Yüzyılda Terörün Finansmanı ile Mücadele", <http://www.utsam.org/images/upload/attachment/cilt1/sayi1/4.cutting-off-the-hand-that-feeds-it.pdf> (Erişim Tarihi: 28 Mart 2013)

SARICA, Murat (1983), Siyasi Tarih, Ar Basım Yayın, İstanbul

SCHEIN, H. Edgar (1984), "Coming to a New Awareness of Organizational Culture", Sloan: Management Review, Volume: 25, Number: 2

SCHOTT, Allan Paul (2006), Reference Guide to Anti-Money Laundering and Combating the Financing of Terrorism, Second Edition and Supplement on Special Recommendation IX, Washington, The World Bank/IMF, http://siteresources.worldbank.org/EXTAML/Resources/396511-1146581427871/Reference_Guide_AMLCFT_2ndSupplement.pdf (Erişim Tarihi: 05 Nisan 2013)

SCHOCK, Kurt (1996), "The Impact of Politicle Opportunities on The Releationship Between Economic Inequality and Violent Political Conflict", A Conjunctural Model Of Political Conflict, Journal of Conflict Resolution, The Ohio State University

SHELLEY, Louise (2008), "Organize Suç Örgütleri ile Terör Örgütleri Arasındaki Bağlantının Kesilmesinde İşbirliği", Küresel Terörizm ve Uluslararası İşbirliği II, http://vizyon21yy.com/documan/genel_konular/Milli%20Guvencilik/Terorizm/Organize_Suc_Orgutleri_ve_Teror_Orgutleri_Arasindaki_Baglantinin_Kesilmesinde_Isbirligi.pdf (Erişim Tarihi: 28 Mart 2013)

SOYVURAL, Muhittin (1997), Terörizmin Anatomisi, Lazer Ofset Matbaası, Ankara

SÖZMEN, Kevser H., AYKIN, Hasan (2008), "Terörün Finansmanı", MASAK Yayın No: 12 Aktaran: AKIN, Engin (2009), Terör ve Terörün Finansmanı Suçu, Ankara, Adalet Yayınevi, Hukuk Yayınları Dizisi

SCHMID, Peter Alex (1985), Political Terrosim: a research guide to concepts, theories, data bases and literatüre, Amsterdam and New York: North-Holland Pup. Co.: New Brunswick, Amsterdam: North-Holland Pub.Co.

SCHMID, Alex (1984), Political Terrosim: a research guide to concepts, theories, data bases and literatüre, Amsterdam and New York: North-Holland Pup. Co.: New Brunswick, Aktaran: LAQUER, Walter (1986): "Reflections on Terrosim", <http://www.foreignaffairs.com/articles/41396/walter-laqueur/reflections-on-terrorism>

ŞENOCAK, E. Hasan (2006), Avrupa Terör Örgütleri ve Ülke Uygulamaları, Platin Yayınları, Ankara

TACAR, Y. Pulat (1999), Terör ve Demokrasi, Bilgi Yayınevi, Ankara

TAN, Mehmet, SAÇIKARA, H. (2002), "Gelir ve Eğitim Düzeyinin Şiddet-Terör Üzerindeki Etkileri: Uygulamalı Bir Örnek Çalışma", Türkiye'nin Güvenliği Sempozyumu (Tarihten Günümüze İç ve Dış Tehditler), Fırat Üniversitesi Yayınları, Elazığ

THACHUK, Kimberley (2006), "Terörizme Destek Veren Kaynaklarla Mücadele", Küresel Terörizm ve uluslararası İşbirliği Sempozyumu, GenelKurmaya Başkanlığı, Ankara

THORNTON, Parry Thomas (1964), "Terror as a Weapon of Political Agitations", Internal war, Editör: Harry Eckstein, Newyork: Free Press, Aktaran: Sertaç BAŞEREN (2006), "Kavramsal Özellikleri İle Terörizm (Tarihi ve Hukuki Boyutları İle)" Küresel Terörizm ve uluslararası İşbirliği Sempozyumu, GenelKurmaya Başkanlığı, Ankara

TOPAL, Hamdi Ahmet (2005), Uluslararası Terörizm ve Terörist Eylemlere Karşı Kuvvet Kullanımı, İstanbul, Beta

TURAN, Kamil, "Terörün Yeni Boyutları", Tercüman, 26 Nisan 1986 Aktaran: Yılmaz ALTUĞ, Terörizm Sorunu, www.arastirmax.com/system/.../arastirmax_19018_pp_47-99.pdf (Erişim Tarihi: 27 Mart 2013)

TÜRKDOĞAN, Orhan, "Kimlik-Göç-Sosyal Şiddet ve Türkiye Gerçeği", <http://www.journals.istanbul.edu.tr/tr/index.php/iktisatsosyoloji/article/viewFile/5983/5507> (Erişim Tarihi: 28 Mart 2013)

"Triad Society", <http://www.answers.com/topic/triad-society> (Erişim Tarihi: 27 Mart 2013)

Türkçe Sözlük (1998), Türk Dil Kurumu, TTK Basımevi, Ankara

Türkiye ve Terörizm (Rapor) (2006), Türkiye ve Boralar Birliği, Ankara, Türkiye Boralar Birliği Yayınları

Türkiye ve Boralar Birliği(2006), Türkiye ve Terörizm (Rapor), Ankara, Türkiye Boralar Birliği Yayınları

"Terörün Finansmanı Yönelik Şüpheli İşlemlerin Bildirimi Genel Tebliği" Resmi Gazete: 07 Kasım 2007, S: 26693, http://www.alomaliye.com/2007/terorun_finansmanina.htm (Erişim Tarihi: 28 Mart 2013)

The 9/11 Commission Report, <http://www.9-11commission.gov/report/911Report.pdf>, Aktaran: H.Kevser SÖZMEN, Hasan AYKIN (2009)

UÇAROL, Rıfat (2000), Siyasi Tarih (1789-1999), Filiz Kitabevi, İstanbul

ÜSTÜN, Oktay (2005), "Malî Eylem Görev Gücü'nün (FATF) Dokuz Özel Tavsiyesi", Bankacılar Dergisi, 52, Türkiye Bankalar Birliği

- UYAR, Tolga (2008), Terörle Mali ve Hukuki Mücadele, Adalet Yayınevi
- ÜNSAL, Artun (2010), “Genişletilmiş Bir Şiddet Tipolojisi”, Şiddet, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul
- ÜSTÜN, Oktay (2008), “Karapara Aklama ve Terörün Finansmanı İle Mücadelede Uluslararası Girişimler ve Araçlara Toplu Bakış” , Bankacılar Dergisi, Sayı:65, İstanbul
- VOLKAN, D. Vamık (1999), Kanbağı Etnik Gururdan Etnik Teröre, Bağlam yayını, İstanbul
- WILKINSON, Paul (1977), Terrosim and Liberal State, Willey pub., Mcmillan, London
- WECHSLER, F. William (2001), “Strangling the Hydra, Targeting Al Qaeda’s Finances”, Editör: J.F. HOGE, J.R. ve G. ROSE, How Did This Happen: Terrorism and the New War, New York, Public Affairs
- WEINZIERL, John (2004), “Terrorism: Its Origin and History” , Understanding Terrorism Threats In An Uncertain World, New Jersey, Pearson Education
- YAYLA, Atilla (1990), “Terör ve Terörizm Kavramlarına Genel Bakış”, SBF Dergisi, C.XLV, No:1-4
- YAYLA, Sait Ahmet (2008), “Terörizmin Finansmanı ve Organize Suç Örgütleri İle İlişkileri”, Kara Para Aklama ve Terörizmin Finansmanı, Adalet Yayınevi, Ankara
- 24.10.1970 tarih ve 2625 (XXV) sayılı Genel Kurul Kararı: Friendly Relations Declaration <http://www.un-documents.net/a25r2625.htm> (Erişim Tarihi: 10 Şubat 2013)